

CENTRUM DZIEDZICTWA PRZYRODY GÓRNEGO ŚLĄSKA

Monitoring przyrodniczy

**Wojewódzkiego Programu Aktywizacji Gospodarczej
oraz Zachowania Dziedzictwa Kulturowego
Beskidów i Jury Krakowsko-Częstochowskiej
Owca Plus do roku 2020**

RAPORT 2015

Katowice, 23 grudnia 2015 r.

Opracowanie:

mgr Renata Bula

mgr Agata Kloczkowska

dr Jerzy B. Parusel

dr Michał Romańczyk

mgr Krzysztof Sokół

Podziękowania:

dr hab. Adam Stebel (Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach) za
oznaczenia briologiczne

Spis treści

I Rozdział Metodyka monitoringu	6
I.1. Cel monitoringu	6
I.2. Założenia metodyczne.....	6
I.2.1. Metodyka monitoringu ogólnego obiektu	7
I.2.2. Metodyka monitoringu szczegółowego siedlisk i gatunków.....	7
I.2.3. Okres monitorowania, termin i częstotliwość badań	18
I.3. Przegląd monitorowanych obiektów	19
I.3.1. Beskid Śląski i Pogórze Śląskie oraz Beskid Żywiecki i Makowski	19
I.3.2. Jura Krakowsko-Częstochowska	24
II Rozdział Analiza wyników i wnioski	27
II.1. Analiza wyników monitoringu ogólnego.....	27
II.1.1. Pogórze Śląskie i Beskid Śląski.....	27
II.1.2. Beskid Żywiecki i Beskid Makowski.....	28
II.2. Analiza wyników monitoringu szczegółowego gatunków	29
II.2.1. Dzwonek piłkowany <i>Campanula serrata</i>	29
II.2.2. Zimowit jesienny <i>Colchicum autumnale</i>	31
Charakterystyka i ocena populacji gatunku	33
II.2.3. Zawilec wielkokwiatowy <i>Anemone sylvestris</i>	34
Charakterystyka i ocena populacji gatunku	35
II.3. Analiza wyników monitoringu szczegółowego siedlisk.....	36
II.3.1. Łąka rajgrasowa (owsicowa) - siedlisko 6510.1	37
II.3.2. Regłowa łąka mieczykowo-mietlicowa – siedlisko 6520.....	38
II.3.3. Kwietne murawy kserotermiczne – siedlisko 6210.3.....	40
II.4. Wnioski dla realizacji Programu.....	42
III Rozdział Wyniki monitoringu ogólnego	44
III.1. Beskid Śląski	45
III.1.1. Białozyski Groń.....	45
III.1.2. Filipionka	45
III.1.3. Góra Bucze	47
III.1.4. Góra Matyska	48
III.1.5. Góra Ślebiedowa	49
III.1.6. Groniczki.....	50

III.1.7. Kosarzysko.....	51
III.1.8. Malinka.....	52
III.1.9. Na Tłoki	53
III.1.10. Stasiówka	54
III.1.11. Stecówka	55
III.1.12. Stoczek	56
III.1.13. Surządek.....	57
III.1.14. Szarówka	58
III.1.15. Trzy Kopce	59
III.1.16. Walasne	60
III.1.17. Węźlówka.....	61
III.1.18. Wierch Czadeczka	61
III.1.19. Żurga	63
III.2. Beskid Żywiecki i Makowski	64
III.2.1. Beskid	64
III.2.2. Beskidek Koszarawa	64
III.2.3. Czarny Groń.....	65
III.2.4. Deszczówka	67
III.2.5. Gawrysiowy Groń.....	68
III.2.6. Jancikówka	69
III.2.7. Klekociny	70
III.2.8. Kotelnica.....	72
III.2.9. Królowa	73
III.2.10. Na Myto	73
III.2.11. Nowa Polana	75
III.2.12. Pod Grapy.....	76
III.2.13. Potok Suseński	77
III.2.14. Sobański Groń	78
III.2.15. Sobkówka	79
III.2.16. Złodziejki	81
IV Rozdział Wyniki monitoringu szczegółowego	82
IV.1. Beskid Śląski	83
IV.1.1. Góra Tuł	83
IV.2. Beskid Żywiecki	91
IV.2.1. Krawców Wierch.....	91
IV.3. Jura Krakowsko-Częstochowska	101

IV.3.1. Golizna	101
IV.3.2. Morsko	108
IV.3.3. Skarzawa	113
V Rozdział Literatura	122

I ROZDZIAŁ

METODYKA MONITORINGU

I.1. Cel monitoringu

Celem monitoringu jest ocena wpływu realizacji Programu Owca Plus na stan siedlisk przyrodniczych, populacje rzadkich i zagrożonych gatunków roślin oraz różnorodność biologiczną. Wyniki monitoringu pozwolą odpowiedzieć na pytania:

- W jakim stopniu przywrócenie tradycyjnego użytkowania pasterskiego wpływa na zmianę struktury i składu gatunkowego zbiorowisk roślinnych łąk górskich i wapiennych wzgórz jurajskich?
- Jak użytkowanie pasterskie wpływa na liczebność populacji rzadkich gatunków roślin?
- W jakim stopniu wycinka drzew i krzewów zarastających murawy kserotermiczne wpływa na regenerację cennych zbiorowisk?
- W jakim stopniu wycinka drzew i krzewów zarastających murawy kserotermiczne wpływa na stan populacji rzadkich gatunków roślin?

Wyniki monitoringu będą stanowić podstawę formułowania zaleceń dotyczących terminów wypasu, zmiany obsady zwierząt czy też wyłączenia niektórych fragmentów z użytkowania.

I.2. Założenia metodyczne

Weryfikacja w praktyce przyjętych w poprzedniej edycji Programu założeń metodycznych, pojawienie się nowych wytycznych metodycznych Inspekcji Ochrony Środowiska dla monitoringu siedlisk przyrodniczych (ekstensywnie użytkowanych niżowych łąk świeżych 6510 oraz górskich łąk konietlicowych i mietlicowych użytkowanych ekstensywnie 6520) oraz analiza zgromadzonych wyników badań zadecydowały o potrzebie aktualizacji metodyki realizowanego monitoringu przyrodniczego. Wniosek o rewizję założeń monitoringu szczegółowego siedlisk i gatunków wskazano także w raporcie monitoringowym podsumowującym badania w latach 2010-2014. W związku z powyższym metodyka monitoringu została zmodyfikowana w niezbędnym zakresie.

Monitoring nadal będzie realizowany w zakresie ogólnym i szczegółowym. Monitoring ogólny będzie dotyczył wszystkich obiektów objętych wypasem i zostanie przeprowadzony (w miarę możliwości) w momencie włączenia obiektu do realizacji Programu oraz w ostatnim roku jego trwania. Jak wskazano w raporcie z monitoringu z 2014 roku monitoring ogólny przy uwzględnieniu okresu trwania Programu i intensywności realizowanych zabiegów ochrony czynnej nie daje zazwyczaj możliwości diagnozowania zmian zachodzących w strukturze roślinności obiektów wypasowych. Zmiany szaty roślinnej w większym stopniu dotyczą bowiem struktury gatunkowej w ramach zbiorowiska, aniżeli powierzchni zajmowanej przez poszczególne syntaksony. Określenie stanu początkowego i końcowego obiektu wydaje się więc zdecydowanie wystarczające dla uchwycenia faktycznych zmian spowodowanych realizacją zabiegów ochrony czynnej. Monitoring szczegółowy prowadzony będzie na wybranych powierzchniach. Ze względu na znacznie większą dokładność uzyskiwanych danych realizowany będzie corocznie w odniesieniu do gatunków szczególnie cennych (dla odróżnienia naturalnych fluktuacji od wywołanych zabiegami ochrony czynnej trendów zmian oraz zapobiegania ewentualnym negatywnym wpływom wypasu na trwałość i stan badanych populacji) oraz co dwa lata w przypadku siedlisk.

I.2.1. Metodyka monitoringu ogólnego obiektu

Monitoring ogólny będzie obejmował: opis zróżnicowania roślinności, w tym występujących zbiorowisk roślinnych i ich szacunkowej powierzchni, informacje o cennych siedliskach i gatunkach, wykaz prowadzonych zabiegów ze wskazaniem objętej nimi powierzchni i ich natężenia oraz zidentyfikowane negatywne wpływy. Zakres monitoringu ogólnego każdego obiektu, na którym prowadzone będą zabiegi przedstawiono w Tabeli 1.

Tabela 1. Charakterystyka i sposób opisu obiektów w ramach monitoringu ogólnego

Charakterystyki	Sposób opisu
Nazwa obiektu	wg wykazu zawartego w Programie
Obszar geograficzny	wg regionalizacji fizyczno-geograficznej Kondrackiego
Obszary chronione, na których znajduje się obiekt	wg rejestru Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Katowicach
Charakterystyka roślinności	wykaz zbiorowisk roślinnych (ewentualnie wraz z opisem stanu zachowania), i oszacowanie zajmowanej powierzchni (%)
Szczególnie cenne siedliska	wykaz chronionych i rzadkich siedlisk przyrodniczych
Rzadkie i chronione gatunki roślin	wykaz i oszacowanie zasobów populacyjnych (Zasoby : I: 1-10; II: 11-100; III: 101-1000; IV: 1001-10000; V: >10000)
Wykonywane zabiegi (rodzaj, powierzchnia, natężenie)	rodzaj: wypas, wykoszenie, wycinka krzewów, wycinka drzew, inne (wymienić jakie) powierzchnia: wartość (%) lub przedział (0-25%, 25-50%, 50-75%, 75-100%) natężenie (fakultatywnie, gdy możliwe i uzasadnione jest jego określenie): niskie, średnie, wysokie
Negatywne wpływy z otoczenia	działania niezwiązane z Programem wpływające niekorzystnie na szatę roślinną obiektu
Ekspert	osoba wykonująca monitoring
Data	data wykonania kontroli terenowej

I.2.2. Metodyka monitoringu szczegółowego siedlisk i gatunków

Założenia metodyczne monitoringu szczegółowego oparte zostały na metodyce monitoringu siedlisk przyrodniczych i gatunków Państwowego Monitoringu Środowiska (podsystem Monitoring Przyrody), prowadzonego przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, przy uwzględnieniu niezbędnych modyfikacji wynikających z celu i charakteru monitoringu Programu Owca Plus. W ramach badań monitoringowych prowadzona będzie obserwacja stanu siedlisk przyrodniczych i populacji wybranych gatunków roślin na stałych poletkach badawczych o powierzchni 25m² zlokalizowanych w obrębie wytypowanych obiektów. Poletka badawcze wyznaczane będą po przeprowadzeniu wstępnego rozpoznania terenowego - monitoringu ogólnego. Ilość poletek wyznaczonych w obrębie danego obiektu zależna będzie od powierzchni zajmowanej przez siedlisko, jego zróżnicowania oraz stanu zachowania (w przypadku monitoringu siedlisk) bądź liczebności i rozmieszczenia populacji gatunku (w przypadku monitoringu gatunków). Standardowo wyznaczone zostaną 3 poletka dla każdego z monitorowanych typów siedlisk i gatunków. Dopuszcza się realizację monitoringu szczegółowego siedliska przyrodniczego i gatunku na tych samych poletkach w obrębie obiektu. Poletka zostaną trwale i dyskretnie oznakowane w terenie. Ich dokładne położenie będzie określone przy użyciu odbiornika GPS. W uzasadnionych przypadkach założone zostaną powierzchnie kontrolne dla monitorowania stanu populacji badanych gatunków, nieobjętych zabiegami ochrony czynnej. Umożliwią one porównanie wyników i wyciągnięcie wniosków na temat obserwowanych zmian. Dla oceny ewentualnych szkód

powodowanych przez zwierzęta na terenie monitorowanych obiektów w cennych typach siedlisk i populacjach gatunków niezależnych od wypasu zostaną w uzasadnionych przypadkach założone poletka badawcze.

Przedmiotem monitoringu szczegółowego siedlisk przyrodniczych będą siedliska: 6210.3 *Kwietne murawy kserotermiczne* na Jurze oraz 6230.2 *Zachodniokarpackie murawy bliźniczkowe*, 6520 *Górskie łąki konietlicowe i mietlicowe użytkowane ekstensywnie* i 6510 *Ekstensywnie użytkowane niżowe łąki świeże* w Beskidach. Natomiast przedmiotem monitoringu szczegółowego gatunków będą gatunki: zawilec wielkokwiatowy *Anemone sylvestris* na Jurze oraz szafran spiski *Crocus scepusiensis*, dzwonek piłkowany *Campanula serrata* i zimowit jesienny *Colchicum autumnale* w Beskidach i na Pogórzu Śląskim.

Monitoring szczegółowy siedlisk przyrodniczych będzie polegał na podstawowej analizie zbiorowiska opartej na badaniach fitosocjologicznych z zastosowaniem metody zdjęcia fitosocjologicznego, jako szybkiej i kompleksowej metody zbioru informacji na temat roślinności. Aby w trakcie badań zarejestrować nawet niewielkie zmiany w fitocenozach, do oceny pokrycia wykorzystana zostanie dziesiętna skala Doinga-Krafta w modyfikacji Londo. Uzupełnieniem tak zgromadzonych danych będzie karta obserwacji siedliska przyrodniczego, zawierająca wskaźniki ujmujące w sposób syntetyczny dane ze zdjęć fitosocjologicznych oraz parametry charakteryzujące elementy struktury i funkcji nieujęte w zdjęciu, a także dokumentacja fotograficzna.

Monitoring szczegółowy gatunków będzie polegał na analizie i ocenie liczebności populacji, jej struktury rozwojowej oraz stanu zdrowotnego, a także podstawowej analizie zbiorowiska, w którym występuje gatunek metodą zdjęcia fitosocjologicznego (do oceny pokrycia wykorzystana zostanie dziesiętna skala Doinga-Krafta w modyfikacji Londo). Dla każdej powierzchni badawczej wypełniona zostanie karta karty obserwacji, na którą składają się dane o gatunku oraz dane o jego siedlisku. Zostania także wykonana dokumentacja fotograficzna.

Tabela 2. Waloryzacja wskaźników stanu populacji i stanu siedliska dzwonka piłkowanego *Campanula serrata*

	Wskaźnik	Miara	Właściwy FV	Niezadowalający U1	Zły U2
POPULACJA	Liczebność	liczba pędów ogółem, ze wskazaniem liczby pędów generatywnych i wegetatywnych (bez siewek)	nie mniejsza niż 80% najliczniejszej obserwacji w latach poprzednich	Liczebność w przedziale 80-60% najliczniejszej obserwacji w latach poprzednich	Liczebność poniżej 60 % najliczniejszej obserwacji w latach poprzednich
	Struktura rozwojowa	% pędów generatywnych w populacji na podstawie liczenia na całej powierzchni monitoringowej (bez siewek)	<95	96-98	99-100
	Struktura przestrzenna	Ocena ekspercka	Wskaźnik nie podlegający wycenie		
	Wysokość pędów kwiatowych	Średnia z 10 pomiarów	Wskaźnik nie podlegający wycenie		
	Stan zdrowotny	Stwierdzone choroby, pasożyty, os. uszkodzone przez zgryzanie, deptanie, deformacje	Brak lub pojedyncze (< 5% populacji)	5-20% populacji	>20% populacji
	Uwagi		Nie podlega wycenie		
SIDLISKO	Kod i nazwa siedliska przyrodniczego		Nie podlega wycenie		
	Zbiorowisko roślinne		Nie podlega wycenie		
	Pokrycie powierzchni	Oszacowanie w procentach ogólnej projekcji (pionowego rzutu wszystkich żywych roślin)	Nie podlega wycenie		
	Zwarcie w warstwach	Oszacowanie w procentach ogólnej projekcji dla poszczególnych warstw (B, C, D)	Nie podlega wycenie		

Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą	% powierzchni zarośniętej przez drzewa i krzewy o wys. >0,5 m (bez nalotu) - sumaryczne pokrycie (oraz pokrycie poszczególnych gatunków)	<15%	15-30%	>30%
Nalot drzew i krzewów	% powierzchni zarośniętej przez nalot drzew i krzewów (o wys. <0,5 m) - sumaryczne pokrycie (oraz pokrycie poszczególnych gatunków)	<15%	15-30%	>30%
Wysokie byliny/gatunki ekspansywne	% powierzchni pokrytej przez wysokie byliny/gatunki ekspansywne - sumaryczne pokrycie (oraz pokrycie poszczególnych gatunków)	<10%	10-25%	>25%
Obce gatunki inwazyjne	% powierzchni pokrytej przez gatunki inwazyjne - sumaryczne pokrycie (oraz pokrycie poszczególnych gatunków)	Brak	Pokrycie gatunków inwazyjnych <10%	Pokrycie gatunków inwazyjnych >10%
Wojłok	Grubość w cm (średnia z niezerowych wartości przy 10 pomiarach)	<4 cm	4-6 cm	>6cm
	Liczba pomiarów zerowych	Nie podlega wycenie		
Miejsca do kiełkowania	Określić % arealu populacji zajęty przez luki (miejsca z odkrytą glebą) czyli % powierzchni odsoniętej gleby	>3%	1-3%	<1%
Wykonywane zabiegi (rodzaj i natężenie)	Wymienić prowadzone zabiegi w obrębie powierzchni monitoringowej (wypas, koszenie, usuwanie drzew i krzewów) oraz ich natężenie (niskie, średnie, wysokie). Dla wypasu i koszenia określić natężenie łącznie.	Wskaźnik nie podlegający wycenie		
Potencjalne negatywne wpływy z otoczenia	Niekorzystne zjawiska zachodzące w obrębie obiektu, na którym założono powierzchnię monitoringową, które mogą potencjalnie wpływać na stan monitorowanej powierzchni	Wskaźnik nie podlegający wycenie		
Uszkodzenia powierzchni	Obserwowane w obrębie powierzchni zniszczenia wywołane czynnikami zewnętrznymi (zadeptywanie, rozjeżdżanie, naruszenia gleby i in.). Nie obejmuje gatunków ekspansywnych, inwazyjnych, drzew, krzewów, koszenia i wypasu.	Brak	Uszkodzenia nieznaczne (<20% powierzchni)	Uszkodzenia znaczne (>20% powierzchni)
Informacje dodatkowe		Nie podlega wycenie		
Ocena ogólna		Wszystkie oceny FV lubi najwyżej jedna ocena U1	Dwie lub więcej oceny U1 i brak ocen U2	Przynajmniej jedna ocena U2

Tabela 3. Waloryzacja wskaźników stanu populacji i stanu siedliska szafrana spiskiego *Crocus scepusiensis*

	Wskaźnik	Miara	Właściwy FV	Niezadowolający U1	Zły U2
POPULACJA	Liczebność	liczba pędów ogółem, ze wskazaniem liczby pędów generatywnych i wegetatywnych (bez siewek)	nie mniejsza niż 80% najliczniejszej obserwacji w latach poprzednich	Liczebność w przedziale 80-60% najliczniejszej obserwacji w latach poprzednich	Liczebność poniżej 60 % najliczniejszej obserwacji w latach poprzednich
	Struktura rozwojowa	% pędów generatywnych w populacji na podstawie liczenia na całej powierzchni monitoringowej (bez siewek)	>35%	15-35%	<15%
		liczebność siewek	bardzo liczne (>50% populacji gen+weg)	mało liczne (20-50% populacji gen+weg)	pojedyncze (<20% populacji gen+weg)
	Struktura przestrzenna	Ocena ekspercka	Wskaźnik nie podlegający wycenie		
	Wysokość pędów kwiatowych	Średnia z 10 pomiarów	Wskaźnik nie podlegający wycenie		
	Stan zdrowotny	Stwierdzone choroby, pasożyty, os. uszkodzone przez zgryzanie, deptanie, deformacje	Brak lub pojedyncze (do 5% populacji)	5-20% populacji	>20% populacji
	Uwagi		Wskaźnik nie podlegający wycenie		
SIEDLISKO	Kod i nazwa siedliska przyrodniczego		Nie podlega wycenie		
	Zbiorowisko roślinne		Nie podlega wycenie		
	Pokrycie powierzchni	Oszacowanie w procentach ogólnej projekcji (pionowego rzutu wszystkich żywych roślin)	Nie podlega wycenie		
	Zwarcie w warstwach	Oszacowanie w procentach ogólnej projekcji dla poszczególnych warstw (B, C, D)	Nie podlega wycenie		
	Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą	% powierzchni zarośniętej przez drzewa i krzewy o wys. >0,5 m (bez nalotu) - sumaryczne pokrycie (oraz pokrycie poszczególnych gatunków)	<15%	15-30%	>30%
	Nalot drzew i krzewów	% powierzchni zarośniętej przez nalot drzew i krzewów (o wys. <0,5 m) - sumaryczne pokrycie (oraz pokrycie poszczególnych gatunków)	<15%	15-30%	>30%
	Wysokie byliny/gatunki ekspansywne	% powierzchni pokrytej przez wysokie byliny/gatunki ekspansywne - sumaryczne pokrycie (oraz pokrycie poszczególnych gatunków)	<10%	10-25%	>25%
	Obce gatunki inwazyjne	% powierzchni pokrytej przez gatunki inwazyjne - sumaryczne pokrycie (oraz pokrycie poszczególnych gatunków)	Brak	Pokrycie gatunków inwazyjnych <10%	Pokrycie gatunków inwazyjnych >10%
	Wojłok	Grubość w cm (średnia z niezerowych wartości przy 10 pomiarach)	<4 cm	4-6 cm	>6cm
		Liczba pomiarów zerowych	Nie podlega wycenie		
	Miejsca do kietkowania	Określić % arealu populacji zajęty przez luki (miejsca z odkrytą glebą) czyli % powierzchni odsłoniętej gleby	>3%	1-3%	<1%
	Wykonywane zabiegi (rodzaj, natężenie i powierzchnia)	Wymienić prowadzone zabiegi w obrębie powierzchni monitoringowej (wypas, koszenie, usuwanie drzew i krzewów) oraz ich natężenie (niskie, średnie, wysokie). Dla wypasu i koszenia określić natężenie tącznie.	Wskaźnik nie podlegający wycenie		

	Potencjalne negatywne wpływy z otoczenia	Niekorzystne zjawiska zachodzące w obrębie obiektu, na którym założono powierzchnię monitoringową, które mogą potencjalnie wpływać na stan monitorowanej powierzchni	Nie podlega wycenie		
	Uszkodzenia powierzchni	Obserwowane w obrębie powierzchni zniszczenia wywołane czynnikami zewnętrznymi (zadeptywanie, rozjeżdżanie, naruszenia gleby i in.). Nie obejmuje gatunków ekspansywnych, inwazyjnych, drzew, krzewów, koszenia i wypasu.	Brak	Uszkodzenia nieznaczne (<20% powierzchni)	Uszkodzenia znaczne (>20% powierzchni)
	Informacje dodatkowe		Nie podlega wycenie		
Ocena ogólna			Wszystkie oceny FV lubi najwyżej jedna ocena U1	Dwie lub więcej oceny U1 i brak ocen U2	Przynajmniej jedna ocena U2

Tabela 4. Waloryzacja wskaźników stanu populacji i stanu siedliska *Anemone sylvestris*

	Wskaźnik	Miara	Właściwy FV	Niezadawalający U1	Zły U2
POPULACJA	Liczebność	liczba pędów ogółem, ze wskazaniem liczby pędów generatywnych i wegetatywnych (bez siewek)	nie mniejsza niż 80% najliczniejszej obserwacji w latach poprzednich	Liczebność w przedziale 80-60% najliczniejszej obserwacji w latach poprzednich	Liczebność poniżej 60 % najliczniejszej obserwacji w latach poprzednich
	Struktura rozwojowa	% pędów generatywnych w populacji na podstawie liczenia na całej powierzchni monitoringowej (bez siewek)	>15%	5-15%	<5%
		liczebność siewek	bardzo liczne (>10% populacji gen+węg)	mało liczne (5-10% populacji gen+węg)	pojedyncze (<5% populacji gen+węg)
	Struktura przestrzenna	Ocena ekspercka	Wskaźnik nie podlegający wycenie		
	Wysokość pędów kwiatowych	Średnia z 10 pomiarów	Wskaźnik nie podlegający wycenie		
	Stan zdrowotny	Stwierdzone choroby, pasożyty, os. uszkodzone przez zgryzanie, deptanie, deformacje	Brak lub pojedyncze (do 5% populacji)	5-20% populacji	>20% populacji
	Uwagi		Wskaźnik nie podlegający wycenie		
SIEDLISKO	Kod i nazwa siedliska przyrodniczego		Nie podlega wycenie		
	Zbiorowisko roślinne		Nie podlega wycenie		
	Pokrycie powierzchni	Oszacowanie w procentach ogólnej projekcji (pionowego rzutu wszystkich żywych roślin)	Nie podlega wycenie		
	Zwarcie w warstwach	Oszacowanie w procentach ogólnej projekcji dla poszczególnych warstw (B, C, D)	Nie podlega wycenie		
	Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą	% powierzchni zarośniętej przez drzewa i krzewy o wys. >0,5 m (bez nalotu) - sumaryczne pokrycie (oraz pokrycie poszczególnych gatunków)	<15%	15-30%	>30%
	Nalot drzew i krzewów	% powierzchni zarośniętej przez nalot drzew i krzewów (o wys. <0,5 m) - sumaryczne pokrycie (oraz pokrycie poszczególnych gatunków)	<15%	15-30%	>30%
	Wysokie byliny/gatunki ekspansywne	% powierzchni pokrytej przez wysokie byliny/gatunki ekspansywne - sumaryczne pokrycie (oraz pokrycie poszczególnych gatunków)	<10%	10-25%	>25%

	Obce gatunki inwazyjne	% powierzchni pokrytej przez gatunki inwazyjne - sumaryczne pokrycie (oraz pokrycie poszczególnych gatunków)	Brak	Pokrycie gatunków inwazyjnych <10%	Pokrycie gatunków inwazyjnych >10%
	Wojłok (martwa materia organiczna)	Grubość w cm (średnia z niezerowych wartości przy 10 pomiarach)	<2 cm	2-5 cm	>5cm
		Liczba pomiarów zerowych	Nie podlega wycenie		
	Miejsca do kiełkowania	Określić % areatu populacji zajęty przez luki (miejsca z odkrytą glebą) czyli % powierzchni odsłoniętej gleby	>3%	1-3%	<1%
	Wykonywane zabiegi (rodzaj i natężenie)	Wymienić prowadzone zabiegi w obrębie powierzchni monitoringowej (wypas, koszenie, usuwanie drzew i krzewów) oraz ich natężenie (niskie, średnie, wysokie). Dla wypasu i koszenia określić natężenie tężnie.	Wskaźnik nie podlegający wycenie		
	Potencjalne negatywne wpływy z otoczenia	Niekorzystne zjawiska zachodzące w obrębie obiektu, na którym założono powierzchnię monitoringową, które mogą potencjalnie wpływać na stan monitorowanej powierzchni	Wskaźnik nie podlegający wycenie		
	Uszkodzenia powierzchni	Obserwowane w obrębie powierzchni zniszczenia wywołane czynnikami zewnętrznymi (zadeptywanie, rozjeżdżanie, naruszenia gleby i in.). Nie obejmuje gatunków ekspansywnych, inwazyjnych, drzew, krzewów, koszenia i wypasu.	Brak	Uszkodzenia nieznaczne (<20% powierzchni)	Uszkodzenia znaczne (>20% powierzchni)
	Informacje dodatkowe		Nie podlega wycenie		
Ocena ogólna			Wszystkie oceny FV lubi najwyższej jedna ocena U1	Dwie lub więcej oceny U1 i brak ocen U2	Przynajmniej jedna ocena U2

Tabela 5. Waloryzacja wskaźników stanu populacji i stanu siedliska zimowita jesiennego *Colchicum autumnale*

	Wskaźnik	Miara	Właściwy FV	Niezadowolający U1	Zły U2
POPULACJA	Liczebność	liczba pędów ogółem, ze wskazaniem liczby pędów generatywnych i wegetatywnych (bez siewek)	nie mniejsza niż 80% najliczniejszej obserwacji w latach poprzednich (od 2010 r.)	Liczebność w przedziale 80-60% najliczniejszej obserwacji w latach poprzednich (od 2010 r.)	Liczebność poniżej 60 % najliczniejszej obserwacji w latach poprzednich (od 2010 r.)
	Struktura rozwojowa	% pędów generatywnych w populacji na podstawie liczenia na całej powierzchni monitoringowej	>15%	5-15%	<5%
	Struktura przestrzenna	Ocena ekspercka	Wskaźnik nie podlegający wycenie		
	Wysokość pędów kwiatowych	Średnia z 10 pomiarów pędów kwiatowych	Wskaźnik nie podlegający wycenie		
	Stan zdrowotny	Stwierdzone choroby, pasożyty, os. uszkodzone przez zgryzanie, deptanie, deformacje	Brak lub pojedyncze (do 5% populacji)	5-20% populacji	>20% populacji
	Uwagi		Wskaźnik nie podlegający wycenie		
SIEDLIŚKO	Kod i nazwa siedliska przyrodniczego		Nie podlega wycenie		
	Zbiorowisko roślinne		Nie podlega wycenie		
	Pokrycie powierzchni	Oszacowanie w procentach ogólnej projekcji (pionowego rzutu wszystkich żywych roślin)	Nie podlega wycenie		

	Zwarcie w warstwach	Oszacowanie w procentach ogólnej projekcji dla poszczególnych warstw (B, C, D)	Nie podlega wycenie		
	Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą	% powierzchni zarośniętej przez drzewa i krzewy o wys. >0,5 m (bez nalotu) - sumaryczne pokrycie (oraz pokrycie poszczególnych gatunków)	<15%	15-30%	>30%
	Nalot drzew i krzewów	% powierzchni zarośniętej przez nalot drzew i krzewów (o wys. <0,5 m) - sumaryczne pokrycie (oraz pokrycie poszczególnych gatunków)	<15%	15-30%	>30%
	Wysokie byliny/gatunki ekspansywne	% powierzchni pokrytej przez wysokie byliny/gatunki ekspansywne - sumaryczne pokrycie (oraz pokrycie poszczególnych gatunków)	<10%	10-25%	>25%
	Obce gatunki inwazyjne	% powierzchni pokrytej przez gatunki inwazyjne - sumaryczne pokrycie (oraz pokrycie poszczególnych gatunków)	Brak	Pokrycie gatunków inwazyjnych <10%	Pokrycie gatunków inwazyjnych >10%
	Wojłok	Grubość w cm (średnia z niezerowych wartości przy 10 pomiarach)	<4 cm	4-6 cm	>6cm
		Liczba pomiarów zerowych	Nie podlega wycenie		
	Miejsca do kielkowania	Określić % areatu populacji zajęty przez luki (miejsca z odkrytą glebą) czyli % powierzchni odsłoniętej gleby	>3%	1-3%	<1%
	Wykonywane zabiegi (rodzaj i natężenie)	Wymienić prowadzone zabiegi w obrębie powierzchni monitoringowej (wypas, koszenie, usuwanie drzew i krzewów) oraz ich natężenie (niskie, średnie, wysokie). Dla wypasu i koszenia określić natężenie łącznie.	Wskaźnik nie podlegający wycenie		
	Potencjalne negatywne wpływy z otoczenia	Niekorzystne zjawiska zachodzące w obrębie obiektu, na którym założono powierzchnię monitoringową, które mogą potencjalnie wpływać na stan monitorowanej powierzchni	Wskaźnik nie podlegający wycenie		
	Uszkodzenia powierzchni	Obserwowane w obrębie powierzchni zniszczenia wywołane czynnikami zewnętrznymi (zadeptywanie, rozjeżdżanie, naruszenia gleby i in.). Nie obejmuje gatunków ekspansywnych, inwazyjnych, drzew, krzewów, koszenia i wypasu.	Brak	Uszkodzenia nieznaczne (<20% powierzchni)	Uszkodzenia znaczne (>20% powierzchni)
	Informacje dodatkowe		Nie podlega wycenie		
Ocena ogólna			Wszystkie oceny FV lubi najwyższej jedna ocena U1	Dwie lub więcej oceny U1 i brak ocen U2	Przynajmniej jedna ocena U2

Tabela 6. Waloryzacja parametrów stanu oraz wskaźników specyficznej struktury i funkcji siedliska przyrodniczego 6210 - murawy kserotermiczne (Festuco-Brometea)

Par am etr	Wskaźniki	Miara	Właściwy FV	Niezadowalający U1	Zły U2
Specyficzna struktura i funkcje	Kod i nazwa siedliska przyrodniczego		Nie podlega wycenie		
	Zbiorowisko roślinne		Nie podlega wycenie		
	Pokrycie powierzchni	Oszacowanie w procentach ogólnej projekcji (pionowego rzutu wszystkich żywych roślin)	Nie podlega wycenie		
	Zwarcie w warstwach	Oszacowanie w procentach ogólnej projekcji dla poszczególnych warstw (B, C, D)	Nie podlega wycenie		
	Liczba gatunków	Suma stwierdzonych w płacie gatunków	Nie podlega wycenie		
	Gatunki charakterystyczne	Wykaz gatunków charakterystycznych dla zespołu, związku, rzędu lub klasy	Występuje >6 gatunków roślin naczyniowych spośród wymienionych gatunków charakterystycznych	Występują co najmniej 4 do 6 gatunków roślin naczyniowych spośród wymienionych gatunków charakterystycznych	Występuje <4 gatunek rośliny naczyniowej spośród wymienionych gatunków charakterystycznych lub brak tych gatunków
	Obce gatunki inwazyjne	% powierzchni pokrytej przez gatunki inwazyjne - sumaryczne pokrycie (oraz pokrycie poszczególnych gatunków)	Brak	Pokrycie gatunków inwazyjnych <10%	Pokrycie gatunków inwazyjnych >10%
	Gatunki ekspansywne roślin zielnych	% powierzchni pokrytej przez gatunki ekspansywne - sumaryczne pokrycie (oraz pokrycie poszczególnych gatunków)	<20%	20-30%	>30%
	Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą	% powierzchni zarośniętej przez drzewa i krzewy o wys. >0,5 m (bez nalotu) - sumaryczne pokrycie (oraz pokrycie poszczególnych gatunków)	<10%	10-25%	>25%
	Nalot drzew i krzewów	% powierzchni zarośniętej przez nalot drzew i krzewów (o wys. <0,5 m) - sumaryczne pokrycie (oraz pokrycie poszczególnych gatunków)	<10%	10-25%	>25%
	Wojłok	Grubość w cm (średnia z niezerowych wartości przy 10 pomiarach)	<2 cm	2-5 cm	>5cm
		Liczba pomiarów zerowych	Nie podlega wycenie		
	Wykonywane zabiegi (rodzaj i natężenie)	Wymienić prowadzone zabiegi w obrębie powierzchni monitoringowej (wypas, koszenie, usuwanie drzew i krzewów) oraz ich natężenie (niskie, średnie, wysokie). Dla wypasu i koszenia określić natężenie łącznie.	Wskaźnik nie podlegający wycenie		
	Potencjalne negatywne wpływy z otoczenia	Niekorzystne zjawiska zachodzące w obrębie obiektu, na którym założono powierzchnię monitoringową, które mogą potencjalnie wpływać na stan monitorowanej powierzchni	Wskaźnik nie podlegający wycenie		
	Uszkodzenia powierzchni	Obserwowane w obrębie powierzchni zniszczenia wywołane czynnikami zewnętrznymi (zadeptywanie, rozjeżdżanie, naruszenia gleby i in.). Nie obejmuje gatunków ekspansywnych, inwazyjnych, drzew, krzewów, koszenia i wypasu.	Brak	Uszkodzenia nieznaczne (<20% powierzchni)	Uszkodzenia znaczne (>20% powierzchni)

Informacje dodatkowe		Nie podlega wycenie		
Ocena ogólna		Wszystkie oceny FV lubi najwyżej jedna ocena U1	Dwie lub więcej oceny U1 i brak ocen U2	Przynajmniej jedna ocena U2

Tabela 7. Waloryzacja parametrów stanu oraz wskaźników specyficznej struktury i funkcji siedliska przyrodniczego 6230 - bogate florystycznie górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (Nardetalia - płaty bogate florystycznie)

Par am etr	Wskaźniki	Miara	Właściwy FV	Niezadowolający U1	Zły U2
Specyficzna struktura i funkcje	Kod i nazwa siedliska przyrodniczego		Nie podlega wycenie		
	Zbiorowisko roślinne		Nie podlega wycenie		
	Pokrycie powierzchni	<i>Oszacowanie w procentach ogólnej projekcji (pionowego rzutu wszystkich żywych roślin)</i>	Nie podlega wycenie		
	Zwarcie w warstwach	<i>Oszacowanie w procentach ogólnej projekcji dla poszczególnych warstw (B, C, D)</i>	Nie podlega wycenie		
	Liczba gatunków	<i>Suma stwierdzonych w płacie gatunków</i>	Nie podlega wycenie		
	Gatunki charakterystyczne	<i>Wykaz gatunków charakterystycznych dla zespołu, związku, rzędu lub klasy</i>	Występuje > 6 gatunków roślin naczyniowych spośród wymienionych gatunków charakterystycznych	Występuje 4 do 6 gatunków roślin naczyniowych spośród wymienionych gatunków charakterystycznych	Występują <4 gatunki roślin naczyniowych spośród wymienionych gatunków charakterystycznych
	Obce gatunki inwazyjne	<i>% powierzchni pokrytej przez gatunki inwazyjne - sumaryczne pokrycie (oraz pokrycie poszczególnych gatunków)</i>	Brak	Pokrycie gatunków inwazyjnych <10%	Pokrycie gatunków inwazyjnych >10%
	Gatunki ekspansywne roślin zielnych	<i>% powierzchni pokrytej przez gatunki ekspansywne - sumaryczne pokrycie (oraz pokrycie poszczególnych gatunków)</i>	<20%	20-30%	>30%
	Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą	<i>% powierzchni zarośniętej przez drzewa i krzewy o wys. >0,5 m (bez nalotu) - sumaryczne pokrycie (oraz pokrycie poszczególnych gatunków)</i>	<15%	15-30%	>30%
	Nalot drzew i krzewów	<i>% powierzchni zarośniętej przez nalot drzew i krzewów (o wys. <0,5 m) - sumaryczne pokrycie (oraz pokrycie poszczególnych gatunków)</i>	<15%	15-30%	>30%
	Eutrofizacja	<i>% powierzchni pokrytej przez gatunki nitrofilne - sumaryczne pokrycie (oraz pokrycie poszczególnych gatunków)</i>	Brak lub pokrycie gatunków nitrofilnych nieznaczne <5%	Obecne gatunki nitrofilne, lecz ich pokrycie <10%	Pokrycie gatunków nitrofilnych >10%
	Wojłok	<i>Grubość w cm (średnia z niezerowych wartości przy 10 pomiarach)</i>	<3 cm	4-6 cm	>6cm
		<i>Liczba pomiarów zerowych</i>	Nie podlega wycenie		
Wykonywane zabiegi (rodzaj i natężenie)	<i>Wymienić prowadzone zabiegi w obrębie powierzchni monitoringowej (wypas, koszenie, usuwanie drzew i krzewów) oraz ich natężenie (niskie, średnie, wysokie). Dla wypasu i koszenia określić natężenie łącznie.</i>		Wskaźnik nie podlegający wycenie		
Potencjalne negatywne wpływy z otoczenia	<i>Niekorzystne zjawiska zachodzące w obrębie obiektu, na którym założono powierzchnię</i>		Wskaźnik nie podlegający wycenie		

	<i>monitoringową, które mogą potencjalnie wpływać na stan monitorowanej powierzchni</i>			
Uszkodzenia powierzchni	<i>Obserwowane w obrębie powierzchni zniszczenia wywołane czynnikami zewnętrznymi (zadeptywanie, rozjeżdżanie, naruszenia gleby i in.). Nie obejmuje gatunków ekspansywnych, inwazyjnych, drzew, krzewów, koszenia i wypasu.</i>	Brak	Uszkodzenia nieznaczne (<20% powierzchni)	Uszkodzenia znaczne (>20% powierzchni)
Informacje dodatkowe		Nie podlega wycenie		
Ocena ogólna		Wszystkie oceny FV lubi najwyżej jedna ocena U1	Dwie lub więcej oceny U1 i brak ocen U2	Przynajmniej jedna ocena U2

Tabela 8. Waloryzacja parametrów stanu oraz wskaźników specyficznej struktury i funkcji siedliska przyrodniczego 6510.1 łąka rajgrasowa (owsicowa)

Par am etr	Wskaźniki	Miara	Właściwy FV	Niezadowolający U1	Zły U2
Specyficzna struktura i funkcje	Kod i nazwa siedliska przyrodniczego		Nie podlega wycenie		
	Zbiorowisko roślinne		Nie podlega wycenie		
	Pokrycie powierzchni	<i>Oszacowanie w procentach ogólnej projekcji (pionowego rzutu wszystkich żywych roślin)</i>	Nie podlega wycenie		
	Zwarcie w warstwach	<i>Oszacowanie w procentach ogólnej projekcji dla poszczególnych warstw (B, C, D)</i>	Nie podlega wycenie		
	Liczba gatunków	<i>Suma stwierdzonych w płacie gatunków</i>	Nie podlega wycenie		
	Gatunki charakterystyczne	<i>Wykaz gatunków charakterystycznych dla zespołu i związku</i>	Występuje > 4 gatunków roślin naczyniowych spośród wymienionych gatunków charakterystycznych	Występuje 3-4 gatunków roślin naczyniowych spośród wymienionych gatunków charakterystycznych	Występuje < 3 gatunków roślin naczyniowych spośród wymienionych gatunków charakterystycznych
	Obce gatunki inwazyjne	<i>% powierzchni pokrytej przez gatunki inwazyjne - sumaryczne pokrycie (oraz pokrycie poszczególnych gatunków)</i>	Brak	Pokrycie gatunków inwazyjnych <10%	Pokrycie gatunków inwazyjnych >10%
	Gatunki ekspansywne roślin zielnych	<i>% powierzchni pokrytej przez gatunki ekspansywne - sumaryczne pokrycie (oraz pokrycie poszczególnych gatunków)</i>	<20%	20-50%	>50%
	Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą	<i>% powierzchni zarośniętej przez drzewa i krzewy o wys. >0,5 m (bez nalotu) - sumaryczne pokrycie (oraz pokrycie poszczególnych gatunków)</i>	<1%	1-5%	>5%
	Nalot drzew i krzewów	<i>% powierzchni zarośniętej przez nalot drzew i krzewów (o wys. <0,5 m) - sumaryczne pokrycie (oraz pokrycie poszczególnych gatunków)</i>	<1%	1-5%	>5%
Wykonywane zabiegi (rodzaj i natężenie)	Wojłok	<i>Grubość w cm (średnia z niezerowych wartości przy 10 pomiarach)</i>	< 2cm	2-5cm	>5cm
		<i>Liczba pomiarów zerowych</i>	Nie podlega wycenie		
		<i>Wymienić prowadzone zabiegi w obrębie powierzchni monitoringowej (wypas, koszenie, usuwanie drzew i krzewów) oraz ich natężenie (niskie, średnie, wysokie).</i>	Wskaźnik nie podlegający wycenie		

	<i>Dla wypasu i koszenia określić natężenie łączenie.</i>			
Potencjalne negatywne wpływy z otoczenia	<i>Niekorzystne zjawiska zachodzące w obrębie obiektu, na którym założono powierzchnię monitoringową, które mogą potencjalnie wpływać na stan monitorowanej powierzchni</i>	Wskaźnik nie podlegający wycenie		
Uszkodzenia powierzchni	<i>Obserwowane w obrębie powierzchni zniszczenia wywołane czynnikami zewnętrznymi (zadeptywanie, rozjeżdżanie, naruszenia gleby i in.). Nie obejmuje gatunków ekspansywnych, inwazyjnych, drzew, krzewów, koszenia i wypasu.</i>	Brak	Uszkodzenia nieznaczne (<20% powierzchni)	Uszkodzenia znaczne (>20% powierzchni)
Informacje dodatkowe		Nie podlega wycenie		
Ocena ogólna		Wszystkie oceny FV lubi najwyżej jedna ocena U1	Dwie lub więcej oceny U1 i brak ocen U2	Przynajmniej jedna ocena U2

**Tabela 9. Waloryzacja parametrów stanu oraz wskaźników specyficznej struktury i funkcji siedliska przyrodniczego 6520
Regłowa łąka mieczykowo-mietlicowa *Gladiolo-Agrostietum capillaris***

Par am etr	Wskaźniki	Miara	Właściwy FV	Niezadowalający U1	Zły U2
Specyficzna struktura i funkcje	Kod i nazwa siedliska przyrodniczego		Nie podlega wycenie		
	Zbiorowisko roślinne		Nie podlega wycenie		
	Pokrycie powierzchni	<i>Oszacowanie w procentach ogólnej projekcji (pionowego rzutu wszystkich żywych roślin)</i>	Nie podlega wycenie		
	Zwarcie w warstwach	<i>Oszacowanie w procentach ogólnej projekcji dla poszczególnych warstw (B, C, D)</i>	Nie podlega wycenie		
	Liczba gatunków	<i>Suma stwierdzonych w płacie gatunków</i>	Nie podlega wycenie		
	Gatunki charakterystyczne	<i>Wykaz gatunków charakterystycznych dla zespołu oraz związków: Arrhenatherion (z wyłączeniem taksonów niżowych) i Polygono-Trisetion</i>	Występuje > 5 gatunków roślin naczyniowych spośród wymienionych gatunków charakterystycznych	Występuje 3-5 gatunków roślin naczyniowych spośród wymienionych gatunków charakterystycznych	Występuje < 3 gatunków roślin naczyniowych spośród wymienionych gatunków charakterystycznych
	Obce gatunki inwazyjne	<i>% powierzchni pokrytej przez gatunki inwazyjne - sumaryczne pokrycie (oraz pokrycie poszczególnych gatunków)</i>	Brak	Pokrycie gatunków inwazyjnych <10%	Pokrycie gatunków inwazyjnych >10%
	Gatunki ekspansywne roślin zielnych	<i>% powierzchni pokrytej przez gatunki ekspansywne - sumaryczne pokrycie (oraz pokrycie poszczególnych gatunków)</i>	<20%	20-50%	>50%
	Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą	<i>% powierzchni zarośniętej przez drzewa i krzewy o wys. >0,5 m (bez nalotu) - sumaryczne pokrycie (oraz pokrycie poszczególnych gatunków)</i>	<1%	1-5%	>5%
	Nalot drzew i krzewów	<i>% powierzchni zarośniętej przez nalot drzew i krzewów (o wys. <0,5 m) - sumaryczne pokrycie (oraz pokrycie poszczególnych gatunków)</i>	<1%	1-5%	>5%
	Wojtek	<i>Grubość w cm (średnia z niezerowych wartości przy 10 pomiarach)</i>	< 2cm	2-5cm	>5cm

		Liczba pomiarów zerowych	Nie podlega wycenie		
Wykonywane zabiegi (rodzaj i natężenie)	Wymienić prowadzone zabiegi w obrębie powierzchni monitoringowej (wypas, koszenie, usuwanie drzew i krzewów) oraz ich natężenie (niskie, średnie, wysokie). Dla wypasu i koszenia określić natężenie łącznie.		Wskaźnik nie podlegający wycenie		
Potencjalne negatywne wpływy z otoczenia	Niekorzystne zjawiska zachodzące w obrębie obiektu, na którym założono powierzchnię monitoringową, które mogą potencjalnie wpływać na stan monitorowanej powierzchni		Wskaźnik nie podlegający wycenie		
Uszkodzenia powierzchni	Obserwowane w obrębie powierzchni zniszczenia wywołane czynnikami zewnętrznymi (zadeptywanie, rozjeżdżanie, naruszenia gleby i in.). Nie obejmuje gatunków ekspansywnych, inwazyjnych, drzew, krzewów, koszenia i wypasu.		Brak	Uszkodzenia nieznaczne (<20% powierzchni)	Uszkodzenia znaczne (>20% powierzchni)
Informacje dodatkowe			Nie podlega wycenie		
Ocena ogólna			Wszystkie oceny FV lubi najwyższej jedna ocena U1	Dwie lub więcej oceny U1 i brak ocen U2	Przynajmniej jedna ocena U2

I.2.3. Okres monitorowania, termin i częstotliwość badań

Monitoring prowadzony będzie w okresie realizacji Programu (tj. w latach 2015-2020) w cyklach zgodnych z założeniami metodycznymi. Badania terenowe prowadzone będą od kwietnia do września w terminach właściwych dla optimum kwitnienia gatunków lub optimum stanu fenologicznego zbiorowiska.

Tabela 10. Terminy monitoringu siedlisk przyrodniczych

Kod siedliska	Typ siedliska	Optymalny termin badań			
		V	VI	VII	VIII
6210.3	Kwietne murawy kserotermiczne		■	■	
6230.2	Zachodniokarpackie murawy bliźniczkowe			■	■
6510	Ekstensywnie użytkowane niżowe łąki świeże		■		
6520	Górskie łąki konietlicowe i mietlicowe użytkowane ekstensywnie		■	■	

Tabela 11. Terminy monitoringu rzadkich gatunków roślin

Nazwa gatunkowa	Optymalny termin badań					
	IV	V	VI	VII	VIII	IX
Dzwonek piłkowany <i>Campanula serrata</i>				■	■	
Szafran spiski <i>Crocus scepusiensis</i>	■					
Zawilec wielkokwiatowy <i>Anemone sylvestris</i>		■				
Zimowit jesienny <i>Colchicum autumnale</i>						■

I.3. Przegląd monitorowanych obiektów

I.3.1. Beskid Śląski i Pogórze Śląskie oraz Beskid Żywiecki i Makowski

W związku z realizacją przez Województwo Śląskie projektu nr LIFE12 NAT/PL/000081 p.n. „Ochrona zbiorowisk nieleśnych na terenie Beskidzkich Parków Krajobrazowych” w ramach komponentu I LIFE+ Przyroda i różnorodność, przeważająca większość obiektów wypasowych objętych Programem Owca Plus w okresie 2010-2014 nie została włączona do wypasu realizowanego w bieżącym roku w ramach aktualnej edycji Programu. Zaledwie 15 spośród dotychczasowych 54 obiektów wskazanych zostało w 2015 roku do prowadzenia działań ochrony czynnej. W związku z powyższymi działaniami tymi objęto znaczną liczbę nowych dla Programu obiektów, których walory przyrodnicze wymagały potwierdzenia lub udokumentowania. Dlatego monitoringiem ogólnym objęto 35 obiektów: 19 w Beskidzie Śląskim, 12 w Beskidzie Żywieckim i 4 w Beskidzie Makowskim. Monitoringu nie zrealizowano na wspomnianych 15 obiektach, ponieważ były one monitorowane w 2014 roku, w związku z podsumowaniem edycji Programu na lata 2010-2014, a obserwowane zmiany w zakresie udziału poszczególnych zbiorowisk nie są na tyle dynamiczne, by wymagały ponownej kontroli. Badaniami nie objęto również obiektu Pod Stary Groń. Zgodnie z informacjami uzyskanymi od wypasającego obiekt ten nie był objęty działaniami ochronnymi w ramach Programu Owca Plus.

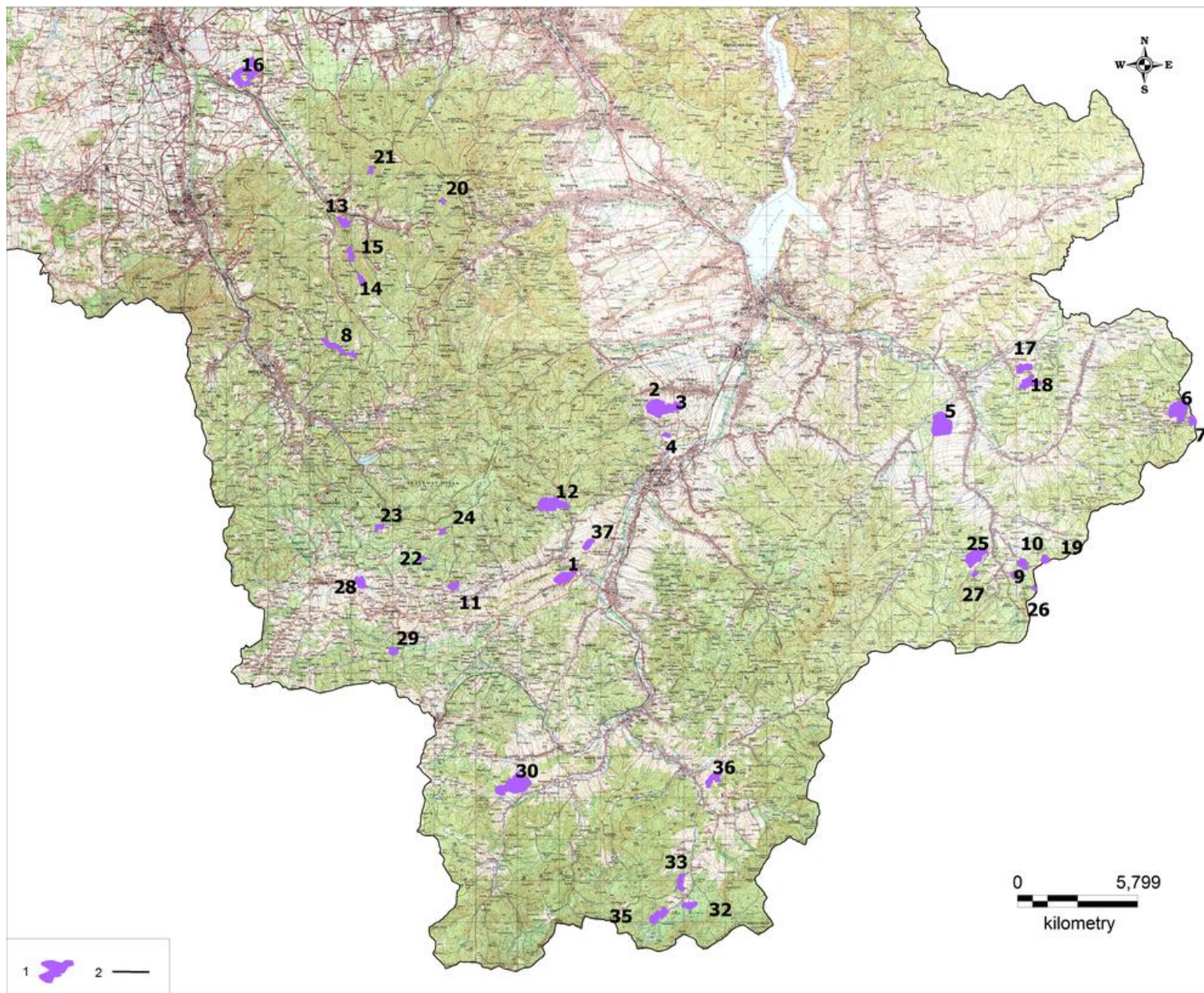
Monitoring szczegółowy gatunków roślin i siedlisk przyrodniczych kontynuowano na 2 obiektach: Górze Tuł (zimowit jesienny *Colchicum autumnale* i 6510.1 *Łąka rajgrasowa*) oraz Krawcowie Wierchu (dzwonek piłkowany *Campanula serrata* i 6520 *Regłowa łąka mietliczowo – mietlicowa*). Na pozostałych powierzchniach objętych dotychczas (w okresie 2010-2014) monitoringiem szczegółowym nie realizowano w bieżącym roku wypasu czy wykaszania w ramach Programu Owca Plus, w związku z czym ich kontrolę zawieszono.

Tabela 12. Wykaz obiektów z Beskidu Śląskiego i Pogórza Śląskiego oraz Beskidu Żywieckiego i Makowskiego objętych monitoringiem w roku 2015 ze wskazaniem rodzaju i przedmiotu monitoringu

L.p.	Nazwa	Gmina	Rodzaj monitoringu O-ogólny, S-szczegółowy	Siedlisko lub/i gatunek objęte monitoringiem szczegółowym
1	Góra Ślebiedowa	Milówka	O	–
2	Góra Matyska	Radziechowy- Wieprz	O	–
3	Surządek	Radziechowy- Wieprz	O	–
4	Żurga	Radziechowy- Wieprz/ Węgierska Górka	O	–
5	Potok Suseński	Jeleśnia	O	–
6	Beskidek	Koszarawa	O	–
7	Klekociny	Koszarawa/Jeleśnia	O	–
8	Trzy Kopce	Brenna	O	–
9	Na Myto	Jeleśnia	O	–
10	Polana Złodziejki	Jeleśnia	O	–
11	Walaszne	Milówka	O	–
12	Węzłówka	Milówka	O	–
13	Góra Malinka	Brenna	O	–
14	Na Tłoki	Brenna	O	–
15	Stasiówka	Brenna	O	–
16	Bucze	Brenna	O	–

17	Gawrysiowy Groń	Jeleśnia	O	–
18	Nowa Polana	Jeleśnia	O	–
19	Beskid	Jeleśnia	O	–
20	Filipionka	Brenna	O	–
21	Szarówka	Brenna	O	–
22	Kosarzysko	Istebna	O	–
23	Stecówka	Istebna	O	–
24	Stoczek	Istebna	O	–
25	Czarny Groń	Jeleśnia	O	–
26	Polana Deszczówka	Jeleśnia	O	–
27	Polana Jancikówka	Jeleśnia	O	–
28	Groniczki	Istebna	O	–
29	Wierch Czadeczka	Istebna	O	–
30	Soblański Groń	Rajcza	O	–
31	Góra Tuł	Goleszów	S	6510.1 łąka rajgrasowa <i>Colchicum autumnale</i>
32	Pod Grapy	Ujsoły	O	–
33	Soblówka	Ujsoły	O	–
34	Krawców Wierch	Ujsoły	S	6520 Regłowa łąka mieczykowo- mietlicowa <i>Campanula serrata</i>
35	Królowa	Ujsoły	O	–
36	Kotelnica	Ujsoły	O	–
37	Białożycki Groń	Milówka	O	–

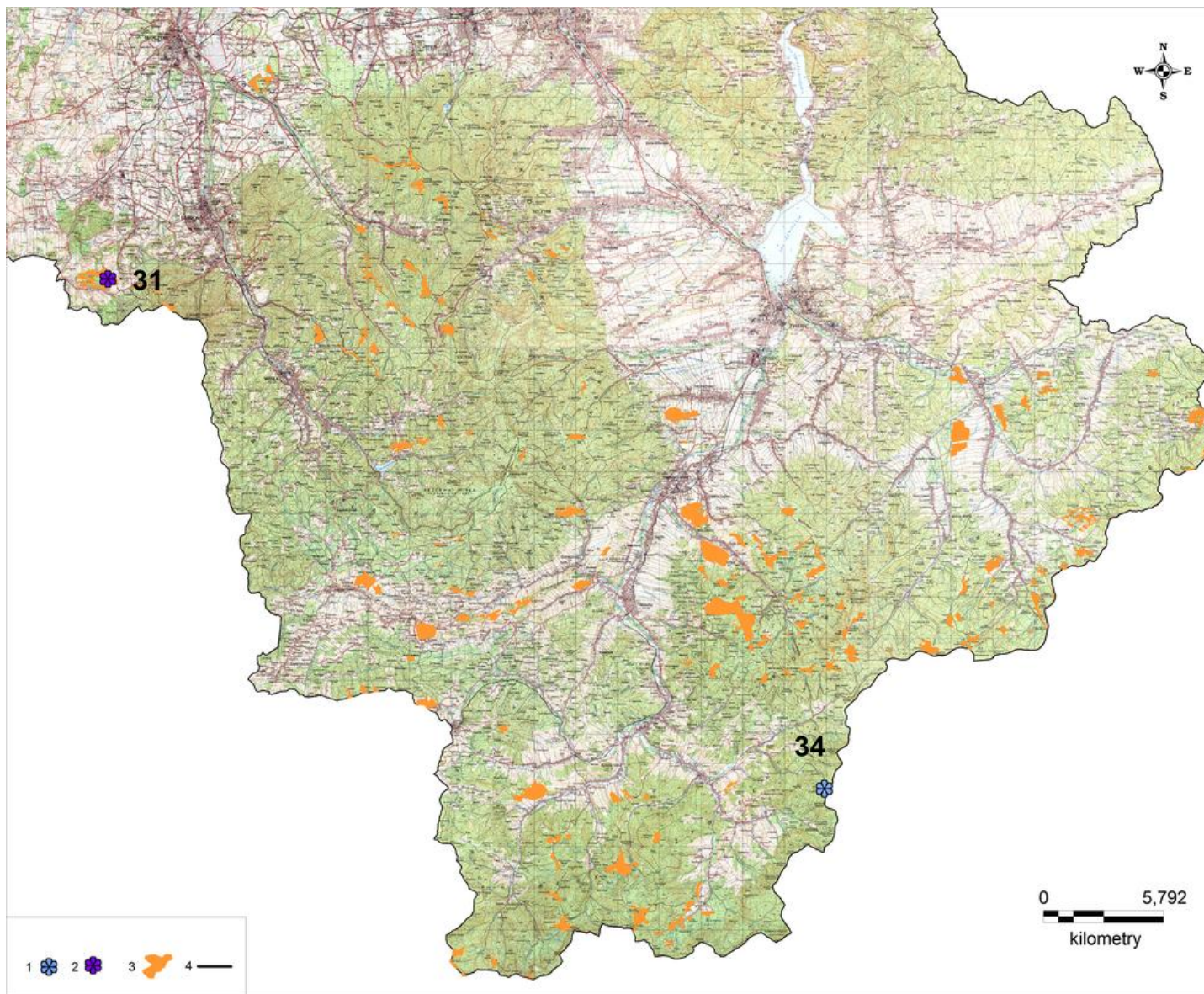

Ryc. 1. Monitoring ogólny – Beskidy

Objaśnienia: 1 - obiekty podlegające monitoringowi ogólnemu w roku 2015, 2 - granica województwa; numeracja obiektów zgodna z Tabelą 12.

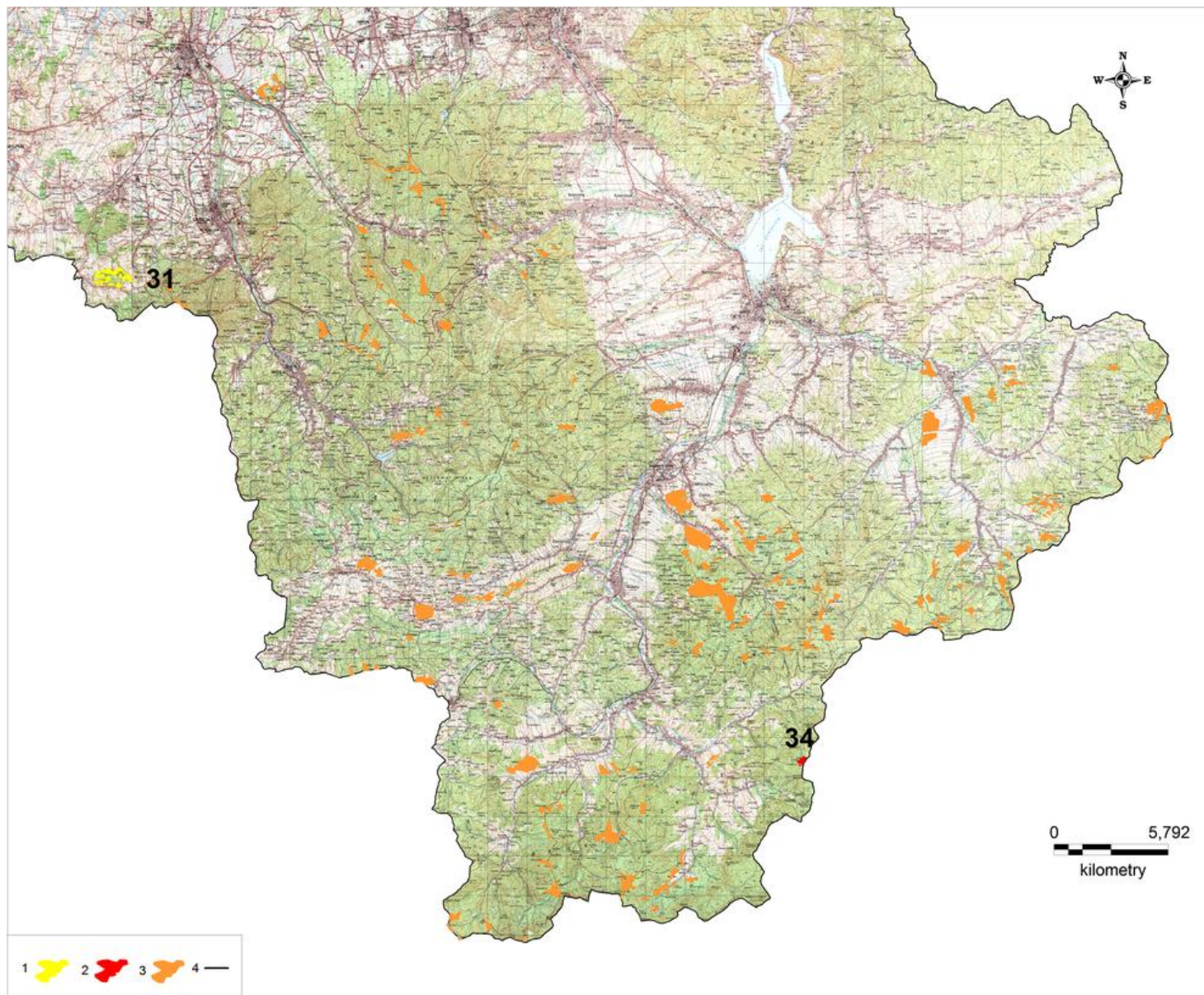

Ryc 2. Monitoring gatunków – Beskidy

Objaśnienia: 1 – dzwonek piłkowany *Campanula serrata*, 2 – zimowit jesienny *Colchicum autumnale*, 3 – obiekty ujęte w Programie Owca Plus na lata 2015-2020, 4 - granica województwa; numeracja obiektów zgodna z Tabelą 12.

Ryc. 3. Monitoring siedlisk – Beskidy

Objaśnienia: 1 – siedlisko 6510.1 łąka rajgrasowa, 2 – siedlisko 6520 Regłowa łąka mieczykowo-mietlicowa, 3 – obiekty ujęte w Programie Owca Plus na lata 2015-2020, 4 - granica województwa; numeracja obiektów zgodna z Tabelą 12.

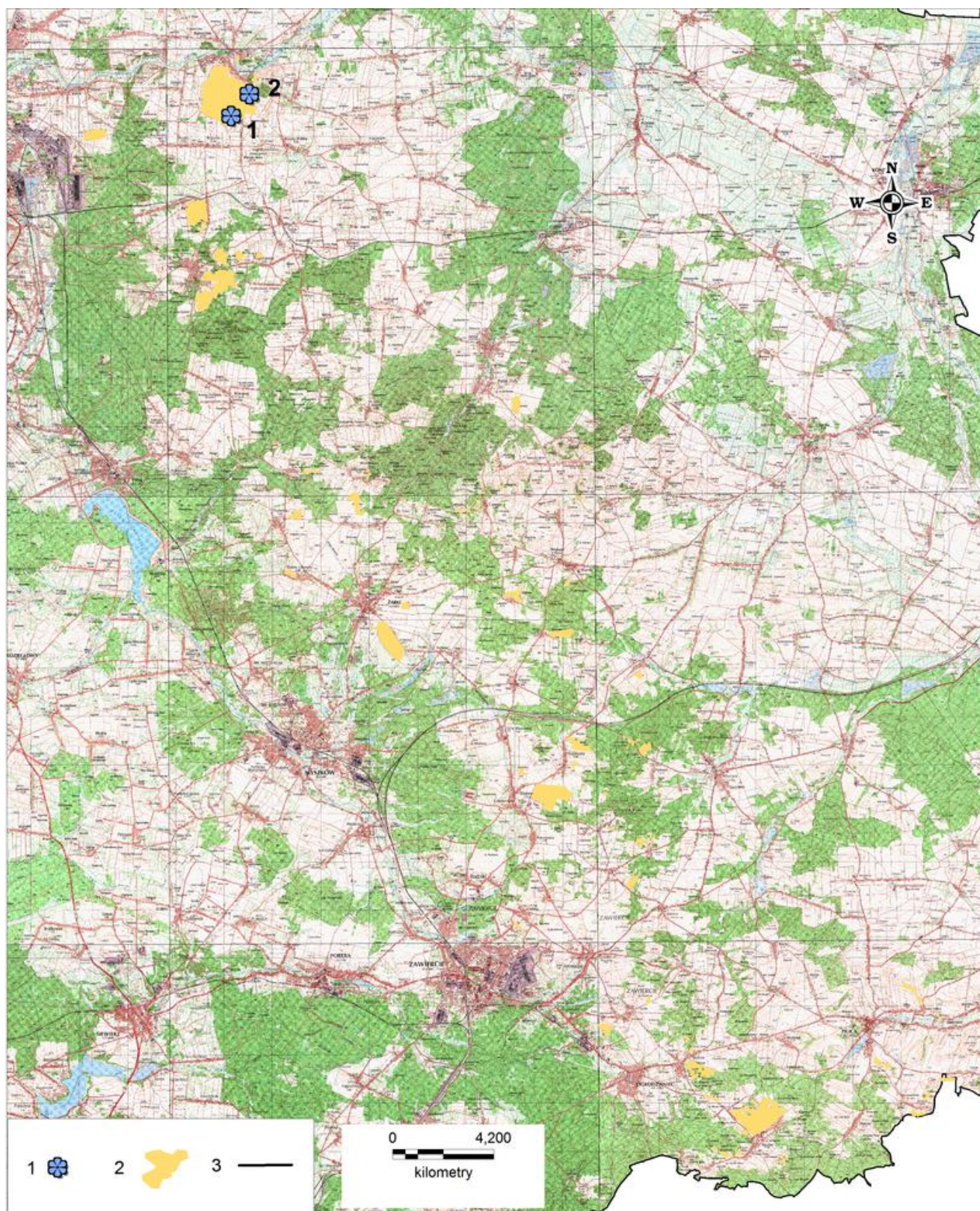
I.3.2. Jura Krakowsko-Częstochowska

Na terenie Jury Krakowsko-Częstochowskiej w roku 2015 nie przeprowadzono monitoringu ogólnego nowych powierzchni. Monitoring szczegółowy gatunków roślin i siedlisk przyrodniczych kontynuowano na 3 obiektach: Górze Skarzawie i Goliźnie (zawilec wielkokwiatowy *Anemone sylvestris* i kwietne murawy kserotermiczne 6210.3) oraz Morsku (kwietne murawy kserotermiczne 6210.3). Na obszarze Skał Rzędkowickich objętych dotychczas (w okresie 2010-2014) monitoringiem szczegółowym nie realizowano w bieżącym roku wypasu czy wykaszania w ramach Programu Owca Plus, w związku z czym ich kontrolę zawieszono.

Tabela 13. Wykaz obiektów z Jury Krakowsko-Częstochowskiej objętych monitoringiem w roku 2015 ze wskazaniem rodzaju i przedmiotu monitoringu

L.p.	Nazwa	Gmina	Rodzaj monitoringu O-ogólny, S-szczegółowy	Siedlisko lub/i gatunek objęte monitoringiem szczegółowym
1.	Tereny muraw Mstów - Małusy Wielkie, w tym Góra Skarzawa	Mstów	S	6210.3 Kwietne murawy kserotermiczne <i>Anemone sylvestris</i>
2.	Tereny muraw Mstów - Małusy Wielkie, w tym Golizna	Mstów	S	6210.3 Kwietne murawy kserotermiczne <i>Anemone sylvestris</i>
3.	Morsko	Włodowice	S	6210.3 Kwietne murawy kserotermiczne

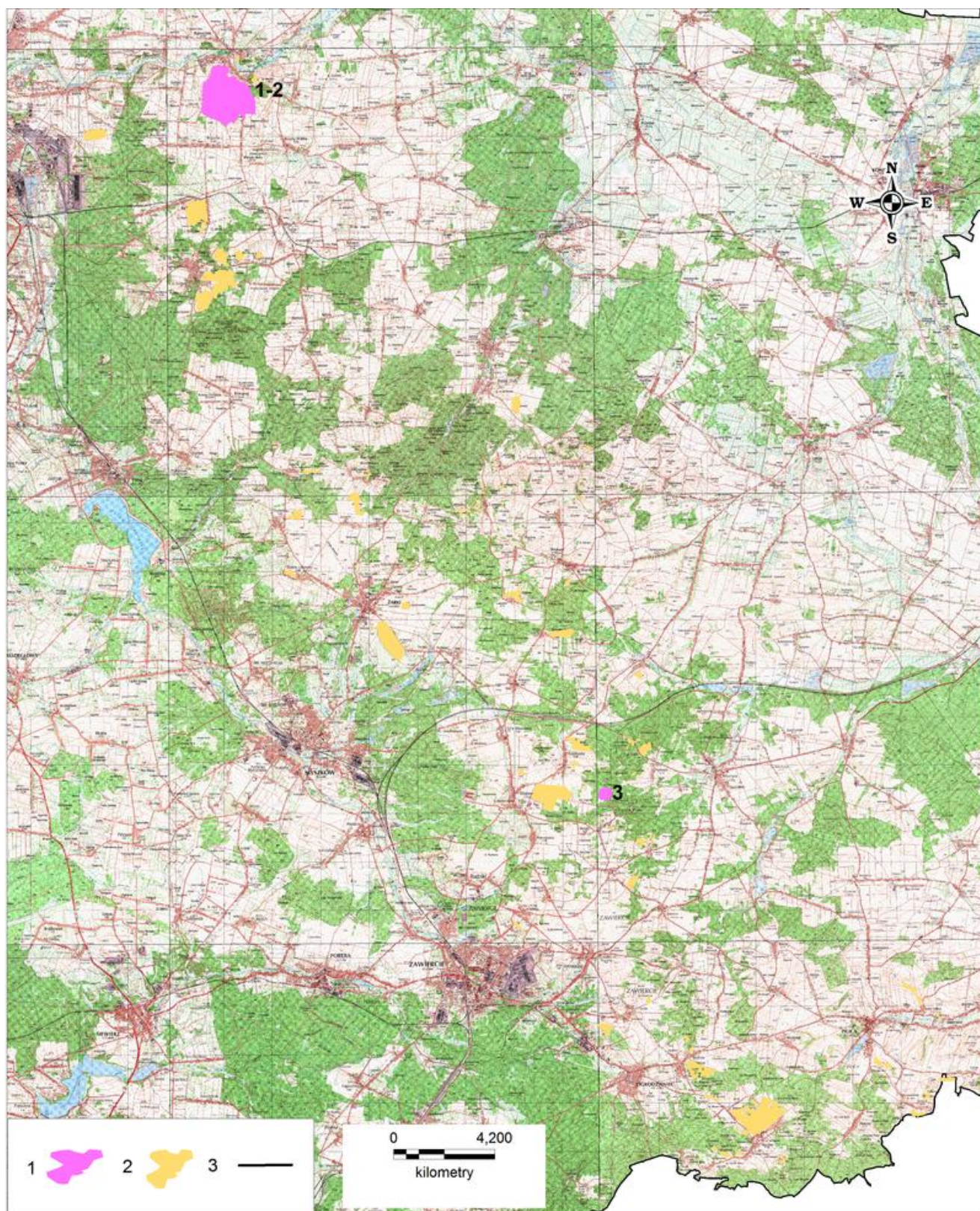

Ryc. 4. Monitoring gatunków – Jura

Objaśnienia: 1 – zawilec wielokwiatowy *Anemone sylvestris*, 2 – obiekty ujęte w Programie Owca Plus na lata 2015-2020, 3 - granica województwa; numeracja obiektów zgodna z Tabelą 13.

Ryc. 5. Monitoring siedlisk –Jura

Objaśnienia: 1 – siedlisko 6210.3 Kwietne murawy kserotermiczne, 2 – obiekty ujęte w Programie Owca Plus na lata 2015-2020, 3 – granica województwa; numeracja obiektów zgodna z Tabelą 13.

II ROZDZIAŁ

ANALIZA WYNIKÓW I WNIOSKI

II.1. Analiza wyników monitoringu ogólnego

II.1.1. Pogórze Śląskie i Beskid Śląski

W 2015 r. monitoring ogólny przeprowadzono na 19 obiektach zlokalizowanych na terenie Pogórza Śląskiego i Beskidu Śląskiego. Na wszystkich odnotowano obecność cennych siedlisk przyrodniczych lub siedlisk potencjalnie cennych, których wartość można określić dopiero po bardziej szczegółowych badaniach. Dotyczy to często występujących, odnotowanych na 11 obiektach łąk świeżych ze zw. *Arrhenatherion*, a także zbiorowiska *Poa pratensis-Festuca rubra* (6 obiektów). Łąki te są jedynymi siedliskami o potencjalnie wysokiej wartości przyrodniczej na 10 obiektach. Na pozostałych 9 obiektach zidentyfikowano inne siedliska, których zaklasyfikowanie jako cenne nie wymaga dokładniejszych badań. Najczęściej były to murawy bliźniczkowe *Hieracio (vulgati)-Nardetum* (6 obiektów), a na pojedynczych obiektach stwierdzono też murawy kserotermiczne ze zw. *Cirsio-Brachypodium pinnati*, łąkę owsicową *Arrhenatheretum elatioris* oraz młakę z kl. *Scheuchzerio-Caricetea nigrae*.

Gatunki objęte ochroną gatunkową stwierdzono na 14 obiektach, najwięcej na polanie Walaszne (5 gatunków). Najczęściej pojawiającymi się gatunkami chronionymi były: *Carlina acaulis*, *Gentaiana asclepiadea* i *Gladiolus imbricatus* (odnotowane odpowiednio na: 6, 5 i 4 obiektach). Te trzy gatunki, a także *Platanthera chlorantha* na pojedynczych obiektach osiągały liczebność przekraczającą 100 osobników. Łącznie odnotowano na badanych obiektach obecność 14 chronionych i rzadkich gatunków roślin.

Na 8 z 19 badanych obiektów stwierdzono obecność gatunków obcych. Najczęściej występowała *Digitalis purpurea*, większe obawy mogą jednak rodzić gatunki, które wystąpiły na pojedynczych polanach, ale charakteryzujące się znaczną inwazyjnością: *Solidago gigantea*, *Reynoutria japonica*, *Impatiens parviflora*, *I. glandulifera*. Ponadto na Filipionce stwierdzono przenikanie z ogródu przydomowego do siedlisk naturalnych *Ribes uva-crispa* i *Ribes rubrum*.

Oprócz gatunków obcych i inwazyjnych monitorowane polany podlegają też innym zagrożeniom. Na wszystkich obiektach, za wyjątkiem jednego zidentyfikowano zagrożenie związane z ekspansją rodzimych gatunków, najczęściej z rodzaju *Rubus* (bardzo często był to *Rubus plicatus*). Wśród gatunków ekspansywnych wymieniono również *Vaccinium myrtillus*, *Athyrium filix-femina*, *Dryopteris spp.*, *Sambucus ebulus* i *Pteridium aquilinum*. Wyraźnie zaznacza się również problem zarastania polan przez roślinność drzewiastą i krzewiastą. Zjawiska tego nie wskazano jako istotnego zagrożenia jedynie na 2 obiektach. Wśród najczęściej wymienianych gatunków drzew i krzewów były: *Acer pseudoplatanus*, *Betula pendula*, *Picea abies*, *Fagus sylvatica*, *Sorbus aucuparia*. Na 3 obiektach obserwowano celowe zalesienia. Nadmierny rozwój zabudowy został wskazany jako zagrożenie tylko w przypadku 1 obiektu.

Na niemal wszystkich obiektach zaobserwowano ślady użytkowania. Jedynie Walaszne i Stoczek nie nosiły śladów użytkowania kośnego lub pasterskiego w sezonie w którym przeprowadzono monitoring. Zabiegi polegające na wykaszaniu zaobserwowano na 14 obiektach. Na takiej samej liczbie stwierdzono wypas (przy czym nie zawsze były to te same obiekty – jednoczesny wypas i koszenie prowadzono na 11 obiektach). Należy zaznaczyć, że natężenie tych zabiegów było różne – od intensywnego, obejmującego praktycznie cały obiekt,

po ograniczone do jedynie niewielkiej jego części. Ponadto na 1 obiekcie w niewielkim zakresie prowadzona była wycinka drzew.

II.1.2. Beskid Żywiecki i Beskid Makowski

W 2015 r. monitoringowi ogólnemu podlegało 16 obiektów z terenu Beskidu Żywieckiego i Beskidu Makowskiego. Na 2 obiektach nie stwierdzono występowania żadnych cennych siedlisk. Z obszaru 4 obiektów spośród cennych siedlisk wykazano wyłącznie łąkę świeżą ze zw. *Arrhenatherion* (łącznie odnotowano ją na 6 obiektach), która potencjalnie jest siedliskiem cennym, ale potwierdzenie jej walorów wymaga bardziej szczegółowych badań. Murawy bliźniczkowe *Hieracio (vulgati)-Nardetum* stwierdzono na 6 obiektach, młaki *Valeriano-Caricetum flavae* – na 5 (dodatkowo na jednym z obiektów odnaleziono zbiorowisko zaliczone do kl. *Scheuchzerio-Caricetea nigrae*, bez precyzyjnej identyfikacji zespołu), a łąki mieczykowo-mietlicowe *Gladiolo-Agrostietum capillaris* – na 4. Potencjalnie cenne zbiorowisko *Poa pratensis-Festuca rubra* towarzyszyło innym siedliskom na 6 obiektach.

Na monitorowanych obiektach licznie występowały gatunki chronione i rzadkie – pozbawione ich były jedynie dwie polany, a na pozostałych stwierdzano średnio ponad 4 takie gatunki. Najwięcej, bo aż 12, było ich na Czarnym Groniu. Licznie zaobserwowano je również na polanach: Złodziejki, Beskidek Koszarawa, Jancikówka i Na Myto (7-6 gatunków). Stwierdzone na wszystkich obiektach chronione i rzadkie rośliny należały łącznie do 15 gatunków. Najczęściej notowana była *Gentiana asclepiadea* (10 obiektów). Gatunek ten osiągał również znaczne liczebności – na polanie Beskid jego populację oszacowano na co najmniej 10 tys. osobników. Do często stwierdzanych gatunków zaliczyć należy jeszcze: *Carlina acaulis*, *Gladiolus imbricatus*, *Dactylorhiza majalis* i *Platanthera chlorantha*.

Gatunki obcego pochodzenia odnotowano na 6 obiektach. Zawsze były to gatunki o znacznym potencjale inwazyjnym, występujące pojedynczo. Wyjątek stanowi polana Królowa, gdzie obok siebie stwierdzono *Impatiens parviflora* i *Impatiens glandulifera*. Oprócz gatunków z rodzaju *Impatiens* na monitorowanych obiektach występowały również nawłocie: *Solidago gigantea* i *Solidago canadensis*.

Powszechnie zagrażającymi monitorowanym obiektom zjawiskami są zarastanie przez gatunki ekspansywne oraz roślinność drzewiastą i krzewiastą. Problemy te dotyczą niemal wszystkich obiektów. Najczęściej nadmierną ekspansję wykazują gatunki z rodzaju *Rubus spp.*, nieco rzadziej *Vaccinium myrtillus* i *Calamagrostis epigejos*. Zadrzewienia i zakrzewienia pojawiające się na polanach tworzy najczęściej *Picea abies*, a także gatunki z rodzaju *Salix*. Stosunkowo często pojawia się również *Acer pseudoplatanus*, *Sorbus aucuparia* i *Betula pendula*. Utrata siedlisk przyrodniczych na rzecz rozwijającej się zabudowy została zaobserwowana na 5 obiektach. Na 4 obiektach stwierdzono natomiast niekorzystne zmiany w fitocenozach łąk, polegające na ich stopniowym przekształcaniu się w ziołorośla.

Stan tylko 3 polan wskazywał na brak ich kośnego, czy pasterskiego użytkowania. Pozostałe polany były koszone i wypasane (zabiegi te prowadzono zazwyczaj jednocześnie, za wyjątkiem 2 obiektów, z których na jednym prowadzono wyłącznie koszenie, na drugim – wypas). Intensywność opisanych zabiegów była różna, najczęściej jednak obejmowały one przynajmniej 50% polany. Na żadnym z obiektów nie zaobserwowano śladów usuwania drzew i krzewów w czasie realizacji monitoringu.

II.2. Analiza wyników monitoringu szczegółowego gatunków

II.2.1. Dzwonek piłkowany *Campanula serrata*

Charakterystyka gatunku i jego występowania

Dzwonek piłkowany *Campanula serrata* jest gatunkiem podlegającym w Polsce ścisłej ochronie prawnej (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin, Dz. U. 2014, poz. 1409). Należy on do grupy gatunków szczególnej troski, dla których nie mają zastosowania odstępstwa od zakazów związane z prowadzeniem racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej. Obowiązuje w stosunku do niego także całkowity zakaz transportu okazów roślin dziko występujących. Według zapisów w/w rozporządzenia gatunek nie wymaga ochrony czynnej. Dzwonek piłkowany podlega ochronie w całej Unii Europejskiej. Figuruje w załącznikach II i IV Dyrektywy Siedliskowej i posiada status gatunku priorytetowego. W województwie śląskim został uznany za gatunek zagrożony, który stoi w obliczu bardzo wysokiego ryzyka wymarcia w dzikiej przyrodzie w bliskiej przyszłości (kategoria EN wg „Czerwonej listy roślin naczyniowych województwa śląskiego”, Parusel i Urbisz 2012).

Dzwonek piłkowany jest endemitem ogólnokarpackim. Jego zasięg występowania obejmuje Karpaty słowackie, polskie, ukraińskie i rumuńskie. W Polsce rośnie na rozproszonych stanowiskach w Bieszczadach, Tatrach i w Beskidzie Żywieckim, w miejscach otwartych, w warunkach pełnego lub umiarkowanego światła, głównie na podłożu świeżym, ubogim w węglan wapnia. Występuje w różnych typach zbiorowisk roślinnych – wysokogórskich traworoślach i ziołoroślach, na łąkach reglowych, w murawach bliźniczkowych oraz w borówczyskach. Kwitnie od lipca do początku września, zależnie od wysokości n.p.m. i jest zapylany przez owady. Jest to gatunek o małej sile konkurencyjnej, który do rozwoju prawdopodobnie potrzebuje niewielkiego zaburzenia gleby lub rozluźnienia darni (Korzeniak 2010a).

W województwie śląskim stanowiska dzwonka piłkowanego znajdują się w Beskidzie Żywieckim w paśmie Wielkiej Raczy (Hala Rycerzowa, Przełęcz Przegibek, Bendoszka, Muńcoł, Bugaj, Śrubita, Przełęcz pod Orłem, Hala na Małej Raczy) oraz w Paśmie Piłska w masywie Krawców Wierchu (Korzeniak 2010a). Gatunek ten stanowi przedmiot ochrony Specjalnego Obszaru Ochrony Natura 2000 PLH240006 Beskid Żywiecki. W Beskidzie Żywieckim dzwonek piłkowany związany jest głównie z siedliskami 6520 *Reglowa łąka mietlikowo-mietlicowa* oraz 6230.2 *Zachodniokarpackie murawy bliźniczkowe*.

Lokalizacja i liczba powierzchni monitoringowych

Powierzchnie badawcze

Krawców Wierch – powierzchnia nr 4 - N 49, 47606° E 19,21904°

Krawców Wierch – powierzchnia nr 5 - N 49, 47643° E 19,21965°

Krawców Wierch – powierzchnia nr 6 - N 49, 47654° E 19,21815°

Charakterystyka i ocena populacji gatunku

W roku 2015 na Hali Krawców Wierch potwierdzono obecność dzwonka piłkowanego na wszystkich trzech monitorowanych powierzchniach. Najliczniejsza populacja, analogicznie jak w latach poprzednich, występowała na powierzchni nr 4 - 189 osobników (w tym 169 generatywnych i 20 wegetatywnych), najmniej liczna – na powierzchni nr 5 – 16 osobników (wyłącznie generatywne). W stosunku do roku 2014 na powierzchniach nr 4 i 5 liczebność osobników zmniejszyła się natomiast na powierzchni nr 6 – wzrosła (Tabela 14). Na wszystkich powierzchniach liczebność wyniosła mniej niż 60% najliczniejszej obserwacji w latach poprzednich i w związku z tym parametr ten uzyskał ocenę U2 – stan zły. Na powierzchniach nr 4 i nr 6

populacja miała właściwą strukturę rozwojową tj. osobniki wegetatywne i generatywne występowały w odpowiednich proporcjach (ocena FV). Na powierzchni nr 5 odnotowano wyłącznie pędy generatywne, co jest zjawiskiem niekorzystnym z punktu widzenia trwałości populacji (ocena U2). Stan zdrowotny osobników został oceniony jako właściwy na powierzchniach nr 5 i nr 6, natomiast na powierzchni nr 4 - jako zły, ze względu na dużą liczbę pędów zgryzionych przez zwierzęta (Tabela 15).

Fot. Dzwonek piłkowany *Campanula serrata* (J. B. Parusel, 20.07.2015 r.)

Tabela 14. Zestawienie liczebności osobników generatywnych i wegetatywnych dzwonka piłkowanego na poszczególnych powierzchniach monitoringowych na hali Krawców Wierch w latach 2014 i 2015

Kategoria osobników	Rok	Powierzchnie monitoringowe Krawców Wierch		
		4	5	6
generatywne	2014	223	18	10
	2015	169	16	14
wegetatywne	2014	52	4	0
	2015	20	0	5

Charakterystyka i ocena stanu siedlisk gatunku

Na Hali Krawców Wierch na monitorowanych powierzchniach dzwonek piłkowany występuje w siedliskach łąki mieczykowo-mietlicowej *Gladiolo-Agrostietum capillaris*. Na żadnej z monitorowanych powierzchni nie stwierdzono nadmiernego udziału drzew i krzewów lub ich nalotu ani obecności gatunków inwazyjnych (stan właściwy FV). Na wszystkich powierzchniach stan siedliska dzwonka został oceniony jako właściwy (FV) także ze względu na grubość wojłoku. Zbyt duży udział wysokich bylin i gatunków ekspansywnych na powierzchniach nr 4 i nr 6 sprawił, że w zakresie tego parametru obie powierzchnie uzyskały ocenę niezadowalającą (U1). Właściwe warunki do kiełkowania (ocena FV) stwierdzono na powierzchniach nr 4 i nr 5, natomiast powierzchnia nr 6 uzyskała w tym zakresie ocenę złą (U2). Na żadnej powierzchni nie stwierdzono znaczących uszkodzeń fizycznych wynikających z celowych bądź przypadkowych oddziaływań zewnętrznych (Tabela 15).

Tabela 15. Zestawienie wskaźników oceny populacji dzwonka piłkowanego i jego siedliska na poszczególnych powierzchniach monitoringowych na hali Krawców Wierch w roku 2015

Wskaźniki	Powierzchnie monitoringowe Krawców Wierch		
	4	5	6
Liczebność	U2	U2	U2
Struktura rozwojowa	FV	U2	FV
Stan zdrowotny	U2	FV	FV
Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą	FV	FV	FV
Nalot drzew i krzewów	FV	FV	FV
Wysokie byliny/gatunki ekspansywne	U1	FV	U1
Obce gatunki inwazyjne	FV	FV	FV
Wojłok	FV	FV	FV
Miejsca do kiełkowania	FV	FV	U2
Uszkodzenia powierzchni	FV	FV	FV
OCENA OGÓLNA	U2	U2	U2

Wykonywane zabiegi i potencjalne negatywne wpływy z otoczenia

Na podstawie zaobserwowanych śladów zgryzania, wydeptywania i obecności odchodów zwierząt natężenie wypasu oceniono jako średnie na powierzchniach nr 4 i 5, zlokalizowanych bliżej centralnej części polany, natomiast jako niskie na powierzchni nr 6 – położonej na jej zachodnim obrzeżu. Potencjalne negatywne wpływy z otoczenia zidentyfikowane w odniesieniu do badanych powierzchni to bliskość schroniska i związane z tym ryzyko wydeptywania powierzchni nr 4, sąsiedztwo koszar przy powierzchni nr 5 (zwiększone wydeptywanie poletka przez owce) oraz ekspansja *Rubus idaeus*, *Senecio ovatus* oraz *Hypericum maculatum* na powierzchni nr 6.

II.2.2. Zimowit jesienny *Colchicum autumnale*

Charakterystyka gatunku i jego występowania

Zimowit jesienny *Colchicum autumnale* jest gatunkiem podlegającym obecnie w Polsce częściowej ochronie gatunkowej (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin, Dz. U. 2014, poz. 1409).

Roślina ta występuje na niżu i w niższych położeniach górskich, na siedliskach żyznych łąk i pastwisk. Preferuje miejsca oświetlone, choć toleruje także okresowe zacienienie. Jest geofitem odpornym na niskie

temperatury. Kwitnie w sierpniu i wrześniu, a jego duże, owadopylne kwiaty w liczbie od 1 do 3 wyrastają wprost z bulwy. Owoce pojawiają się wiosną następnego roku. Wtedy też roślina wytwarza krótkie pędy zaopatrzone w długie lancetowate liście (Piękoś-Mirkowa, Mirek 2006).

W województwie śląskim stanowiska tego gatunku występują w rozproszeniu na terenie Wyżyny Śląskiej, Jury Krakowsko-Częstochowskiej, Równiny Opolskiej oraz na Pogórzu. W skali regionu jest to gatunek narażony, stojący w obliczu wysokiego ryzyka wymarcia w dzikiej przyrodzie w średnio-odległej przeszłości (kategoria VU wg Parusel i Urbisz 2012).

Lokalizacja i liczba powierzchni monitoringowych

Powierzchnie badawcze

Góra Tuł – powierzchnia nr 2 – N 49° 41' 18" E 18° 44' 34"

Góra Tuł – powierzchnia nr 3 – N 49° 41' 50" E 18° 44' 33"

Góra Tuł – powierzchnia nr 4 – N 49° 41' 50" E 18° 44' 34"

Fot. Zimowit jesienny *Colchicum autumnale* (A. Kloczkowska, 19.09.2014 r.)

Charakterystyka i ocena populacji gatunku

W roku 2015 ocenę liczebności populacji zimowita przeprowadzono dwukrotnie w ciągu roku. Na początku czerwca dokonano oceny liczebności pędów wegetatywnych i owocujących pędów generatywnych, natomiast we wrześniu – pędów kwiatowych. Na wszystkich powierzchniach odnotowano wzrost liczebności populacji liczonej w czerwcu w stosunku do roku 2014. Najliczniejszą populację stwierdzono na powierzchni nr 2 – 1740 osobników - wzrost o 1,5% w stosunku do roku 2014, najmniej liczną – na powierzchni nr 3 – 1085 osobników - wzrost o 13% (Tabela 16). Na wszystkich trzech powierzchniach w stosunku do roku 2014 zaobserwowano wzrost liczby pędów wegetatywnych (o 6% na powierzchni nr 1, 0,8% na powierzchni nr 2 i 1,2% na powierzchni nr 3) oraz wzrost liczby owocujących pędów generatywnych (o 24% na powierzchni nr 3, 15% na powierzchni nr 2 i 10% na powierzchni nr 1). Liczebność na powierzchniach 1 i 2 – uzyskała ocenę właściwą, natomiast na powierzchni nr 3 – niezadowalającą – z uwagi na spadek liczebności pędów kwiatowych. Pod względem wskaźnika struktury rozwojowej dwie powierzchnie (nr 1 i 2) uzyskały ocenę niezadowalającą (U1) z uwagi na zbyt mały udział pędów generatywnych w populacji. Stan zdrowotny populacji oceniono jako właściwy (FV) na wszystkich powierzchniach (Tabela 17).

Tabela 16. Zestawienie liczebności osobników generatywnych i wegetatywnych zimowita jesiennego na poszczególnych powierzchniach monitoringowych w latach 2014 i 2015

Kategoria osobników	Rok	Powierzchnie monitoringowe Góra Tuł		
		Tul/Ca_1	Tul/Ca_2	Tul/Ca_3
generatywne	VI 2014	153	77	159
	IX 2014	366	86	336
	V 2015	170	90	207
	IX 2015	96	84	208
wegetatywne	VI 2014	1313	1638	926
	V 2015	1386	1650	937

Charakterystyka i ocena stanu siedlisk gatunku

Zimowit na Górze Tuł występuje w siedlisku łąki świeżej, nawiązującej składem gatunkowym do zbiorowiska łąki rajgrasowej (*Arrhenatheretum elatioris*) oraz zbiorowiska pastwiskowego z panującą życicą trwałą i grzebieniłą pospolitą (*Lolio-Cynosuretum*).

W 2015 roku stan wszystkich powierzchni oceniono jako właściwy (FV) z uwagi na 6 parametrów: brak obcych gatunków inwazyjnych, niski udział ekspansywnych gatunków roślin zielnych, niski stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą oraz ich nalot, brak wojłoku (Tabela 17). Podobnie jak w roku 2014 na wszystkich powierzchniach, ze względu na duże zwarcie roślinności, zbyt niski był udział miejsc do kiełkowania i ten parametr oceniono jako niezadowalający (U1). Na żadnej powierzchni nie stwierdzono znaczących uszkodzeń fizycznych wynikających z celowych bądź przypadkowych oddziaływań zewnętrznych.

Tabela 17. Zestawienie wskaźników oceny populacji zimowita jesiennego i jego siedliska na poszczególnych powierzchniach monitoringowych w roku 2015

Wskaźniki	Powierzchnie monitoringowe Góra Tuł		
	TUL/CA_1	TUL/CA_2	TUL/CA_3
Liczebność	FV*	FV*	U1*
Struktura rozwojowa	U1	U1	FV
Stan zdrowotny	FV	FV	FV
Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą	FV	FV	FV

Nalot drzew i krzewów	FV	FV	FV
Wysokie byliny/gatunki ekspansywne	FV	FV	FV
Obce gatunki inwazyjne	FV	FV	FV
Wojłok	FV	FV	FV
Miejsca do kiełkowania	U1	U1	U1
Uszkodzenia powierzchni	FV	FV	FV
OCENA OGÓLNA	U1	U1	U1

Wykonywane zabiegi i potencjalne negatywne wpływy z otoczenia

Na wszystkich badanych powierzchniach stwierdzono użytkowanie kośno-pasterskie o wysokim natężeniu. Potencjalne negatywne wpływy z otoczenia dotyczą głównie wnikania do siedlisk drzew i krzewów.

II.2.3. Zawilec wielkokwiatowy *Anemone sylvestris*

Charakterystyka gatunku i jego występowania.

Zawilec wielkokwiatowy *Anemone sylvestris* aktualnie podlega w Polsce ochronie częściowej (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin, Dz. U. 2014, poz. 1409). Gatunek ten występuje na rozproszonych stanowiskach na niżu, rzadko w niższych położeniach górskich. Jest to roślina ciepłolubna, związana z siedliskami muraw kserotermicznych, okrajków termofilnych oraz ciepłolubnych zarośli. Preferuje siedliska nasłonecznione, stosunkowo suche, o odczynie zasadowym. Kwitnie w kwietniu i maju, a kwiaty, produkujące dużą ilość pyłku są zapylane przez owady (Piękoś-Mirkowa, Mirek 2006).

W województwie śląskim zawilec wielkokwiatowy rośnie w rozproszeniu na terenie Wyżyny Śląskiej, Jury Krakowsko-Częstochowskiej oraz w okolicach Żywca. Według „Czerwonej listy roślin naczyniowych województwa śląskiego” należy on do kategorii gatunków narażonych (VU), stojących w obliczu wysokiego ryzyka wymarcia w dzikiej przyrodzie w średnio-odległej przeszłości (Parusel i Urbisz 2012).

Lokalizacja i liczba powierzchni monitoringowych.

Powierzchnie badawcze

Golizna – powierzchnia nr GOL/AnSyl_1 – N 50,81789° E 19,29858°

Góra Skarzawa – powierzchnia nr GS/ANESYL_1 – N 50,80674° E 19,28997°

Góra Skarzawa – powierzchnia nr GS/ANESYL_2 – N 50,80682° E 19,28926°

Góra Skarzawa – powierzchnia nr GS/ANESYL_3 – N 50,80699° E 19,28910°

Powierzchnia kontrolna

Góra Ossona – powierzchnia nr 1 – N 50,80173° E 19,20936°

Fot. Zawilec wielkokwiatowy *Anemone sylvestris* (J. B. Parusel, 12.05.2014 r.)

Charakterystyka i ocena populacji gatunku

W roku 2015 odnotowano spadek liczebności populacji zawilca w stosunku do stanu z roku 2014 na wszystkich monitorowanych powierzchniach. Największy spadek o prawie 70% odnotowano na powierzchni Golizna nr 1. Na Górze Skarzawie spadki wyniosły: 15% na powierzchni nr 1, 7% na powierzchni nr 2 i 30% na powierzchni nr 3. Pod względem liczebności stan populacji gatunku na wszystkich monitorowanych powierzchniach uznano za zły (U2). Negatywnie oceniono także strukturę rozwojową populacji z uwagi na zbyt niski udział pędów generatywnych. Ze względu na ten parametr 3 powierzchnie uzyskały ocenę niezadowalającą (U1) a jedna – Skarzawa nr 2 – złą (U2). Na wszystkich badanych powierzchniach zbyt mała była liczebność siewek, przy czym na 2 powierzchniach stan ten uznano jako niezadowalający (U1), a na 2 kolejnych – jako zły (U2). Stan zdrowotny populacji na wszystkich powierzchniach wypasowych oceniono jako właściwy (Tabela 19).

Tabela 18. Zestawienie liczebności osobników generatywnych i wegetatywnych zawilca wielkokwiatowego na poszczególnych powierzchniach monitoringowych na Jurze w latach 2014 i 2015

Kategoria osobników	Rok	Powierzchnie monitoringowe			
		Golizna AnSyl 1	Góra Skarzawa AneSyl1	Góra Skarzawa AneSyl2	Góra Skarzawa AneSyl3
generatywne	2014	8	11	38	24
	2015	11	18	14	9
wegetatywne	2014	250	277	309	166
	2015	71	229	309	124
siewki	2014	29	59	39	15
	2015	4	36	24	14

Charakterystyka i ocena stanu siedlisk gatunku

Powierzchnie monitoringowe zawilca wielkokwiatowego zakwalifikowano do siedliska kwiatnych muraw kserotermicznych 6210.3 (zbiorowiska roślinne nawiązujące do fitocenozy *Adonido-Brachypodietum pinnati* / *Origano-Brachypodietum pinnati*).

W 2015 roku wszystkie monitorowane powierzchnie prezentowały stan właściwy (FV) ze względu na brak obcych gatunków inwazyjnych, niski stopień zarośnięcia przez drzewa i krzewy i ich nalot, niski udział ekspansywnych gatunków roślin zielnych oraz niewielką grubość wojłoku. Tylko na jednej powierzchni (Skarzawa nr 3) stwierdzono odpowiednią ilość miejsca do kielkowania, głównie za sprawą buchtowania dzików. Na pozostałych powierzchniach udział miejsc do kielkowania oceniono jako niezadowalający (U1) – dla powierzchni Skarzawa nr 2 i zły (U2) dla powierzchni Skarzawa nr 1 i Golizna nr 1. Na dwóch poletkach odnotowano uszkodzenia powierzchni z przyczyn zewnętrznych. Na powierzchni nr Golizna 1 – wynikały one z bardzo silnego wydeptywania ścieżek na stoku przez owce, natomiast na powierzchni Skarzawa nr 3 – żerownia dzików (Tabela 19).

Tabela 19. Zestawienie wskaźników oceny populacji zawilca wielkokwiatowego i jego siedliska na poszczególnych powierzchniach monitoringowych w roku 2015

Wskaźniki	Powierzchnie monitoringowe			
	Golizna	Góra Skarzawa		
	GOL/AnSyl	GS/ANESYL_1	GS/ANESYL_2	GS/ANESYL_3
Liczebność	U2	U2	U2	U2
Struktura rozwojowa	U1	U1	U2	U1
Liczebność siewek	U1	U2	U1	U2
Stan zdrowotny	FV	FV	FV	FV
Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą	FV	FV	FV	FV
Nalot drzew i krzewów	FV	FV	FV	FV
Wysokie byliny/gatunki ekspansywne	FV	FV	FV	FV
Obce gatunki inwazyjne	FV	FV	FV	FV
Wojłok	FV	FV	FV	FV
Miejsca do kielkowania	U2	U2	U1	FV
Uszkodzenia powierzchni	U1	FV	FV	U1
OCENA OGÓLNA	U2	U2	U2	U2

Wykonywane zabiegi i negatywne wpływy z otoczenia

Na podstawie zaobserwowanych śladów zgryzania, wydeptywania i obecności odchodów zwierząt natężenie wypasu oceniono jako niskie na wszystkich powierzchniach zlokalizowanych na Górze Skarzawie, natomiast jako wysokie - na powierzchni Golizna nr 1. Potencjalne negatywne wpływy z otoczenia dotyczą ekspansji roślinności krzewiastej i drzewiastej na wszystkich powierzchniach oraz rozprzestrzeniania się *Calamagrostis epigeios* na powierzchni Góra Skarzawa nr 1.

II.3. Analiza wyników monitoringu szczegółowego siedlisk

W celu oceny wpływu zabiegów ochrony czynnej na stan wartościowych siedlisk przyrodniczych przeprowadzono monitoring szczegółowy na 15 stałych powierzchniach badawczych - 6 w Beskidach i na Pogórzu oraz 9 na Jurze Krakowsko-Częstochowskiej. Niewielka liczba powierzchni monitoringu

szczegółowego w roku 2015 w porównaniu z ostatnim rokiem poprzedniej edycji Programu jest związana z brakiem realizacji działań ochronnych w jego ramach na wielu kontrolowanych dotychczas obiektach (polany te weszły w zakres projektów Life+). Rok 2015 wykorzystano dla rozpoznania potencjału nowych obiektów wypasowych, włączonych dopiero do Programu, a nowe powierzchnie monitoringu szczegółowego siedlisk zakładane będą dopiero w roku 2016. W związku z powyższymi badaniami objęto jedynie istniejące poletka badawcze na obiektach utrzymanych w Programie. Monitoring objął następujące siedliska: ekstensywnie użytkowane niżowe łąki świeże (*Arrhenatherion*) (6510), górskie łąki konietlicowe i mietlicowe użytkowane ekstensywnie (*Polygono-Trisetion i Arrhenatherion*) (6520) i murawy kserotermiczne (*Festuco-Brometea*) (6230).

II.3.1. Łąka rajgrasowa (owsicowa) - siedlisko 6510.1

Opis siedliska

Łąka rajgrasowa *Arrhenatheretum elatioris* to zbiorowisko reprezentujące typ ekstensywnie użytkowanych niżowych łąk świeżych (*Arrhenatherion elatioris*). Sam zespół obejmuje wysokoproduktywne, dobrze nawożone łąki świeże typu niżowego, zajmując przy tym siedlisko lasów grądowych i niektórych suchszych łęgów. Taka jest zresztą jego geneza – opisywane siedlisko powstało w wyniku wycięcia lasów liściastych i zagospodarowania tych terenów jako łąki kośne. Dominującą rolę w wielowarstwowej strukturze zbiorowiska odgrywają szlachetne miękkolistne trawy darniowe, zwłaszcza owsica łąkowa *Arrhenatherum elatius*. Barwny aspekt uzupełniają obficie występujące rośliny motylkowe i inne byliny dwuliścienne. Zasadnicze znaczenie dla jego rozwoju ma żyzność i uwilgotnienie podłoża, co wraz z formą i intensywnością użytkowania wpływa na dynamikę fitocenozy i wewnętrzną zmienność zespołu. Zbiorowisko charakteryzuje się szerokim rozpowszechnieniem na terenie kraju, do wysokości piętra pogórza włącznie (Matuszkiewicz 2005, Kucharski 2004, Korzeniak 2012a).

Lokalizacja i liczba powierzchni badawczych

Na terenie objętym Programem zlokalizowane są trzy powierzchnie badawcze poddane monitoringowi szczegółowemu. Znajdują się one w granicach Pogórza Śląskiego na Górze Tuł:

1. N 49,69730 E 18,74251; 2. N 49,69746 E 18,74284; 3. N 49,69764 E 18,74287

Charakterystyka i ocena stanu siedliska

Zbiorowisko łąki rajgrasowej cechuje się znacznym bogactwem gatunkowym - na pojedynczym poletku badawczym stwierdzono od 39 do 56 gatunków (średnio 49,3). Liczba ta jest jednak wyraźnie niższa w porównaniu z obserwacjami z 2014 roku (53-67 gatunków). Grupa gatunków charakterystycznych reprezentowana jest średnio przez 4 gatunki (od 3 do 5). Na wszystkich powierzchniach odnotowano: *Arrhenatherum elatius*, *Galium mollugo* i *Tragopogon orientalis*. Na części poletek stwierdzono ponadto: *Campanula patula* i *Crepis biennis*. W porównaniu z ubiegłym rokiem licznie reprezentowane są gatunki objęte ochroną prawną - łącznie odnotowano 4 taksony (*Colchicum autumnale*, *Listera ovata*, *Ophioglossum vulgatum* i *Primula elatior*). Spośród nich jedynie zimowit jesienny *Colchicum autumnale* występował na wszystkich poletkach. Bardzo dobrym stanem siedlisko cechuje się pod względem stopnia zarośnięcia przez roślinność drzewiastą i krzewiastą (brak) oraz rozprzestrzenienia nalotu drzew i krzewów (<1% pow.), udziału gatunków ekspansywnych (do 5% pow.), obcych gatunków inwazyjnych (brak) czy wojłoku (brak). Ocena żadnego ze wskazanych parametrów nie wskazuje na pogarszanie się stanu siedliska.

Fot. łąka rajgrasowa (owsicowa) (J. B. Parusel, 29.05.2015 r.)

Wykonywane zabiegi, uszkodzenia powierzchni, potencjalne negatywne wpływy z otoczenia

Powierzchnie badawcze objęte monitoringiem na Górze Tuł poddane były w całości zarówno zabiegowi koszenia, jak i wypasu. Intensywność tych zabiegów na podstawie stanu roślinności oceniona została jako wysoka. Występowanie pojedynczych siewek drzew i krzewów (m.in. *Acer campestre*, *Crataegus monogyna*), mimo wysokiej intensywności zabiegów ochronnych, dowodzi potencjalnych negatywnych wpływów z otoczenia polegających na rozprzestrzenianiu się drzew i krzewów. Nie stwierdzono żadnych uszkodzeń powierzchni w obrębie monitorowanych płatów. W związku z powyższym (oraz właściwą oceną FV wszystkich poletek) perspektywy ochrony siedliska pod warunkiem kontynuowania wypasu i wykaszania można ocenić jako bardzo dobre.

II.3.2. Regłowa łąka mieczykowo-mietlicowa – siedlisko 6520

Opis siedliska

Łąka mieczykowo-mietlicowa *Gladiolo-Agrostietum capillaris* jest opisywana jako najpospolitsze i gospodarczo najistotniejsze zbiorowisko eutroficznych łąk kośnych w regłowych piętrach Karpat Zachodnich. Zakres wysokościowy występowania fitocenoz tego zespołu zawiera się pomiędzy 600 a 1350 m n.p.m. Ta bujna i barwna świeża łąka uznawana jest za jedną z najbogatszych pod względem składu florystycznego (60-70 gatunków w zdjęciu fitosocjologicznym). Zróżnicowanie florystyczne wynika przy tym z warunków siedliskowych i ekstensywnego sposobu użytkowania. Opisywana łąka powstała w wyniku wycięcia lasu i istnieje dzięki stałej ingerencji człowieka, polegającej na koszeniu (jednorazowym) oraz użytkowaniu pasterskiemu, połączonemu z nawożeniem poprzez koszarowanie, co chroni glebę przed wyjałowieniem (Matuszkiewicz 2005, Perzanowska 2004a, Korzeniak 2012b).

Fot. Łąka mieczykowo-mietlicowa (J. B. Parusel, 20.07.2015 r.)

Lokalizacja i liczba powierzchni badawczych

Na terenie objętym Programem zlokalizowane są aktualnie trzy powierzchnie badawcze poddane monitoringowi szczegółowemu (siedliskowemu). Znajdują się one w granicach Beskidu Żywieckiego na Krawcowie Wierchu:

1. N 49, 47829 E 19,22079; 2. N 49, 47820 E 19,22053; 3. N 49, 47789 E 19,22101

Charakterystyka i ocena stanu siedliska

Średnie bogactwo gatunkowe łąki mieczykowo-mietlicowej na poletkach objętych monitoringiem szczegółowym nie jest wysokie - zawiera się w przedziale od 23 do 42 gatunków (średnio 29,7). Wartość ta jest wprawdzie o ponad 6 wyższa w stosunku do roku 2014, ale należy podkreślić, że w bieżącym roku monitoringiem objęte były tylko 3 powierzchnie, w tym najbogatsza gatunkowo spośród wszystkich objętych dotychczas badaniami. Liczba gatunków charakterystycznych na pojedynczym poletku wynosi zaledwie 2,7. Najczęściej obserwowano gatunki z rodzaju *Alchemilla* sp., a zwłaszcza *Alchemilla monticola* (na wszystkich poletkach) i *Alchemilla crinita*. Łącznie w siedlisku odnotowano 4 gatunki roślin objętych ochroną prawną - 2 rośliny naczyniowe (*Campanula serrata* i *Primula elatior*) i 2 mszaki (*Rhytidadelphus squarrosus* i *Thuidium philibertii*). Wszystkie wymienione gatunki stwierdzono na poletku, charakteryzującym się największym bogactwem gatunkowym (Krawców Wierch 1). Na pozostałych odnotowano odpowiednio 1 i 0 gatunków chronionych. Stan siedliska łąki mieczykowo-mietlicowej oceniono jako właściwy pod względem zarastania przez drzewa i krzewy (brak), rozprzestrzenienia się nalotu drzew i krzewów (brak), występowania obcych gatunków inwazyjnych (brak) czy wojłoku (średnio 1,1 do 1,5 cm, przy maksymalnej odnotowanej grubości na poziomie 3 cm). Ze względu na udział ekspansywnych gatunków roślin zielnych tylko jedna powierzchnia uzyskała ocenę złą (U2), przy pokryciu omawianej grupy przekraczającym 80%. W pozostałych przypadkach stan siedlisk w odniesieniu do tego wskaźnika oceniono jako właściwy (FV). Największą rolę wśród taksonów ekspansywnych odgrywają: *Rubus idaeus*, *Deschampsia caespitosa* i *Hypericum maculatum*.

Wykonywane zabiegi, uszkodzenia powierzchni, potencjalne negatywne wpływy z otoczenia

Powierzchnie monitoringowe na Krawcowie Wierchu objęte były wypasem, którego intensywność na podstawie śladów zgryzania, wydeptywania i obecności odchodów oceniono jako niską. Nie zidentyfikowano żadnych potencjalnych negatywnych wpływów na siedlisko ani nie stwierdzono uszkodzeń powierzchni. Stan dwóch spośród monitorowanych powierzchni oceniono jako właściwy (FV) i w ich przypadku perspektywy ochrony również są satysfakcjonujące. Gorzej należy natomiast ocenić stan (ocena zła U2) i perspektywy ochrony trzeciej spośród badanych poletek (Krawców Wierch 3). W jej przypadku dla poprawy stanu znaczne natężenie wpływu wywieranego przez gatunki ekspansywne powinno zostać ograniczone w wyniku nasilenia działań ochronnych (wypasu i koszenia).

II.3.3. Kwietne murawy kserotermiczne – siedlisko 6210.3

Opis siedliska

Kwietne murawy kserotermiczne to ciepłolubne zbiorowiska z udziałem barwnie kwitnących bylin, rozwijające się na glebach bogatych w węglan wapnia o odczynie zasadowym lub obojętnym. Występują w miejscach otwartych, w warunkach dużego nasłonecznienia.

W powstaniu specyficznej kompozycji gatunkowej obok warunków klimatycznych i edaficznych istotną rolę odgrywa sposób ich użytkowania w formie wypasu bądź koszenia, rzadziej – wypalania. Murawy kserotermiczne na Jurze Krakowsko-Częstochowskiej zwykle wykształcają się na zboczach lub szczytach wzniesień. Stanowią jeden z najcenniejszych, a wśród zbiorowisk nieleśnych najcenniejszy, element szaty roślinnej tego obszaru. W obrębie monitorowanych powierzchni nie stwierdzono w murawach kserotermicznych cennych gatunków storczyków, których obecność podnosi rangę siedliska jako priorytetowego (Matuszkiewicz 2005, Perzanowska, Kujawa-Pawlaczyk 2004).

Fot. Kwietna murawa kserotermiczna (J. B. Parusel, 4.08.2015 r.)

Lokalizacja i liczba powierzchni badawczych

Golizna — 3 poletka badawcze (1. N 50,81807 E 19,29832; 2. N 50,81794 E 19,29865; 3. N 50,81789 E 19,29858)

Góra Skarzawa — 3 poletka badawcze (1. N 50,80674 E 19,28997; 2. N 50,80682 E 19,28926; 3. N 50,80699 E 19,28910)

Morsko — 3 poletka badawcze (1. N 50,55502 E 19,50479; 2. N 50,55455 E 19,50481; 3. N 50,55533 E 19,50462)

Charakterystyka i ocena stanu siedliska

Kwietne murawy kserotermiczne na poletkach objętych monitoringiem szczegółowym siedlisk cechują się wysokim bogactwem gatunkowym, zawierającym się w granicach 32-48 gatunków. Najwyższe wartości (45-48) stwierdzone zostały na Górze Skarzawie, a średnia liczba gatunków w siedlisku wynosi 41,4. Wartość ta jest zbliżona do charakterystyki stanu muraw w 2014 roku. Grupa gatunków charakterystycznych reprezentowana jest łącznie przez 20 taksonów. Najczęściej występowały: *Euphorbia cyparissias* (niestwierdzona tylko na 1 poletku) oraz *Asperula cynanchica*, *Carlina vulgaris*, *Scabiosa ochroleuca* i *Carex caryophylla*. Średnia liczba gatunków charakterystycznych dla siedliska w badanym płacie wynosi 7,6, co jest wartością nieznacznie wyższą w porównaniu z rokiem 2014. Grupa roślin objętych ochroną gatunkową reprezentowana jest przez 5 gatunków, spośród których najczęściej obserwowano *Anemone sylvestris* i *Primula veris*. Najczęściej notowano tylko pojedyncze gatunki chronione na poletku (maksymalnie 2), a brak jakichkolwiek reprezentantów grupy stwierdzono tylko na 2 poletkach badawczych z Morska. Stan objętych monitoringiem muraw kserotermicznych oceniono jako właściwy (FV) pod względem obecności inwazyjnych gatunków roślin - tylko na jednej powierzchni (Skarzawa nr 3) stwierdzono obecność przegorzana kulistego *Echinops sphaerocephalus*, o bardzo niewielkim udziale. Tylko na 1 poligonie (Morsko nr 3) odnotowano wyższy udział ekspansywnych gatunków roślin zielnych - trzcinnik piaszkowy *Calamagrostis epigejos* uzyskał 30% pokrycie. W pozostałych przypadkach udział tej grupy był niewielki lub gatunki ekspansywne nie występowały wcale (0-3%). Warto zaznaczyć, że pokrycie trzcinnika piaskowego *Calamagrostis epigejos* na Górze Skarzawie nr 1 uległo zmniejszeniu w stosunku do poprzedniego roku z 10% do zaledwie 3%. Kłosownica pierzasta *Brachypodium pinnatum* jako gatunek charakterystyczny dla muraw kserotermicznych, który na poletkach na Goliznie utrzymał lub zmniejszył swój udział w stosunku do 2014 roku, nie został uznany za gatunek ekspansywny (podobnie jak w 2014 roku). Ocenę FV (stan właściwy) na wszystkich badanych powierzchniach uzyskał parametr grubość wojłoku. Jego średnia wartość na poszczególnych poligonach wynosiła 0 do 1,5 cm. W przypadku poletek, gdzie odnotowano wojłok pokrywał on zazwyczaj tylko niewielką część badanej powierzchni (8-9/10 nie wykazało jego występowania). Zjawiskiem obserwowanym na wszystkich badanych poligonach jest rozprzestrzenianie się siewek drzew i krzewów. Nalot zajmuje wprawdzie zazwyczaj do kilku procent powierzchni (<1% do 6%), ale jest problemem obserwowanym rokrocznie. W jednym przypadku (Golizna nr 1) siewki *Prunus spinosa* zajmują aż 40% powierzchni, znacząco wpływając na stan siedliska. Poza wskazaną śliwą tarniną *Prunus spinosa* w skład nalotu na monitorowanych murawach kserotermicznych wchodzi: *Pinus sylvestris*, *Quercus robur*, *Rhamnus catharticus*, *Juniperus communis* i inne. Obecność drzew i krzewów obserwowano na mniejszej części poletek i tylko w jednym przypadku (Góra Skarzawa nr 2) zjawisko dotyczyło aż 10% powierzchni. W warstwie krzewów w opisywanym siedlisku stwierdzono m.in. następujące gatunki: *Pinus sylvestris*, *Juniperus communis*, *Rosa canina*, *Crataegus monogyna*.

Wykonywane zabiegi, uszkodzenia powierzchni, potencjalne negatywne wpływy z otoczenia

Powierzchnie monitoringowe muraw kserotermicznych w przeważającej większości (6 spośród 9) objęte były wypasem, którego natężenie w przypadku Golizny określono jako wysoki, a w przypadku Góry Skarzawy - jako niski. Na terenie Morska nie stwierdzono śladów wskazujących na realizację jakichkolwiek zabiegów ochrony czynnej w roku 2015. W większości przypadków nie odnotowano również śladów celowych lub przypadkowych zniszczeń runa. Tylko na poligonie Golizna nr AnSyl_1 zaobserwowano silne zdeptanie powierzchni przez pasące się zwierzęta, a na poligonie Skarzawa nr 3 - zrycie runa spowodowane przez dziki (odnotowano już w ubiegłym roku). Na prawie wszystkich obiektach monitoringowych wskazano występowanie potencjalnych negatywnych wpływów z otoczenia. Najczęściej dotyczą one ekspansji gatunków krzewiastych i drzewiastych, a poza tym - rozprzestrzeniania się ekspansywnych gatunków roślin zielnych. Ogólny stan siedliska i perspektywy jego ochrony są zróżnicowane i uzależnione od różnych czynników. Należy jednak podkreślić szczególną rolę utrzymywania zabiegów ochrony czynnej dla przeciwdziałania najpowszechniejszemu zagrożeniu, jakie stanowi rozprzestrzenianie się siewek drzew i krzewów.

II.4. Wnioski dla realizacji Programu

1. Dla osiągnięcia efektów przyrodniczych Programu, w tym zachowania ich trwałości, niezbędne jest długotrwałe użytkowanie obiektów wypasowych. W aktualnej edycji Programu wypasem objętych zostało wiele nowych obiektów. Zadawalające efekty przyrodnicze zostaną osiągnięte tylko w przypadku kontynuowania zabiegów ochrony czynnej w kolejnych latach oraz dostosowania ich rodzaju i natężenia do stanu zachowania siedlisk przyrodniczych, przy uwzględnieniu: wielkości obsady owiec, odpowiedniej techniki realizacji wypasu, terminu wypasu i czasu przebywania owiec na poszczególnych powierzchniach, terminu i powierzchni objętej wykaszaniem.
2. Planując wycinkę drzew i krzewów na siedliskach nieleśnych, należy mieć na uwadze funkcję jaką pełnią one dla ptaków i innych grup zwierząt (miejsca gniazdowania, żerowania, czatowania, odpoczynku lub schronienia). Należy więc w każdym przypadku pozostawiać część zarośli i pojedynczych okazów drzew.
3. Ze względu na ważną rolę ekologiczną borówczysk i zarośli maliny jako bazy pokarmowej dla niektórych gatunków zwierząt, w tym niedźwiedzia brunatnego oraz głuszca, które stanowią przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 PLH240006 i PLB240002 Beskid Żywiecki oraz PLH240005 Beskid Śląski, należy pozostawić na polanach strefę ekotonową o szerokości około 20 m od skraju lasu niezagospodarowaną (tj. wyłączoną z wykaszania i wypasu) na której zbiorowiska z udziałem tych gatunków będą mogły się rozwijać.
4. W przypadku Gawrysiowego Gronia i Kotelnicy ze względu na aktualny stan zachowania siedlisk należy rozważyć sensowność i realność prób zmierzających w kierunku odtwarzania łąk i w przypadku potwierdzenia zintensyfikować zabiegi ochrony czynnej (w szczególności przeprowadzić odkrzaczanie i wykaszanie).
5. Na obiektach w Beskidach, na których wykazano występowanie cennych zbiorowisk hydrogenicznych (torfowiska, łąka ostrożeńiowa), należy prowadzić wypas z wyłączeniem wskazanych siedlisk. W przypadku łąki ostrożeńiowej dopuszcza się użytkowanie kośne. Powyższe zalecenia dotyczą następujących obiektów: Groniczki, Walaszne, Wierch Czadeczek, Beskid, Czarny Groń, Deszczówka, Jancikówka, Klekociny, Królowa i Na Myto.
6. Konieczne jest pełniejsze dostosowanie rodzaju zabiegów ochronnych do występujących na obiektach wypasowych siedlisk: dominacja wypasu w przypadku zbiorowisk murawowych (tak bliźniczkowych, jak i kserotermicznych), wiodące znaczenie użytkowania kośnego dla łąk rajgrasowych oraz użytkowanie kośne (ze zbiorem siana i umiarkowanym nawożeniem), połączone z ograniczonym wypasem dla łąk mieczykowo-mietlicowych.

7. Przy planowaniu zabiegów ochrony czynnej obiektów niezbędne jest ich dostosowanie do zapisów zawartych w planach zadań ochronnych ustanowionych dla funkcjonujących na ich terenie obszarów Natura 2000.

III ROZDZIAŁ

WYNIKI MONITORINGU OGÓLNEGO

III.1. Beskid Śląski

III.1.1. Białozżycki Groń

Nazwa obiektu	Białozżycki Groń	
Obszar geograficzny	Beskid Śląski	
Obszary chronione, na których znajduje się obiekt	Otulina Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego	
Charakterystyka roślinności	% powierzchni	zbiorowisko
	60	Łąka świeża ze zw. <i>Arrhenatherion</i> (połowa zbiorowiska w bardzo złym stanie, zarastająca krzewami i wysokimi bylinami dwuliściennymi)
	30	Zadrzewienia i zakrzewienia (<i>Crataegus monogyna</i> , <i>Prunus spinosa</i> , <i>Prunus avium</i> , <i>Corylus avellana</i> , <i>Picea abies</i> , <i>Betula pendula</i>)
	5	Zb. <i>Rubus plicatus</i>
	5	Ugory porolne
	zn	<i>Hieracio (vulgati)-Nardetum</i>
	zn	Zb. <i>Mentha longifolia</i>
	zn	<i>Calamagrostietum epigeji</i>
Szczególnie cenne siedliska	<i>Hieracio (vulgati)-Nardetum</i>	
Rzadkie i chronione gatunki roślin	<i>Gentiana asclepiadea</i> <i>Gladiolus imbricatus</i>	II I
Wykonywane zabiegi (rodzaj, powierzchnia, natężenie)	Koszenie – 0-25% powierzchni Wypas – 0-25% powierzchni Wycinanie zadrzewień – 0-25% powierzchni	
Negatywne wpływy z otoczenia	Ekspansja: <i>Rubus plicatus</i> , <i>Calamagrostis epigejos</i> , zarastanie roślinnością drzewiastą i krzewiastą	
Ekspert	Renata Buła, Agata Kloczkowska, Jerzy Parusel, Krzysztof Sokół	
Data	03.09.2015 r.	

Uwagi: Granice obiektu wymagają weryfikacji. Zgodnie z informacją ustną zabiegi ochrony czynnej realizowane są w innej części kompleksu.

III.1.2. Filipionka

Nazwa obiektu	Filipionka	
Obszar geograficzny	Beskid Śląski	
Obszary chronione, na których znajduje się obiekt	Park Krajobrazowy Beskidu Śląskiego; Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH240005 Beskid Śląski	
Charakterystyka roślinności	% powierzchni	zbiorowisko
	85	Zb. <i>Agrostis capillaris-Festuca rubra</i>
	10	Zb. <i>Vaccinium myrtillus</i>
	5	<i>Hieracio (vulgati)-Nardetum</i>
	zn	Zb. <i>Holcus mollis</i>
Szczególnie cenne siedliska	<i>Hieracio (vulgati)-Nardetum</i>	
Rzadkie i chronione gatunki roślin	<i>Carlina acaulis</i> <i>Gentiana asclepiadea</i>	II II
Wykonywane zabiegi (rodzaj, powierzchnia, natężenie)	Wypas – 50-75% powierzchni, natężenie niskie	
Negatywne wpływy z otoczenia	Zarastanie roślinnością drzewiastą i krzewiastą (<i>Fagus sylvatica</i> , <i>Sorbus aucuparia</i>); ekspansja: <i>Rubus plicatus</i> , <i>Vaccinium myrtillus</i> , <i>Athyrium filix-femina</i> , <i>Dryopteris sp.</i> ; przenikające z ogrodów <i>Ribes uva-crispa</i> i <i>R. rubrum</i>	

Ekspert	Renata Bula, Agata Kloczkowska, Michał Romańczyk
Data	19.08.2015 r.

Fot. Białożycki Groń – widok ogólny (K. Sokół, 03.09.2015 r.)

Fot. Filipionka – widok ogólny (A. Kloczkowska, 19.08.2015 r.)

III.1.3. Góra Bucze

Nazwa obiektu	Góra Bucze	
Obszar geograficzny	Beskid Śląski	
Obszary chronione, na których znajduje się obiekt	Otulina Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego, zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Góra Bucze”	
Charakterystyka roślinności	% powierzchni	zbiorowisko
	60	Łąka świeża ze zw. <i>Arrhenatherion</i>
	25	Zb. <i>Festuca pratensis-Dactylis glomerata</i>
	5	Murawy kserotermiczne ze zw. <i>Cirsio-Brachypodium pinnati</i>
	5	<i>Lolio-Cynosuretum</i>
	5	Zadrzewienia
	zn	Pola uprawne
Szczególnie cenne siedliska	<i>Murawy kserotermiczne ze zw. Cirsio-Brachypodium pinnati</i>	
Rzadkie i chronione gatunki roślin	<i>Cenataurium erythraea</i>	I
Wykonywane zabiegi (rodzaj, powierzchnia, natężenie)	Koszenie – 75-100% powierzchni Wypas –50-75% powierzchni	
Negatywne wpływy z otoczenia	Zarastanie roślinnością drzewiastą i krzewiastą (gł. <i>Acer pseudoplatanus</i>); ekspansja: <i>Rubus plicatus</i>	
Ekspert	Renata Bula, Agata Kloczkowska, Michał Romańczyk	
Data	19.08.2015 r.	

Fot. Góra Bucze – widok ogólny (A. Kloczkowska, 19.08.2015 r.)

III.1.4. Góra Matyska

Nazwa obiektu	Góra Matyska	
Obszar geograficzny	Beskid Śląski	
Obszary chronione, na których znajduje się obiekt	Otulina Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego; Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH240005 Beskid Śląski	
Charakterystyka roślinności	% powierzchni	zbiorowisko
	55	Łąka świeża ze zw. <i>Arrhenatherion</i>
	30	Zadrzewienia i zakrzewienia
	10	<i>Lolio-Cynosuretum</i>
	5	Zb. <i>Agrostis capillaris</i> - <i>Festuca rubra</i>
	zn	Zbiorowiska przejściowe – łąkowo-murawowe
	zn	<i>Calamagrostietum epigeji</i>
Szczególnie cenne siedliska	Brak	
Rzadkie i chronione gatunki roślin	<i>Carlina acaulis</i>	II
	<i>Gentiana cruciata</i>	II
	<i>Centaurea erythraea</i>	II
	<i>Ononis repens</i>	I
Wykonywane zabiegi (rodzaj, powierzchnia, natężenie)	Wypas – 50-75% powierzchni Koszenie – 50-75% powierzchni	
Negatywne wpływy z otoczenia	Zarastanie roślinnością drzewiastą i krzewiastą: <i>Rosa canina</i> , <i>Cornus sanguinea</i> , <i>Crataegus monogyna</i> , <i>Prunus spinosa</i> ; ekspansja: <i>Rubus</i> sp ; <i>Sambucus ebulus</i>	
Ekspert	Renata Buła, Agata Kloczkowska, Jerzy Parusel, Krzysztof Sokół	
Data	03.09.2015 r.	

Fot. Góra Matyska – widok ogólny (A. Kloczkowska, 03.09.2015 r.)

III.1.5. Góra Ślebiedowa

Nazwa obiektu	Góra Ślebiedowa	
Obszar geograficzny	Beskid Śląski	
Obszary chronione, na których znajduje się obiekt	Otulina Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego	
Charakterystyka roślinności	% powierzchni	zbiorowisko
	75	<i>Łąka świeża ze zw. Arrhenatherion</i>
	20	<i>Zadrzewienia i zakrzewienia</i>
	5	<i>Zb. Agrostis capillaris-Festuca rubra</i>
	zn	<i>Lolio-Plantaginetum</i>
	zn	<i>Zb. Rubus plicatus</i>
	zn	<i>Zb. Mentha longifolia</i>
	zn	<i>Calamagrostietum epigeji</i>
	zn	<i>Zb. Chaerophyllum aromaticum-Urtica dioica</i>
	zn	<i>Phalaridetum arundinaceae</i>
Szczególnie cenne siedliska	Brak	
Rzadkie i chronione gatunki roślin	Brak	
Wykonywane zabiegi (rodzaj, powierzchnia, natężenie)	Wypas – 0-25% powierzchni Koszenie –25-50% powierzchni	
Negatywne wpływy z otoczenia	<i>Zarastanie roślinnością drzewiastą i krzewiastą; ekspansja: Rubus plicatus, Solidago gigantea</i>	
Ekspert	Renata Buła, Agata Kloczkowska, Jerzy Parusel, Krzysztof Sokół	
Data	03.09.2015 r.	

Fot. Góra Ślebiedowa – widok ogólny (K. Sokół, 03.09.2015 r.)

III.1.6. Groniczki

Nazwa obiektu	Groniczki		
Obszar geograficzny	Beskid Śląski		
Obszary chronione, na których znajduje się obiekt	Otulina Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego		
Charakterystyka roślinności	% powierzchni	zbiorowisko	
	85	<i>Zb. Poa pratensis-Festuca rubra</i> <i>Zadrzewienia i zakrzaczenia (zadrzewienia łęgowe, Populus tremula, Picea abies, Rosa)</i> <i>Cirsietum rivularis</i> + <i>Zb. Filipendula ulmaria</i> <i>Caricetum rostratae</i>	
	10		
	5		
	zn		
Szczególnie cenne siedliska	Brak		
Rzadkie i chronione gatunki roślin	<i>Gladiolus imbricatus</i>		III
	<i>Gentiana asclepiadea</i>		II
	<i>Carlina acaulis</i>		I
Wykonywane zabiegi (rodzaj, powierzchnia, natężenie)	Koszenie – 0-25% powierzchni		
Negatywne wpływy z otoczenia	<i>Zarastanie roślinnością drzewiastą i krzewiastą (łaski łęgowe, Populus tremula, Picea abies, Rosa sp.); ekspansja: Rubus plicatus</i>		
Ekspert	Renata Bula, Michał Romańczyk, Krzysztof Sokół		
Data	19.06.2015 r.		

Fot. Groniczki – widok ogólny (K. Sokół, 19.06.2015 r.)

III.1.7. Kosarzysko

Nazwa obiektu	Kosarzysko	
Obszar geograficzny	Beskid Śląski	
Obszary chronione, na których znajduje się obiekt	Otulina Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego; Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH240005 Beskid Śląski	
Charakterystyka roślinności	% powierzchni	zbiorowisko
	70	<i>Zb. Poa pratensis-Festuca rubra</i>
	20	<i>Zadrzewienia i zakrzaczenia (Betula pendula, Acer pseudoplatanus, Picea abies, Salix sp.)</i>
	10	<i>Tereny gospodarcze</i>
	zn	<i>Zbiorowisko murawowe (z Leontodon hispidus, L. autumnalis, Hieracium pilosella, Rumex acetosella)</i>
	zn	<i>Zbiornik wodny</i>
Szczególnie cenne siedliska	Brak	
Rzadkie i chronione gatunki roślin	Brak	
Wykonywane zabiegi (rodzaj, powierzchnia, natężenie)	Wypas – 0-25% powierzchni, natężenie niskie	
Negatywne wpływy z otoczenia	<i>Zarastanie roślinnością drzewiastą i krzewiastą (Betula pendula, Acer pseudoplatanus, Picea abies, Salix sp.); ekspansja: Vaccinium myrtillus (nieznaczne)</i>	
Ekspert	Renata Bula, Michał Romańczyk, Krzysztof Sokół	
Data	19.06.2015 r.	

Fot. Kosarzysko – widok ogólny (K. Sokół, 19.06.2015 r.)

III.1.8. Malinka

Nazwa obiektu	Malinka	
Obszar geograficzny	Beskid Śląski	
Obszary chronione, na których znajduje się obiekt	Park Krajobrazowy Beskidu Śląskiego	
Charakterystyka roślinności	% powierzchni	zbiorowisko
	50	<i>Łąka świeża ze zw. Arrhenatherion</i>
	50 zn	<i>Zb. Agrostis capillaris-Festuca rubra</i> <i>Zb. Pteridium aquilinum</i>
Szczególnie cenne siedliska	<i>Brak</i>	
Rzadkie i chronione gatunki roślin	<i>Brak</i>	
Wykonywane zabiegi (rodzaj, powierzchnia, natężenie)	Wypas – 50-75% powierzchni, natężenie wysokie Koszenie – ok. 50% powierzchni	
Negatywne wpływy z otoczenia	<i>Ekspansja: Rubus plicatus, Pteridium aquilinum</i>	
Ekspert	Renata Bula, Agata Kloczkowska, Michał Romańczyk	
Data	19.08.2015 r.	

Uwagi: Granice obiektu wymagają weryfikacji zgodnie z obszarem faktycznie objętym zabiegami ochrony czynnej w ramach Programu. Obiekt w obecnych granicach obejmuje również niewielkie fragmenty siedlisk leśnych.

Fot. Malinka – widok ogólny (A. Kloczkowska, 19.08.2015 r.)

III.1.9. Na Tłoki

Nazwa obiektu	Na Tłoki	
Obszar geograficzny	Beskid Śląski	
Obszary chronione, na których znajduje się obiekt	Park Krajobrazowy Beskidu Śląskiego	
Charakterystyka roślinności	% powierzchni	zbiorowisko
	45	Zb. <i>Agrostis capillaris</i> - <i>Festuca rubra</i>
	30	Łąka świeża ze zw. <i>Arrhenatherion</i>
	20	<i>Hieracio (vulgati)</i> - <i>Nardetum</i>
	5	Zb. <i>Rubus plicatus</i>
Szczególnie cenne siedliska	<i>Hieracio (vulgati)</i> - <i>Nardetum</i>	
Rzadkie i chronione gatunki roślin	<i>Carlina acaulis</i>	II
Wykonywane zabiegi (rodzaj, powierzchnia, natężenie)	Koszenie – ok. 50% powierzchni Wypas – brak lub natężenie niskie	
Negatywne wpływy z otoczenia	<i>Ekspansja: Rubus plicatus</i>	
Ekspert	Renata Bula, Agata Kloczkowska, Michał Romańczyk	
Data	19.08.2015 r.	

Uwagi: Zgodnie z informacją przekazaną przez wypasającego obiekt zlokalizowany jest na północ od wskazanego w Programie, w obrębie poligonu „Stary Groń” objętego działaniami ochrony czynnej w latach 2010-2014. Na obszarze wskazanym w Programie realizowane są zabiegi ochronne w ramach projektu Life+. Niezbędne wyjaśnienie niezgodności i aktualizacja mapy.

Fot. Na Tłoki – widok ogólny (A. Kloczkowska, 19.08.2015 r.)

III.1.10. Stasiówka

Nazwa obiektu	Stasiówka	
Obszar geograficzny	Beskid Śląski	
Obszary chronione, na których znajduje się obiekt	Park Krajobrazowy Beskidu Śląskiego	
Charakterystyka roślinności	% powierzchni	zbiorowisko
	50	<i>Łąka świeża ze zw. Arrhenatherion</i>
	40	<i>Zb. Agrostis capillaris-Festuca rubra</i>
	5	<i>Hieracio (vulgati)-Nardetum</i>
	5	<i>Zb. Rubus plicatus</i>
Szczególnie cenne siedliska	<i>Hieracio (vulgati)-Nardetum</i>	
Rzadkie i chronione gatunki roślin	<i>Carlina acaulis</i>	II
Wykonywane zabiegi (rodzaj, powierzchnia, natężenie)	Wypas – ok. 50% powierzchni	
Negatywne wpływy z otoczenia	<i>Zarastanie roślinnością drzewiastą i krzewiastą (Picea abies); ekspansja: Rubus plicatus</i>	
Ekspert	Renata Bula, Agata Kloczkowska, Michał Romańczyk	
Data	19.08.2015 r.	

Uwagi: Granice obiektu wymagają weryfikacji - faktycznie zabiegami ochronnymi objęte 50% obiektu, pozostałe 50% stanowią zbiorowiska nieprzydatne pod wypas.

Fot. Stasiówka – widok ogólny (A. Kloczkowska, 19.08.2015 r.)

III.1.11. Stecówka

Nazwa obiektu	Stecówka	
Obszar geograficzny	Beskid Śląski	
Obszary chronione, na których znajduje się obiekt	Otulina Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego; Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH240005 Beskid Śląski	
Charakterystyka roślinności	% powierzchni	zbiorowisko
	50	Zb. <i>Poa pratensis</i> - <i>Festuca rubra</i>
	40	Zadrzewienia i zakrzaczenia (<i>Picea abies</i>)
	10	Zb. <i>Pteridium aquilinum</i>
Szczególnie cenne siedliska	Brak	
Rzadkie i chronione gatunki roślin	Brak	
Wykonywane zabiegi (rodzaj, powierzchnia, natężenie)	Wypas – 0-25% powierzchni łąkowej Koszenie – 50-75% powierzchni łąkowej	
Negatywne wpływy z otoczenia	Zarastanie roślinnością drzewiastą i krzewiastą (<i>Picea abies</i>); ekspansja: <i>Pteridium aquilinum</i> , <i>Rubus plicatus</i> ; zalesienia	
Ekspert	Renata Bula, Michał Romańczyk, Krzysztof Sokół	
Data	19.06.2015 r.	

Uwagi: Granice obiektu wymagają weryfikacji - faktycznie zabiegami ochronnymi objęte 50% obiektu, pozostałe 50% stanowią zbiorowiska nieprzydatne pod wypas.

Fot. Stecówka – widok ogólny (K. Sokół, 19.06.2015 r.)

III.1.12. Stoczek

Nazwa obiektu	Stoczek	
Obszar geograficzny	Beskid Śląski	
Obszary chronione, na których znajduje się obiekt	Otulina Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego; Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH240005 Beskid Śląski	
Charakterystyka roślinności	% powierzchni	zbiorowisko
	70	Zb. <i>Poa pratensis</i> - <i>Festuca rubra</i>
	15	Zb. <i>Pteridium aquilinum</i>
	15 zn	Zadrzewienia i zakrzaczenia (<i>Picea abies</i>) Zb. <i>Vaccinium myrtillus</i>
Szczególnie cenne siedliska	Brak	
Rzadkie i chronione gatunki roślin	<i>Platanthera chlorantha</i>	I
Wykonywane zabiegi (rodzaj, powierzchnia, natężenie)	Brak	
Negatywne wpływy z otoczenia	Zarastanie roślinnością drzewiastą i krzewiastą (<i>Picea abies</i> , <i>Fagus sylvatica</i> , <i>Abies alba</i> , <i>Acer pseudoplatanus</i> , <i>Sorbus aucuparia</i> , <i>Salix</i> sp.); ekspansja: <i>Pteridium aquilinum</i> , <i>Vaccinium myrtillus</i> , <i>Rubus plicatus</i> , <i>R. idaeus</i> ; zalesienia	
Ekspert	Renata Bula, Michał Romańczyk, Krzysztof Sokół	
Data	19.06.2015 r.	

Fot. Stoczek – widok ogólny (K. Sokół, 19.06.2015 r.)

III.1.13. Surządek

Nazwa obiektu	Surządek	
Obszar geograficzny	Beskid Śląski	
Obszary chronione, na których znajduje się obiekt	Otulina Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego; Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH240005 Beskid Śląski	
Charakterystyka roślinności	% powierzchni	zbiorowisko
	75	Łąka świeża ze zw. <i>Arrhenatherion</i>
	20	Zadrzewienia i zakrzewienia (<i>Cornus sanguinea</i> , <i>Rosa canina</i> , <i>Crataegus monogyna</i> , <i>Prunus spinosa</i>)
	zn	<i>Calamagrostietum epigeji</i>
	zn	Zb. <i>Rubus plicatus</i> + zb. <i>Rubus caesius</i>
	zn	Zb. <i>Mentha longifolia</i>
	zn	<i>Arrhenatheretum elatioris</i>
	zn	Zb. <i>Sambucus ebulus</i>
Szczególnie cenne siedliska	<i>Arrhenatheretum elatioris</i>	
Rzadkie i chronione gatunki roślin	<i>Ononis spinosa</i>	I
Wykonywane zabiegi (rodzaj, powierzchnia, natężenie)	Wypas – 75-100% powierzchni Koszenie – 75-100% powierzchni	
Negatywne wpływy z otoczenia	Zarastanie roślinnością drzewiastą i krzewiastą; ekspansja: <i>Sambucus ebulus</i> , <i>Rubus sp.</i>	
Ekspert	Renata Buła, Agata Kloczkowska, Jerzy Parusel, Krzysztof Sokół	
Data	03.09.2015 r.	

Fot. Surządek – widok ogólny (K. Sokół, 03.09.2015 r.)

III.1.14. Szarówka

Nazwa obiektu	Szarówka	
Obszar geograficzny	Beskid Śląski	
Obszary chronione, na których znajduje się obiekt	Park Krajobrazowy Beskidu Śląskiego; Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH240005 Beskid Śląski; rezerwat przyrody „Wisła”	
Charakterystyka roślinności	% powierzchni	zbiorowisko
	75	Zb. <i>Agrostis capillaris</i> - <i>Festuca rubra</i>
	10	Zb. <i>Pteridium aquilinum</i>
	5	Zb. <i>Vaccinium myrtillus</i>
	5	Zb. <i>Holcus mollis</i>
	5	Zadrzewienia i zakrzewienia (<i>Fagus sylvatica</i> , <i>Tilia cordata</i> , <i>Picea abies</i> , <i>Betula pendula</i>)
	zn	<i>Calamagrostietum epigeji</i>
	zn	<i>Hieracio (vulgati)</i> - <i>Nardetum</i>
Szczególnie cenne siedliska	<i>Hieracio (vulgati)</i> - <i>Nardetum</i>	
Rzadkie i chronione gatunki roślin	<i>Taxus baccata</i>	I
Wykonywane zabiegi (rodzaj, powierzchnia, natężenie)	Wypas – 0-25% powierzchni Koszenie – 0-25% powierzchni	
Negatywne wpływy z otoczenia	Zarastanie roślinnością drzewiastą i krzewiastą (<i>Betula pendula</i> , <i>Picea abies</i> , <i>Fagus sylvatica</i> , <i>Sorbus aucuparia</i>); ekspansja: <i>Rubus plicatus</i> , <i>R. caesius</i>	
Ekspert	Renata Buła, Agata Kloczkowska, Michał Romańczyk	
Data	19.08.2015 r.	

Fot. Szarówka – widok ogólny (A. Kloczkowska, 19.08.2015 r.)

III.1.15. Trzy Kopce

Nazwa obiektu	Trzy Kopce	
Obszar geograficzny	Beskid Śląski	
Obszary chronione, na których znajduje się obiekt	Park Krajobrazowy Beskidu Śląskiego	
Charakterystyka roślinności	% powierzchni	zbiorowisko
	40	Zb. <i>Agrostis capillaris</i> - <i>Festuca rubra</i>
	40	Łąka świeża ze zw. <i>Arrhenatherion</i>
	20	Zb. <i>Athyrium filix-femina</i>
	zn	Zb. <i>Pteridium aquilinum</i>
	zn	<i>Senecionetum fuchsii</i>
	zn	Zb. <i>Vaccinium myrtillus</i> <i>Zadrzewienia i zakrzewienia</i>
Szczególnie cenne siedliska	Brak	
Rzadkie i chronione gatunki roślin	<i>Gentiana asclepiadea</i> <i>Veratrum lobelianum</i>	III I
Wykonywane zabiegi (rodzaj, powierzchnia, natężenie)	Koszenie – 25-50% powierzchni Wypas – 0-25% powierzchni	
Negatywne wpływy z otoczenia	Zarastanie roślinnością drzewiastą i krzewiastą (<i>Acer pseudoplatanus</i> , <i>Sorbus aucuparia</i> , <i>Salix</i> sp.); ekspansja: <i>Athyrium filix-femina</i> , <i>Rubus plicatus</i> , <i>Reynoutria japonica</i>	
Ekspert	Renata Buła, Agata Kloczkowska, Michał Romańczyk	
Data	19.08.2015 r.	

Fot. Trzy Kopce – widok ogólny (A. Kloczkowska, 19.08.2015 r.)

III.1.16. Walaszne

Nazwa obiektu	Walaszne		
Obszar geograficzny	Beskid Śląski		
Obszary chronione, na których znajduje się obiekt	Otulina Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego; Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH240005 Beskid Śląski		
Charakterystyka roślinności	% powierzchni	zbiorowisko	
	60	<i>Zb. Poa pratensis-Festuca rubra</i> <i>Zadrzewienia i zakrzewienia (Picea abies, Acer pseudoplatanus, Salix sp., Rosa sp., Betula pendula)</i> <i>Mokradła (młaka z Scheuchzerio-Caricetea nigrae oraz towarzyszące Zb. Juncus effusus, Scirpetum sylvatici, Cirsietum rivularis, Filipendulo ulmariae-Menthetum longifoliae)</i>	
	20		
	20		
Szczególnie cenne siedliska	<i>młaka z Scheuchzerio-Caricetea nigrae</i>		
Rzadkie i chronione gatunki roślin	<i>Platanthera chlorantha</i>		III
	<i>Gladiolus imbricatus</i>		II
	<i>Dactylorhiza majalis</i>		II
	<i>Dactylorhiza fuchsii</i>		II
	<i>Listera ovata</i>		I
Wykonywane zabiegi (rodzaj, powierzchnia, natężenie)	Brak		
Negatywne wpływy z otoczenia	<i>Zarastanie roślinnością drzewiastą i krzewiastą; ekspansja: Rubus plicatus, R. idaeus, Vaccinium myrtillus</i>		
Ekspert	Renata Bula, Michał Romańczyk, Krzysztof Sokół		
Data	19.06.2015 r.		

Fot. Walaszne – widok ogólny (K. Sokół, 19.06.2015 r.)

III.1.17. Węzlówka

Nazwa obiektu	Węzlówka	
Obszar geograficzny	Beskid Śląski	
Obszary chronione, na których znajduje się obiekt	Park Krajobrazowy Beskidu Śląskiego; Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH240005 Beskid Śląski	
Charakterystyka roślinności	% powierzchni	zbiorowisko
	75	Zb. <i>Agrostis capillaris</i> - <i>Festuca rubra</i>
	15	Zadrzewienia i zakrzewienia (<i>Acer pseudoplatanus</i> , <i>Betula pendula</i> , <i>Picea abies</i> , <i>Abies alba</i>)
	5	Zb. <i>Rubus plicatus</i>
	zn	Zb. <i>Vaccinium myrtillus</i>
	zn	<i>Hieracio (vulgati)</i> - <i>Nardetum</i>
	zn	Łąka świeża ze zw. <i>Arrhenatherion</i>
	zn	Zb. <i>Mentha longifolia</i>
Szczególnie cenne siedliska	zn	<i>Scirpetum sylvatici</i>
	zn	Zb. <i>Pteridium aquilinum</i>
	<i>Hieracio (vulgati)</i> - <i>Nardetum</i>	
	<i>Carlina acaulis</i>	
	<i>Gentiana asclepiadea</i>	
	<i>Rhytidadelphus loreus</i>	
	III	
	II	
Wykonywane zabiegi (rodzaj, powierzchnia, natężenie)	Koszenie – 50-75% powierzchni	
	Wypas – 50-75% powierzchni	
Negatywne wpływy z otoczenia	Zabudowa; zarastanie roślinnością drzewiastą i krzewiastą; wypalanie traw, Ekspansja: <i>Rubus plicatus</i> , <i>Rubus idaeus</i> , <i>Impatiens parviflora</i>	
Ekspert	Renata Bula, Agata Kloczkowska, Jerzy Parusel, Krzysztof Sokół	
Data	03.09.2015 r.	

Uwagi: Granice obiektu wymagają weryfikacji. Zgodnie z informacją ustną zabiegi ochrony czynnej w ramach Programu Owca Plus realizowane są głównie poza wskazanymi granicami. Ponadto część wskazanego obiektu jest objęta Programem Life+.

III.1.18. Wierch Czadeczka

Nazwa obiektu	Wierch Czadeczka	
Obszar geograficzny	Beskid Śląski	
Obszary chronione, na których znajduje się obiekt	Otulina Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego; Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH240005 Beskid Śląski	
Charakterystyka roślinności	% powierzchni	zbiorowisko
	65	Zb. <i>Poa pratensis</i> - <i>Festuca rubra</i>
	15	Zadrzewienia i zakrzaczenia (<i>Picea abies</i>)
	10	<i>Cirsietum rivularis</i>
	10	Zabudowa i tereny towarzyszące (m.in. uprawne)
Szczególnie cenne siedliska	Brak	
Rzadkie i chronione gatunki roślin	<i>Gladiolus imbricatus</i>	II
Wykonywane zabiegi (rodzaj, powierzchnia, natężenie)	Koszenie – 50-75% powierzchni	
Negatywne wpływy z otoczenia	Zarastanie roślinnością drzewiastą i krzewiastą (<i>Picea abies</i> – nasadzanie i obsiewanie); zabudowa	
Ekspert	Renata Bula, Michał Romańczyk, Krzysztof Sokół	
Data	19.06.2015 r.	

Fot. Węźłówka – widok ogólny (K. Sokół, 03.09.2015 r.)

Fot. Wierch Czadeczka – widok ogólny (K. Sokół, 19.06.2015 r.)

III.1.19. Żurga

Nazwa obiektu	Żurga	
Obszar geograficzny	Beskid Śląski	
Obszary chronione, na których znajduje się obiekt	Otulina Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego	
Charakterystyka roślinności	% powierzchni	zbiorowisko
	100 zn	Łąka świeża ze zw. <i>Arrhenatherion</i> Zadrzewienia i zakrzewienia (<i>Sorbus aucuparia</i> , <i>Betula pendula</i> , <i>Picea abies</i> , <i>Cornus sanguinea</i> , <i>Abies alba</i>)
	zn	<i>Calamagrostietum epigeji</i>
Szczególnie cenne siedliska	Brak	
Rzadkie i chronione gatunki roślin	Brak	
Wykonywane zabiegi (rodzaj, powierzchnia, natężenie)	Wypas – 75-100% powierzchni Koszenie – 75-100% powierzchni	
Negatywne wpływy z otoczenia	Zarastanie roślinnością drzewiastą i krzewiastą (w niewielkim zakresie); ekspansja: <i>Impatiens glandulifera</i>	
Ekspert	Renata Buła, Agata Kloczkowska, Jerzy Parusel, Krzysztof Sokół	
Data	03.09.2015 r.	

Fot. Żurga – widok ogólny (K. Sokół, 03.09.2015 r.)

III.2. Beskid Żywiecki i Makowski

III.2.1. Beskid

Nazwa obiektu	Beskid	
Obszar geograficzny	Beskid Żywiecki	
Obszary chronione, na których znajduje się obiekt	Otulina Żywieckiego Parku Krajobrazowego	
Charakterystyka roślinności	% powierzchni	zbiorowisko
	50	<i>Zb. Holcus mollis-Agrostis capillaris</i>
	30	<i>Zb. Poa pratensis-Festuca rubra</i>
	15	<i>Zadrzewienia i zakrzewienia (Picea abies, Betula pendula, Salix silesiaca, Sorbus aucuparia)</i>
	5	<i>Zb. Nardus stricta</i>
	zn	<i>Zb. Vaccinium myrtillus</i>
	zn	<i>Zb. z klasy Scheuchzerio-Caricetea nigrae</i>
Szczególnie cenne siedliska	<i>Zb. z klasy Scheuchzerio-Caricetea nigrae</i>	
Rzadkie i chronione gatunki roślin	<i>Gentiana asclepiadea</i>	V
	<i>Platanthera chlorantha</i>	I
	<i>Dactylorhiza majalis</i>	I
	<i>Dactylorhiza fuchsi</i>	I
	<i>Dactylorhiza maculata</i>	I
Wykonywane zabiegi (rodzaj, powierzchnia, natężenie)	Brak	
Negatywne wpływy z otoczenia	<i>Ekspansja: Gentiana asclepiadea, Vaccinium myrtillus; zarastanie roślinnością drzewiastą i krzewiastą (Picea abies, Salix silesiaca, Sorbus aucuparia)</i>	
Ekspert	Renata Bula, Agata Kloczkowska, Michał Romańczyk, Krzysztof Sokół	
Data	25.06.2015 r.	

III.2.2. Beskidek Koszarawa

Nazwa obiektu	Beskidek Koszarawa	
Obszar geograficzny	Beskid Makowski	
Obszary chronione, na których znajduje się obiekt	brak	
Charakterystyka roślinności	% powierzchni	zbiorowisko
	45	<i>Zb. Agrostis capillaris-Festuca rubra</i>
	35	<i>Zb. Hypericum maculatum-Holcus mollis</i>
	10	<i>Zadrzewienia (Picea abies, Acer pseudoplatanus, Fagus sylvatica, Betula pendula)</i>
	5	<i>Zb. Vaccinium myrtillus</i>
	5	<i>Hieracio (vulgati)-Nardetum</i>
	zn	<i>Zb. Mentha longifolia</i>
	zn	<i>Scirpetum sylvatici</i>
	zn	<i>Zb. Rubus plicatus + zb. Rubus idaeus</i>
	zn	<i>Zb. Juncus conglomeratus</i>
Szczególnie cenne siedliska	<i>Hieracio (vulgati)-Nardetum</i>	

Rzadkie i chronione gatunki roślin	<i>Carlina acaulis</i> <i>Gentiana asclepiadea</i> <i>Gladiolus imbricatus</i> <i>Platanthera sp.</i> <i>Dactylorhiza sp.</i> <i>Blechnum spicant</i>	IV II I I I I
Wykonywane zabiegi (rodzaj, powierzchnia, natężenie)	Koszenie – 0-25% powierzchni Wypas – 50-75% powierzchni, natężenie niskie	
Negatywne wpływy z otoczenia	<i>Ekspansja: Vaccinium myrtillus, Rubus plicatus, Impatiens glandulifera, Picea abies, Acer pseudoplatanus; rozwój zabudowy</i>	
Ekspert	Agata Kloczkowska, Jerzy Parusel, Krzysztof Sokół	
Data	21.08.2015 r.	

Fot. Beskid – widok ogólny (K. Sokół, 03.09.2015 r.)

III.2.3. Czarny Groń

Nazwa obiektu	Czarny Groń	
Obszar geograficzny	Beskid Żywiecki	
Obszary chronione, na których znajduje się obiekt	Żywiecki Park Krajobrazowy	
Charakterystyka roślinności	% powierzchni	zbiorowisko
	65 15	<i>Zb. Poa pratensis-Festuca rubra</i> Zadrzewienia i zakrzewienia (<i>Picea abies</i> , <i>Betula pendula</i> , <i>Tilia cordata</i> , <i>Acer pseudoplatanus</i> , <i>Salix caprea</i> , <i>Populus tremula</i> , <i>Corylus avellana</i> , <i>Fagus sylvatica</i>)

	5 5 5 5 zn zn	Cirsietum rivularis <i>Scirpetum sylvatici</i> <i>Gladiolo-Agrostietum capillaris</i> <i>Zabudowa</i> <i>Valeriano-Caricetum flavae</i> <i>Zb. Equisetum palustre</i>
Szczególnie cenne siedliska	<i>Gladiolo-Agrostietum capillaris</i> <i>Valeriano-Caricetum flavae</i>	
Rzadkie i chronione gatunki roślin	<i>Platanthera chlorantha</i> <i>Dactylorhiza majalis</i> <i>Gentiana asclepiadea</i> <i>Epipactis palustris</i> <i>Gladiolus imbricatus</i> <i>Carlina acaulis</i> <i>Drosera rotundifolia</i> <i>Gymnadenia conopsea</i> <i>Pinguicula vulgaris</i> <i>Dactylorhiza fuchsii</i> <i>Aruncus sylvestris</i> <i>Listera ovata</i>	III III III III III II II II II I I I
Wykonywane zabiegi (rodzaj, powierzchnia, natężenie)	Koszenie – 0-25% powierzchni Wypas – 0-25% powierzchni	
Negatywne wpływy z otoczenia	<i>Ekspansja: Pteridium aquilinum, Rubus plicatus R. idaeus, Urtica dioica</i> ; zarastanie roślinnością drzewiastą i krzewiastą (<i>Picea abies, Rosa sp., Salix caprea, Salix aurita</i>); zabudowa	
Ekspert	Renata Bula, Agata Kloczkowska, Michał Romańczyk, Krzysztof Sokół	
Data	25.06.2015 r.	

Fot. Beskidek Koszarawa – widok ogólny (A. Kloczkowska, 21.08.2015 r.)

Fot. Czarny Groń – widok ogólny (K. Sokół, 25.06.2015 r.)

III.2.4. Deszczówka

Nazwa obiektu	Deszczówka		
Obszar geograficzny	Beskid Żywiecki		
Obszary chronione, na których znajduje się obiekt	Żywiecki Park Krajobrazowy		
Charakterystyka roślinności	% powierzchni	zbiorowisko	
	85	Zb. <i>Poa pratensis</i> - <i>Festuca rubra</i>	
	5	Zadrzewienia I zakrzewienia (<i>Picea abies</i> , <i>Cerasus avium</i> , <i>Sorbus aucuparia</i>)	
	5	<i>Valeriano-Caricetum flavae</i>	
	5	<i>Scirpetum sylvatici</i>	
	zn	<i>Hieracio (vulgati)</i> - <i>Nardetum</i>	
Szczególnie cenne siedliska	<i>Hieracio (vulgati)</i> - <i>Nardetum</i> <i>Valeriano-Caricetum flavae</i>		
Rzadkie i chronione gatunki roślin	<i>Gentiana asclepiadea</i>		III
	<i>Platanthera chlorantha</i>		II
	<i>Carlina acaulis</i>		II
	<i>Dactylorhiza majalis</i>		I
	<i>Listera ovata</i>		I
Wykonywane zabiegi (rodzaj, powierzchnia, natężenie)	Brak		
Negatywne wpływy z otoczenia	<i>Ekspansja: Rubus; zarastanie roślinnością drzewiastą i krzewiastą (Picea abies)</i>		
Ekspert	Renata Bula, Agata Kloczkowska, Michał Romańczyk, Krzysztof Sokół		
Data	25.06.2015 r.		

Fot. Deszczówka – widok ogólny (K. Sokół, 25.06.2015 r.)

III.2.5. Gawrysiowy Groń

Nazwa obiektu	Gawrysiowy Groń	
Obszar geograficzny	Beskid Makowski	
Obszary chronione, na których znajduje się obiekt	brak	
Charakterystyka roślinności	% powierzchni	zbiorowisko
	70	Zadrzewienia i zakrzaczenia
	30	Zbiorowiska ziołoroślowe
	zn	Zb. <i>Rubus plicatus</i>
Szczególnie cenne siedliska	Brak	
Rzadkie i chronione gatunki roślin	<i>Carlina acaulis</i>	I
Wykonywane zabiegi (rodzaj, powierzchnia, natężenie)	Koszenie – 0-25% powierzchni Wypas – 0-25% powierzchni	
Negatywne wpływy z otoczenia	Zarastanie przez drzewa i krzewy	
Ekspert	Agata Kloczkowska, Jerzy Parusel, Krzysztof Sokół	
Data	21.08.2015 r.	

Uwagi: Granice obiektu albo sam obiekt wymagają weryfikacji. Zgodnie z informacją uzyskaną od mieszkańców przysiółka, owce są spասane skrajem polany późną jesienią.

Fot. Gawrysiowy Groń – widok ogólny (K. Sokół, 21.08.2015 r.)

III.2.6. Jancikówka

Nazwa obiektu	Jancikówka	
Obszar geograficzny	Beskid Żywiecki	
Obszary chronione, na których znajduje się obiekt	Żywiecki Park Krajobrazowy; Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH240006 Beskid Żywiecki; Obszar Specjalnej Ochrony Natura 2000 PLB240002 Beskid Żywiecki	
Charakterystyka roślinności	% powierzchni	zbiorowisko
	65	Zb. <i>Poa pratensis</i> - <i>Festuca rubra</i>
	15	Zb. <i>Holcus mollis</i>
	5	<i>Gladiolo-Agrostietum capillaris</i>
	5	<i>Cirsietum rivularis</i>
	5	Zb. <i>Athyrium filix-femina</i>
	5	Zadrzewienia i zakrzewienia (<i>Acer pseudoplatanus</i> , <i>Salix</i> sp., <i>Betula pendula</i> , <i>Rosa</i> sp., <i>Picea abies</i>)
	zn	<i>Valeriano-Caricetum flavae</i>
Szczególnie cenne siedliska	zn	Zb. <i>Equisetum palustre</i>
	<i>Gladiolo-Agrostietum capillaris</i> <i>Valeriano-Caricetum flavae</i>	
Rzadkie i chronione gatunki roślin	<i>Platanthera chlorantha</i>	III
	<i>Gentiana asclepiadea</i>	III
	<i>Dactylorhiza fuchsii</i>	II
	<i>Dactylorhiza majalis</i>	II
	<i>Gladiolus imbricatus</i>	II
	<i>Aruncus sylvestris</i>	I
Wykonywane zabiegi (rodzaj, powierzchnia, natężenie)	Wypas – 25-50% powierzchni	

Negatywne wpływy z otoczenia	<i>Ekspansja: Rubus plicatus R. idaeus; zarastanie roślinnością drzewiastą i krzewiastą (Acer pseudoplatanus, Salix purpurea, S. cinerea, S. caprea, Betula pendula, Rosa sp., Picea abies)</i>
Ekspert	Renata Bula, Agata Kloczkowska, Michał Romańczyk, Krzysztof Sokół
Data	25.06.2015 r.

III.2.7. Klekociny

Nazwa obiektu	Klekociny	
Obszar geograficzny	Beskid Makowski	
Obszary chronione, na których znajduje się obiekt	brak	
Charakterystyka roślinności	% powierzchni	zbiorowisko
	95	<i>Zb. Agrostis capillaris-Festuca rubra</i>
	zn	<i>Hieracio (vulgati)-Nardetum</i>
	zn	<i>Zadrzewienia (Picea abies, Acer pseudoplatanus, Sorbus aucuparia, Betula pendula, Salix sp.)</i>
	zn	<i>Cirsietum rivularis</i>
	zn	<i>Scirpetum sylvatici</i>
	zn	<i>Zb. Rubus plicatus</i>
	zn	<i>Zb. Vaccinium myrtillus</i>
	zn	<i>Zb. Hypericum maculatum-Holcus mollis</i>
Szczególnie cenne siedliska	<i>Hieracio (vulgati)-Nardetum</i>	
Rzadkie i chronione gatunki roślin	<i>Carlina acaulis</i>	II
	<i>Gentiana asclepiadea</i>	III
Wykonywane zabiegi (rodzaj, powierzchnia, natężenie)	Wypas –75-100% powierzchni Koszenie – 75-100% powierzchni	
Negatywne wpływy z otoczenia	<i>Ekspansja: Vaccinium myrtillus, Picea abies, Acer pseudoplatanus, Sorbus aucuparia, Betula pendula, Salix sp.; rozwój zabudowy</i>	
Ekspert	Agata Kloczkowska, Jerzy Parusel, Krzysztof Sokół	
Data	21.08.2015 r.	

Fot. Jancikówka – widok ogólny (K. Sokół, 25.06.2015 r.)

Fot. Klekociny – widok ogólny (A. Kloczkowska, 21.08.2015 r.)

III.2.8. Kotelnica

Nazwa obiektu	Kotelnica	
Obszar geograficzny	Beskid Żywiecki	
Obszary chronione, na których znajduje się obiekt	Żywiecki Park Krajobrazowy; otlina Żywieckiego Parku Krajobrazowego; Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH240006 Beskid Żywiecki; Obszar Specjalnej Ochrony Natura 2000 PLB240002 Beskid Żywiecki	
Charakterystyka roślinności	% powierzchni	zbiorowisko
	75	Łąka świeża ze zw. <i>Arrhenatherion</i> - zarastająca wysokimi bylinami dwuliściennymi
	15	Zadrzewienia i zakrzewienia (<i>Prunus spinosa</i> , <i>Salix cinerea</i> , <i>Populus tremula</i> , <i>Picea abies</i>)
	10	Łąka świeża ze zw. <i>Arrhenatherion</i>
	zn	<i>Phalaridetum arundinaceae</i>
	zn	<i>Scirpetum sylvatici</i>
	zn	Zb. <i>Mentha longifolia</i>
Szczególnie cenne siedliska	Brak	
Rzadkie i chronione gatunki roślin	<i>Gentiana asclepiadea</i> <i>Gladiolus imbricatus</i>	IV I
Wykonywane zabiegi (rodzaj, powierzchnia, natężenie)	Koszenie – 0-25% powierzchni Wypas – 0-25% powierzchni	
Negatywne wpływy z otoczenia	Zarastanie roślinnością drzewiastą i krzewiastą (<i>Prunus spinosa</i> , <i>Rosa canina</i> , <i>Picea abies</i> , <i>Acer pseudoplatanus</i>); przekształcenia zbiorowisk łąkowych w kierunku ziołorośli; gatunki obce: <i>Solidago gigantea</i>	
Ekspert	Agata Kloczkowska, Michał Romańczyk, Krzysztof Sokół	
Data	26.08.2015 r.	

Fot. Kotelnica – widok ogólny (A. Kloczkowska, 26.08.2015 r.)

III.2.9. Królowa

Nazwa obiektu	Królowa	
Obszar geograficzny	Beskid Żywiecki	
Obszary chronione, na których znajduje się obiekt	Żywiecki Park Krajobrazowy; Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH240006 Beskid Żywiecki; Obszar Specjalnej Ochrony Natura 2000 PLB240002 Beskid Żywiecki	
Charakterystyka roślinności	% powierzchni	zbiorowisko
	65	Zb. <i>Agrostis capillaris</i> - <i>Festuca rubra</i>
	15	<i>Lolio-Cynosuretum</i>
	10	Łąka świeża ze zw. <i>Arrhenatherion</i>
	5	Zadrzewienia i zakrzewienia (<i>Picea abies</i> , <i>Acer pseudoplatanus</i> , <i>Salix cinerea</i>)
	zn	<i>Hieracio (vulgati)</i> - <i>Nardetum</i>
	zn	<i>Valeriano-Caricetum flavae</i>
	zn	<i>Scirpetum sylvatici</i>
	zn	Zb. <i>Mentha longifolia</i>
	zn	Zb. <i>Junus effusus</i>
	zn	Zb. <i>Filipendula ulmaria</i>
Szczególnie cenne siedliska	<i>Hieracio (vulgati)</i> - <i>Nardetum</i> <i>Valeriano-Caricetum flavae</i>	
Rzadkie i chronione gatunki roślin	<i>Gentiana asclepiadea</i>	III
	<i>Carlina acaulis</i>	II
	<i>Gladiolus imbricatus</i>	I
	<i>Dactylorhiza sp.</i>	I
Wykonywane zabiegi (rodzaj, powierzchnia, natężenie)	Koszenie – 25-50% powierzchni Wypas – 75-100% powierzchni	
Negatywne wpływy z otoczenia	<i>Ekspansja: Vaccinium myrtillus</i> (słabo), <i>Rubus</i> ; roślinność drzewiasta i krzewiasta (<i>Picea abies</i> , <i>Salix</i>); przekształcenia zbiorowisk łąkowych w kierunku ziołorośli; gatunki obce: <i>Impatiens parviflora</i> , <i>Impatiens glandulifera</i>	
Ekspert	Agata Kloczkowska, Michał Romańczyk, Krzysztof Sokół	
Data	26.08.2015 r.	

III.2.10. Na Myto

Nazwa obiektu	Na Myto	
Obszar geograficzny	Beskid Żywiecki	
Obszary chronione, na których znajduje się obiekt	Żywiecki Park Krajobrazowy	
Charakterystyka roślinności	% powierzchni	zbiorowisko
	70	Zb. <i>Poa pratensis</i> - <i>Festuca rubra</i>
	20	<i>Gladiolo-Agrostietum capillaris</i>
	5	Zadrzewienia i zakrzewienia (<i>Salix sp.</i>)
	5	<i>Mokradła (Valeriano-Caricetum flavae, Cirsietum rivularis, Equisetetum fluviatilis, Zb. Juncus effusus)</i>
Szczególnie cenne siedliska	<i>Gladiolo-Agrostietum capillaris</i> <i>Valeriano-Caricetum flavae</i>	

Rzadkie i chronione gatunki roślin	<i>Platanthera chlorantha</i>	II
	<i>Dactylorhiza majalis</i>	II
	<i>Gladiolus imbricatus</i>	II
	<i>Carlina acaulis</i>	I
	<i>Dactylorhiza fuchsii</i>	I
	<i>Epipactis palustris</i>	I
Wykonywane zabiegi (rodzaj, powierzchnia, natężenie)	Koszenie – 0-25% powierzchni	
Negatywne wpływy z otoczenia	<i>Ekspansja: Rubus plicatus; zarastanie roślinnością drzewiastą i krzewiastą (Salix caprea, Prunus spinosa, Rosa sp., Picea abies)</i>	
Ekspert	Renata Bula, Agata Kloczkowska, Michał Romańczyk, Krzysztof Sokół	
Data	25.06.2015 r.	

Fot. Królowa – widok ogólny (K. Sokół, 26.08.2015 r.)

Fot. Na Myto – widok ogólny (K. Sokół, 25.06.2015 r.)

III.2.11. Nowa Polana

Nazwa obiektu	Nowa Polana	
Obszar geograficzny	Beskid Makowski	
Obszary chronione, na których znajduje się obiekt	brak	
Charakterystyka roślinności	% powierzchni	zbiorowisko
	50	Zb. <i>Agrostis capillaris</i> - <i>Festuca rubra</i>
	30	Łąka świeża ze zw. <i>Arrhenatherion</i>
	10	Zadrzewienia
	5	Zb. <i>Rubus plicatus</i> + Zb. <i>Rubus idaeus</i>
	zn	Zb. <i>Vaccinium myrtillus</i>
	zn	Zb. <i>Hypericum maculatum</i> - <i>Holcus mollis</i>
Szczególnie cenne siedliska	Brak	
Rzadkie i chronione gatunki roślin	<i>Carlina acaulis</i>	III
	<i>Gentiana asclepiadea</i>	II
	<i>Gladiolus imbricatus</i>	I
Wykonywane zabiegi (rodzaj, powierzchnia, natężenie)	Koszenie – 50-75% powierzchni Wypas – 0-25% powierzchni	
Negatywne wpływy z otoczenia	Ekspansja: <i>Rubus</i> sp., <i>Impatiens parviflora</i> , roślinności drzewiastej; rozwój zabudowy	
Ekspert	Agata Kloczkowska, Jerzy Parusel, Krzysztof Sokół	
Data	21.08.2015 r.	

Fot. Nowa Polana – widok ogólny (A. Kloczkowska, 21.08.2015 r.)

III.2.12. Pod Grapy

Nazwa obiektu	Pod Grapy	
Obszar geograficzny	Beskid Żywiecki	
Obszary chronione, na których znajduje się obiekt	Żywiecki Park Krajobrazowy; Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH240006 Beskid Żywiecki; Obszar Specjalnej Ochrony Natura 2000 PLB240002 Beskid Żywiecki	
Charakterystyka roślinności	% powierzchni	zbiorowisko
	75	Łąka świeża ze zw. <i>Arrhenatherion</i>
	15	Zb. <i>Agrostis capillaris</i> - <i>Festuca rubra</i>
	10	Zadrzewienia i zakrzewienia (<i>Salix cinerea</i>)
	zn	<i>Scirpetum sylvatici</i>
	zn	<i>Calamagrostietum epigeji</i>
Szczególnie cenne siedliska	Brak	
Rzadkie i chronione gatunki roślin	<i>Gentiana asclepiadea</i>	II
	<i>Platanthera sp.</i>	I
Wykonywane zabiegi (rodzaj, powierzchnia, natężenie)	Koszenie – 25-50% powierzchni Wypas – 25-50% powierzchni	
Negatywne wpływy z otoczenia	Ekspansja: <i>Rubus hirtus</i> , <i>R. idaeus</i> , <i>Calamagrostis epigejos</i> ; roślinność drzewiasta (<i>Picea abies</i> , <i>Acer pseudoplatanus</i>); przekształcenia łąki świeżej w kierunku ziołorośli (ekspansja <i>Senecio ovatus</i> , <i>Cirsium palustre</i>)	
Ekspert	Agata Kloczkowska, Michał Romańczyk, Krzysztof Sokół	
Data	26.08.2015 r.	

Fot. Pod Grapy – widok ogólny (A. Kloczkowska, 26.08.2015 r.)

III.2.13. Potok Suseński

Nazwa obiektu	Potok Suseński	
Obszar geograficzny	Beskid Żywiecki	
Obszary chronione, na których znajduje się obiekt	Żywiecki Park Krajobrazowy; Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH240006 Beskid Żywiecki; Obszar Specjalnej Ochrony Natura 2000 PLB240002 Beskid Żywiecki	
Charakterystyka roślinności	% powierzchni	zbiorowisko
	80	<i>Zb. Agrostis capillaris-Festuca rubra</i> - częściowo zarastająca wysokimi bylinami dwuliściennymi
	10	<i>Lolio-Cynosuretum</i>
	zn	Zadrzewienia (<i>Betula pendula</i> , <i>Salix sp.</i> , <i>Picea abies</i>)
	zn	<i>Calamagrostietum epigeji</i>
	zn	<i>Zb. Rubus plicatus</i>
	zn	<i>Zb. Juncus conglomeratus</i>
	zn	<i>Zb. Mentha longifolia-Urtica dioica</i>
	zn	<i>Phalaridetum arundinaceae</i> <i>pola uprawne</i>
Szczególnie cenne siedliska	Brak	
Rzadkie i chronione gatunki roślin	Brak	
Wykonywane zabiegi (rodzaj, powierzchnia, natężenie)	Wypas – 50-75% powierzchni Koszenie – 50-75% powierzchni	
Negatywne wpływy z otoczenia	Ekspansja: <i>Betula pendula</i> , <i>Salix sp.</i> , <i>Picea abies</i> , <i>Calamagrostis epigejos</i> , <i>Tanacetum vulgare</i> , <i>Rubus plicatus</i> , <i>Solidago gigantea</i> ; rozwój zabudowy	
Ekspert	Agata Kloczkowska, Jerzy Parusel, Krzysztof Sokół	
Data	21.08.2015 r.	

Fot. Potok Suseński – widok ogólny (K. Sokół, 21.08.2015 r.)

III.2.14. Sobański Groń

Nazwa obiektu	Sobański Groń	
Obszar geograficzny	Beskid Żywiecki	
Obszary chronione, na których znajduje się obiekt	Żywiecki Park Krajobrazowy; Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH240006 Beskid Żywiecki; Obszar Specjalnej Ochrony Natura 2000 PLB240002 Beskid Żywiecki	
Charakterystyka roślinności	% powierzchni	zbiorowisko
	75	<i>Zb. Agrostis capillaris-Festuca rubra</i>
	15	<i>Łąka świeża ze z w. Arrhenatherion</i>
	10	Zadrzewienia i zakrzewienia (<i>Betula pendula</i> , <i>Populus tremula</i> , <i>Picea abies</i> , <i>Prunus spinosa</i> , <i>Rosa</i>)
	5	<i>Hieracio (vulgati)-Nardetum</i>
	zn	<i>Scirpetum sylvatici</i>
	zn	<i>Zb. Mentha longifolia</i>
	zn	<i>Zb. Juncus effusus</i>
Charakterystyka roślinności	zn	<i>Calamagrostietum epigeji</i>
Szczególnie cenne siedliska	<i>Hieracio (vulgati)-Nardetum</i>	
Rzadkie i chronione gatunki roślin	<i>Carlina acaulis</i>	III
Wykonywane zabiegi (rodzaj, powierzchnia, natężenie)	Wypas – 50-75% powierzchni Koszenie – 50-75% powierzchni	
Negatywne wpływy z otoczenia	<i>Ekspansja: Calamagrostis epigejos, Rubus plicatus, R. idaeus</i> ; roślinność drzewiasta i krzewiasta (<i>Picea abies, Rosa canina, Betula pendula</i>); przekształcenia zbiorowisk łąkowych w kierunku ziołorośli; gatunki obce: <i>Solidago canadensis</i>	
Ekspert	Agata Kloczkowska, Michał Romańczyk, Krzysztof Sokół	
Data	26.08.2015 r.	

Fot. Sobański Groń – widok ogólny (A. Kloczkowska, 26.08.2015 r.)

III.2.15. Soblówka

Nazwa obiektu	Soblówka	
Obszar geograficzny	Beskid Żywiecki	
Obszary chronione, na których znajduje się obiekt	Żywiecki Park Krajobrazowy; Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH240006 Beskid Żywiecki; Obszar Specjalnej Ochrony Natura 2000 PLB240002 Beskid Żywiecki	
Charakterystyka roślinności	% powierzchni	zbiorowisko
	75	Zb. <i>Agrostis capillaris</i> - <i>Festuca rubra</i>
	10	Łąka świeża ze zw. <i>Arrhenatherion</i>
	5	Zadrzewienia i zakrzewienia (<i>Salix cinerea</i>)
	5	<i>Scirpetum sylvatici</i>
	5	<i>Lolio-Cynosuretum</i>
	zn	<i>Calamagrostietum epigeji</i>
	zn	Zb. <i>Rubus plicatus</i>
Szczególnie cenne siedliska	Brak	
Rzadkie i chronione gatunki roślin	Brak	
Wykonywane zabiegi (rodzaj, powierzchnia, natężenie)	Koszenie –25-50% powierzchni Wypas – 50-75% powierzchni	
Negatywne wpływy z otoczenia	Ekspansja: <i>Rubus plicatus</i> , <i>Calamagrostis epigejos</i> , roślinność drzewiasta i krzewiasta (<i>Picea abies</i> , <i>Rosa canina</i> , <i>Acer pseudoplatanus</i>).	
Ekspert	Agata Kloczkowska, Michał Romańczyk, Krzysztof Sokół	
Data	26.08.2015 r.	

Fot. Sobkówka – widok ogólny (K. Sokół, 26.08.2015 r.)

Fot. Złodziejki – widok ogólny (K. Sokół, 25.06.2015 r.)

III.2.16. Złodziejki

Nazwa obiektu	Złodziejki	
Obszar geograficzny	Beskid Żywiecki	
Obszary chronione, na których znajduje się obiekt	Żywiecki Park Krajobrazowy	
Charakterystyka roślinności	% powierzchni	zbiorowisko
	70	<i>Zb. Poa pratensis-Festuca rubra</i>
	20	Zadrzewienia i zakrzewienia (<i>Picea abies</i> , <i>Populus tremula</i> , <i>Acer pseudoplatanus</i> , <i>Abies alba</i> , <i>Salix aurita</i> , <i>Cerasus avium</i> , <i>Betula pendula</i>)
	10	<i>Gladiolo-Agrostietum capillaris</i>
	zn	<i>Hieracio (vulgati)-Nardetum</i>
	zn	<i>Zb. Rubus idaeus + Zb. Rubus plicatus</i>
	zn	<i>Zb. Vaccinium myrtillus</i>
Szczególnie cenne siedliska	<i>Gladiolo-Agrostietum capillaris</i> <i>Hieracio (vulgati)-Nardetum</i>	
Rzadkie i chronione gatunki roślin	<i>Platanthera chlorantha</i>	III
	<i>Gladiolus imbricatus</i>	III
	<i>Gentiana asclepiadea</i>	III
	<i>Carlina acaulis</i>	II
	<i>Dactylorhiza fuchsii</i>	II
	<i>Epipactis helleborine</i>	I
	<i>Traunsteinera globosa</i>	I
Wykonywane zabiegi (rodzaj, powierzchnia, natężenie)	Brak	
Negatywne wpływy z otoczenia	<i>Ekspansja: Rubus plicatus, R. idaeus, Vaccinium myrtillus;</i> <i>zarastanie roślinnością drzewiastą i krzewiastą (Acer pseudoplatanus, Picea abies)</i>	
Ekspert	Renata Bula, Agata Kloczkowska, Michał Romańczyk, Krzysztof Sokół	
Data	25.06.2015 r.	

IV ROZDZIAŁ

WYNIKI MONITORINGU

SZCZEGÓŁOWEGO

IV.1. Beskid Śląski

IV.1.1. Góra Tuł

Nazwa obiektu	Góra Tuł		
Obszar geograficzny	Beskid Śląski		
Obszary chronione na których znajduje się obiekt	Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH240005 Beskid Śląski		
Numer poletka	TUL/CA_1	TUL/CA_2	TUL/CA_3
Stan siedliska	FV	FV	FV
Gatunki roślin:	Pokrycie [skala dziesiętna wg Londo]		
Acer campestre	0,1	0,1	0,1
Achillea millefolium	0,1		0,2
Aegopodium podagraria	0,1	0,1	
Agrimonia eupatoria	0,1	0,1	0,1
Ajuga reptans	0,1	0,1	
Alchemilla sp.	0,1		0,2
Anthoxanthum odoratum	1	2	1
Arrhenatherum elatius	0,2	0,1	0,1
Brachypodium sylvaticum		0,1	
Briza media	0,1	0,1	
Bromus hordeaceus	0,1	0,1	2
Campanula patula		0,1	
Campanula rapunculoides	0,1	0,1	
Carex echinata			0,1
Carex pallescens	0,1	0,1	
Carex pilulifera			
Carex sylvatica	0,1	0,1	0,1
Cerastium holosteoides	0,1	0,1	
Chaerophyllum aromaticum	0,1	0,1	
Cirsium vulgare		0,1	
Clinopodium vulgare	0,1	0,2	
Colchicum autumnale	2	2	2
Coronilla varia		0,1	
Crataegus monogyna	0,1	0,1	
Crepis biennis	0,1	0,1	
Cruciata laevipes			0,1
Dactylis glomerata	1	0,4	0,4
Festuca rubra	1	2	
Fragaria vesca	0,1		
Fraxinus excelsior	0,1		
Galium mollugo	0,1	0,1	0,1
Geum urbanum	0,1	0,1	0,1
Glechoma hederacea			0,2
Holcus lanatus	0,2	0,1	0,1
Hypericum maculatum	0,1	0,1	0,4
Lathyrus pratensis		0,1	
Leontodon autumnalis	1	1	0,1
Leontodon hispidus	0,2	0,2	0,2
Leucanthemum vulgare	0,1	0,1	0,1
Listera ovata	0,1		
Lolium perenne	0,1		
Lotus corniculatus	0,1	0,1	0,1
Luzula multiflora	0,2	0,4	
Lychnis flos-cuculi		0,1	0,1

Medicago lupulina		0,1	
Ophioglossum vulgatum	0,1	0,1	
Pimpinella major	0,1		
Pimpinella saxifraga	0,1		
Plantago lanceolata	0,1	0,2	0,1
Plantago media		0,1	0,1
Poa pratensis	0,1	0,2	0,1
Potentilla reptans	0,4	1	0,4
Primula elatior			0,1
Prunella vulgaris	2		0,4
Ranunculus acris	0,2	0,1	0,4
Ranunculus polyanthemus	0,1	0,1	
Ranunculus repens	0,1		
Rhinanthus minor		0,1	
Rosa canina		0,1	
Rumex alpestris	0,1	0,1	0,1
Seseli annuum		0,1	
Thymus pulegioides	0,1	0,1	
Tilia cordata			0,1
Tragopogon orientalis	0,1	0,1	0,1
Trifolium pratense	0,4	0,2	0,2
Trifolium repens	2	1	0,2
Trisetum flavescens	0,1	0,2	0,4
Veronica chamaedrys	0,2	0,2	0,2
Veronica serpyllifolia			0,1
Vicia species		0,1	
Mszaki:			
Brachythecium rivulare		0,4	0,1
Calliergonella cuspidata	0,1		
Cirriphyllum piliferum	0,1		
Oxyrrhynchium hians			0,1
Plagiomnium affine		1	
Thuidium tamariscinum		0,4	
Ekspert	Jerzy Parusel, Michał Romańczyk		
Data obserwacji	29.05.2015 r.		

Karta obserwacji gatunku			
Nazwa obiektu		Góra Tuł	
Obszar geograficzny		Pogórze Śląskie	
Typ stanowiska		Badawcze	
Numer poletka		TUL/CA_1	
Powierzchnia		25m ²	
Współrzędne geograficzne		N 49,69730 E 18,74251	
Wysokość n.p.m.		596	
Obszary chronione, na których znajduje się stanowisko		Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH240005 Beskid Śląski	
Data obserwacji		29.05.2015 r., 18.09.2015 r.	
Ekspert		Agata Kloczkowska, Jerzy Parusel, Michał Romańczyk	
Nazwa gatunku		<i>Colchicum autumnale</i>	
Ocena ogólna		U1	
OCENA STANU POPULACJI			
		Opis	Ocena
Populacja gatunku	Liczebność	Liczenie wiosenne: 1556 (170 generatywne + 1386 wegetatywne)	FV*
		Liczenie jesienne: 96 generatywne	

	Struktura rozwojowa	Liczenie wiosenne: 10,9% pędów generatywnych	U1
	Struktura przestrzenna	Rozmieszczenie losowo-skupiskowe	
	Wysokość pędów kwiatowych	Liczenie jesienne: 14 cm (12-16 cm)	
	Stan zdrowotny	Dobry, brak śladów chorób, pasożytów i uszkodzeń mechanicznych	FV
	Uwagi	--	
OCENA STANU SIEDLISKA			
Siedlisko	Kod i nazwa siedliska przyrodniczego	6510.1 łąka rajgrasowa (owsicowa)	
	Zbiorowisko roślinne	Arrhenatheretum elatioris/Lolio-Cynosuretum	
	Pokrycie powierzchni	100%	
	Zwarcie w warstwach	B – 0% C – 100% D – 1%	
	Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą	brak	FV
	Nalot drzew i krzewów	<1% (Acer campestre <1%, Crataegus monogyna <1%, Fraxinus excelsior <1%)	FV
	Wysokie byliny/gatunki ekspansywne	Aegopodium podagraria 1%, Chaerophyllum aromaticum 1%, Hypericum maculatum 1%	
	Obce gatunki inwazyjne	brak	FV
	Wojłok	brak	FV
	Miejsca do kiełkowania	1%	U1
	Wykonane zabiegi (rodzaj i natężenie)	Koszenie i wypas o wysokim natężeniu	
	Potencjalne negatywne wpływy z otoczenia	Ekspansja drzew i krzewów	
	Uszkodzenia powierzchni	brak	FV
	Informacje dodatkowe	--	

Objaśnienia: * ocena dokonana w odniesieniu do liczebności ogólnej (pędów generatywnych i wegetatywnych) z liczenia wiosennego

Fot. Góra Tuł, poletko TUL/CA_1 (A. Kloczkowska, 18.09.2015 r.)

Karta obserwacji siedliska przyrodniczego		
Nazwa obiektu	Góra Tuł	
Obszar geograficzny	Pogórze Śląskie	
Typ stanowiska	Badawcze	
Numer poletka	TUL/CA_1	
Powierzchnia	25m ²	
Współrzędne geograficzne	N 49,69730 E 18,74251	
Wysokość n.p.m.	596	
Obszary chronione, na których znajduje się stanowisko	Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH240005 Beskid Śląski	
Data obserwacji	29.05.2015 r., 18.09.2015 r.	
Ekspert	Agata Kloczkowska, Jerzy Parusel, Michał Romańczyk	
Kod i nazwa siedliska przyrodniczego	6510.1 Łąka rajgrasowa (owsicowa)	
Zbiorowisko roślinne	Arrenatheretum elatioris/Lolio-Cynosuretum	
Pokrycie powierzchni	100%	
Zwarcie w warstwach	B – 0% C – 100% D – 1%	
Liczba gatunków	53	
Ocena ogólna	FV	
Ocena stanu siedliska		
	Opis	Ocena
Gatunki charakterystyczne	Arrhenatherum elatius, Crepis biennis, Galium mollugo, Tragopogon orientalis	U1
Gatunki obce inwazyjne	brak	FV
Gatunki ekspansywne roślin zielnych	Aegopodium podagraria 1%, Chaerophyllum aromaticum 1%, Hypericum maculatum 1%	FV
Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą	brak	FV
Nalot drzew i krzewów	<1% (Acer campestre <1%, Crataegus monogyna <1%, Fraxinus excelsior <1%)	FV
Wojłok	brak	FV
Wykonane zabiegi (rodzaj i natężenie)	Koszenie i wypas o wysokim natężeniu	
Potencjalne negatywne wpływy z otoczenia	Ekspansja drzew i krzewów	
Uszkodzenia powierzchni	brak	FV
Informacje dodatkowe	--	

Karta obserwacji gatunku	
Nazwa obiektu	Góra Tuł
Obszar geograficzny	Pogórze Śląskie
Typ stanowiska	Badawcze
Numer poletka	TUL/CA_2
Powierzchnia	25m ²
Współrzędne geograficzne	N 49,69746 E 18,74284
Wysokość n.p.m.	595
Obszary chronione, na których znajduje się stanowisko	Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH240005 Beskid Śląski
Data obserwacji	29.05.2015 r., 18.09.2015 r.
Ekspert	Agata Kloczkowska, Jerzy Parusel, Michał Romańczyk
Nazwa gatunku	<i>Colchicum autumnale</i>
Ocena ogólna	U1

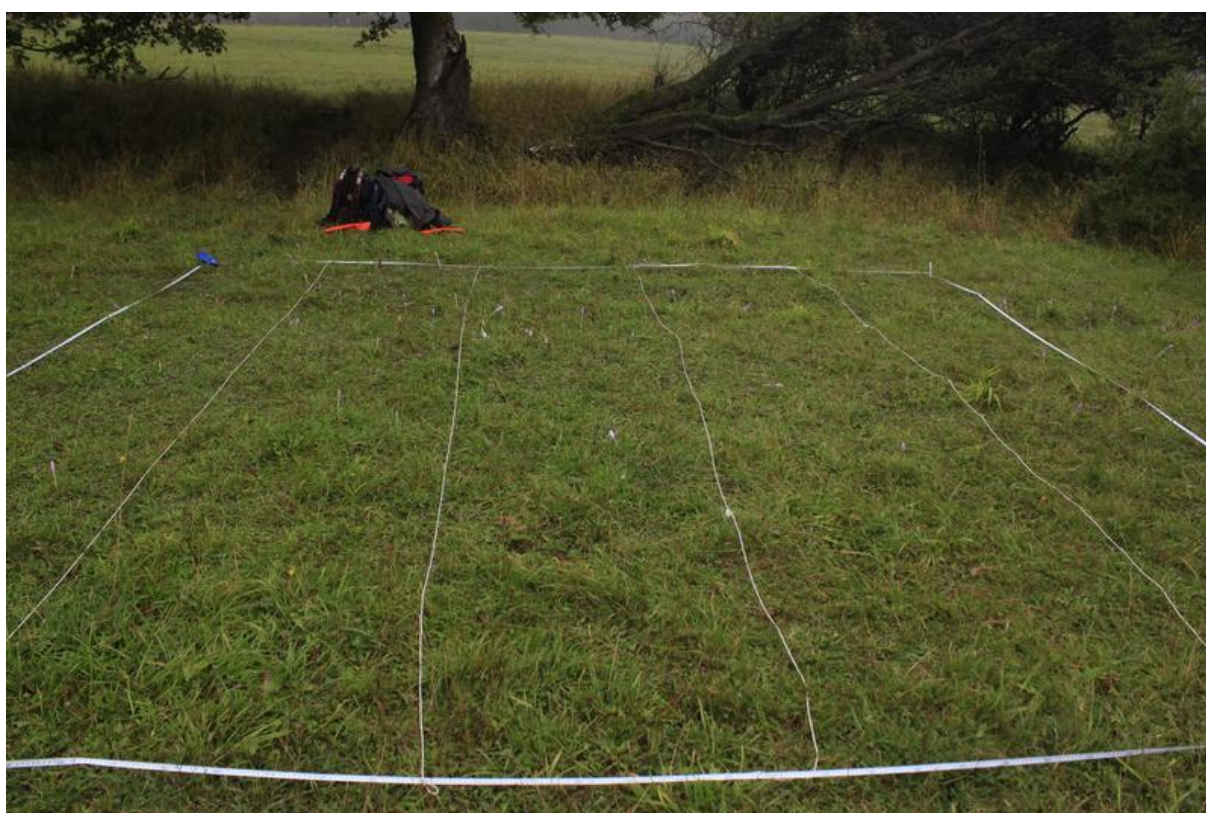
OCENA STANU POPULACJI			
		Opis	Ocena
Populacja gatunku	Liczebność	Liczenie wiosenne: 1740 (90 generatywne + 1650 wegetatywne) Liczenie jesienne: 84 generatywnych	FV*
	Struktura rozwojowa	Liczenie wiosenne: 5,2% pędów generatywnych	U1
	Struktura przestrzenna	Rozmieszczenie losowo-skupiskowe	
	Wysokość pędów kwiatowych	Liczenie jesienne: 14,5 cm (12-17 cm)	
	Stan zdrowotny	Dobry, brak śladów chorób, pasożytów i uszkodzeń mechanicznych	FV
	Uwagi	--	
OCENA STANU SIEDLISKA			
Siedlisko	Kod i nazwa siedliska przyrodniczego	6510.1 Łąka rajgrasowa (owsicowa)	
	Zbiorowisko roślinne	Arrenatheretum elatioris/Lolio-Cynosuretum	
	Pokrycie powierzchni	100%	
	Zwarcie w warstwach	B – 0% C – 100% D – 20%	
	Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą	brak	FV
	Nalot drzew i krzewów	<1% (<i>Crataegus monogyna</i> <1%, <i>Acer campestre</i> <1%, <i>Rosa canina</i> <1%)	FV
	Wysokie byliny/gatunki ekspansywne	<i>Aegopodium podagraria</i> 1%, <i>Chaerophyllum aromaticum</i> 1%, <i>Hypericum maculatum</i> 1%	FV
	Obce gatunki inwazyjne	brak	FV
	Wojłok	brak	FV
	Miejsca do kiełkowania	1%	U1
	Wykonane zabiegi (rodzaj i natężenie)	Koszenie i wypas o wysokim natężeniu	
	Potencjalne negatywne wpływy z otoczenia	Ekspansja drzew i krzewów	
	Uszkodzenia powierzchni	brak	FV
	Informacje dodatkowe	--	

Objaśnienia: * ocena dokonana w odniesieniu do liczebności ogólnej (pędów generatywnych i wegetatywnych) z liczenia wiosennego

Karta obserwacji siedliska przyrodniczego		
Nazwa obiektu	Góra Tuł	
Obszar geograficzny	Pogórze Śląskie	
Typ stanowiska	Badawcze	
Numer poletka	TUL/CA_2	
Powierzchnia	25m ²	
Współrzędne geograficzne	N 49,69746 E 18,74284	
Wysokość n.p.m.	595	
Obszary chronione, na których znajduje się stanowisko	Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH240005 Beskid Śląski	
Data obserwacji	29.05.2015 r., 18.09.2015 r.	
Ekspert	Agata Kloczkowska, Jerzy Parusel, Michał Romańczyk	
Kod i nazwa siedliska przyrodniczego	6510.1 łąka rajgrasowa (owsicowa)	
Zbiorowisko roślinne	Arrenatheretum elatioris/Lolio-Cynosuretum	
Pokrycie powierzchni	100%	
Zwarcie w warstwach	B – 0% C – 100% D – 1%	
Liczba gatunków	56	
Ocena ogólna	FV	
Ocena stanu siedliska		
	Opis	Ocena

Gatunki charakterystyczne	<i>Arrhenatherum elatius</i> , <i>Campanula patula</i> , <i>Crepis biennis</i> , <i>Galium mollugo</i> , <i>Tragopogon orientalis</i>	FV
Gatunki obce inwazyjne	brak	FV
Gatunki ekspansywne roślin zielnych	<i>Aegopodium podagraria</i> 1%, <i>Chaerophyllum aromaticum</i> 1%, <i>Hypericum maculatum</i> 1%	FV
Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą	brak	FV
Nalot drzew i krzewów	<1% (<i>Crataegus monogyna</i> <1%, <i>Acer campestre</i> <1%, <i>Rosa canina</i> <1%)	FV
Wojłok	brak	FV
Wykonane zabiegi (rodzaj i natężenie)	Koszenie i wypas o wysokim natężeniu	
Potencjalne negatywne wpływy z otoczenia	Ekspansja drzew i krzewów	
Uszkodzenia powierzchni	brak	FV
Informacje dodatkowe	--	

Fot. Góra Tuł, poletko TUL/CA_2 (A. Kloczkowska, 18.09.2015 r.)

Karta obserwacji gatunku	
Nazwa obiektu	Góra Tuł
Obszar geograficzny	Pogórze Śląskie
Typ stanowiska	Badawcze
Numer poletka	TUL/CA_3
Powierzchnia	25m ²
Współrzędne geograficzne	N 49,69764 E 18,74287
Wysokość n.p.m.	599
Obszary chronione, na których znajduje się stanowisko	Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH240005 Beskid Śląski
Data obserwacji	29.05.2015 r., 18.09.2015 r.
Ekspert	Agata Kloczkowska, Jerzy Parusel, Michał Romańczyk

Nazwa gatunku		Colchicum autumnale	
Ocena ogólna		U1	
OCENA STANU POPULACJI			
		Opis	Ocena
Populacja gatunku	Liczebność	Liczenie wiosenne: 1144 (207 generatywne + 937 wegetatywne) Liczenie jesienne: 208 generatywnych	U1*
	Struktura rozwojowa	Liczenie wiosenne: 18,1% pędów generatywnych	FV
	Struktura przestrzenna	Rozmieszczenie losowo-skupiskowe	
	Wysokość pędów kwiatowych	Liczenie jesienne: 14 cm (12-17 cm)	
	Stan zdrowotny	Dobry, brak śladów chorób, pasożytów i uszkodzeń mechanicznych	FV
	Uwagi	--	
Siedlisko	Kod i nazwa siedliska przyrodniczego	6510.1 Łąka rajgrasowa (owsicowa)	
	Zbiorowisko roślinne	Arrhenatheretum elatioris/Lolio-Cynosuretum	
	Pokrycie powierzchni	100%	
	Zwarcie w warstwach	B – 0% C – 100% D – 1%	
	Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą	brak	FV
	Nalot drzew i krzewów	< 1% (Acer campestre <1%, Tilia cordata <1%)	
	Wysokie byliny/gatunki ekspansywne	Hypericum maculatum 5%	
	Obce gatunki inwazyjne	brak	FV
	Wojłok	brak	FV
	Miejsca do kiełkowania	1%	U1
	Wykonane zabiegi (rodzaj i natężenie)	Koszenie i wypas o wysokim natężeniu	
	Potencjalne negatywne wpływy z otoczenia	Ekspansja drzew i krzewów	
	Uszkodzenia powierzchni	brak	FV
	Informacje dodatkowe	--	

Objaśnienia: * ocena dokonana w odniesieniu do liczebności ogólnej (pędów generatywnych i wegetatywnych) z liczenia wiosennego

Karta obserwacji siedliska przyrodniczego	
Nazwa obiektu	Góra Tuł
Obszar geograficzny	Pogórze Śląskie
Typ stanowiska	Badawcze
Numer poletka	TUL/CA_3
Powierzchnia	25m ²
Współrzędne geograficzne	N 49,69764 E 18,74287
Wysokość n.p.m.	599
Obszary chronione, na których znajduje się stanowisko	Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH240005 Beskid Śląski
Data obserwacji	29.05.2015 r., 18.09.2015 r.
Ekspert	Agata Kloczkowska, Jerzy Parusel, Michał Romańczyk
Kod i nazwa siedliska przyrodniczego	6510.1 Łąka rajgrasowa (owsicowa)
Zbiorowisko roślinne	<i>Arrhenatheretum elatioris/Lolio-Cynosuretum</i>
Pokrycie powierzchni	100%
Zwarcie w warstwach	B – 0% C – 100% D – 1%
Liczba gatunków	39

Ocena ogólna	FV	
Ocena stanu siedliska		
	Opis	Ocena
Gatunki charakterystyczne	<i>Arrhenatherum elatius</i> , <i>Galium mollugo</i> , <i>Tragopogon orientalis</i>	U1
Gatunki obce inwazyjne	brak	FV
Gatunki ekspansywne roślin zielnych	<i>Hypericum maculatum</i> 5%	FV
Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą	brak	FV
Nalot drzew i krzewów	< 1% (<i>Acer campestre</i> <1%, <i>Tilia cordata</i> <1%)	FV
Wojłok	brak	FV
Wykonane zabiegi (rodzaj i natężenie)	Koszenie i wypas o wysokim natężeniu	
Potencjalne negatywne wpływy z otoczenia	Ekspansja drzew i krzewów	
Uszkodzenia powierzchni	brak	FV
Informacje dodatkowe	--	

Fot. Góra Tuł, poletko TUL/CA_3 (A. Kloczkowska, 18.09.2015 r.)

IV.2. Beskid Żywiecki

IV.2.1. Krawców Wierch

Nazwa obiektu	Krawców Wierch		
Obszar geograficzny	Beskid Żywiecki		
Obszary chronione na których znajduje się obiekt	Żywiecki Park Krajobrazowy Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH 240006 Beskid Żywiecki		
Numer poletka	1	2	3
Stan siedliska	FV	FV	U2
Gatunki roślin:	Pokrycie [skala dziesiętna wg Londo]		
Achillea millefolium	0,1	0,1	0,1
Agrostis capillaris	3	5	3
Alchemilla crinita		0,1	0,1
Alchemilla gracilis		0,1	
Alchemilla monticola	3	0,4	0,4
Alchemilla xantochlora	0,1		
Anthoxanthum odoratum	0,1		
Briza media	0,1		
Campanula serrata	0,1	0,2	
Cardamine pratensis	0,1		
Carex pallescens	0,1	0,1	
Carex nigra	0,1		
Carex sylvatica	1		
Carum carvi	0,1		
Centaurea oxylepis	0,1		
Chaerophyllum aromaticum	0,2	0,1	
Chaerophyllum hirsutum		0,1	0,1
Cirsium palustre	0,1	0,1	0,1
Crepis tectorum	0,1		
Cruciata glabra	0,1		
Cynosurus cristatus	0,1		
Dactylis glomerata	2	4	3
Deschampsia caespitosa		0,4	3
Equisetum arvense	0,1		
Festuca pratensis	0,4	0,1	
Festuca rubra	0,4	0,1	0,1
Galeopsis speciosa			0,1
Galium mollugo	0,1		
Heracleum sphondylium			0,1
Hypericum maculatum	0,2	0,2	2
Leontodon autumnalis	0,1		
Leontodon hispidus	0,1		
Lotus uliginosus	0,1		
Luzula multiflora	0,1		
Melandrium album		0,1	
Myosotis palustris	0,1		
Plantago lanceolata	0,1		
Poa pratensis	0,1	0,1	0,1
Potentilla erecta	0,1		

Primula elatior	0,1		
Prunella vulgaris	0,1		
Ranunculus acris	0,1		
Ranunculus repens	0,1	0,5	0,2
Rubus idaeus		0,4	3
Rumex acetosa		0,2	0,1
Rumex obtusifolius			0,1
Senecio ovatus		0,1	0,1
Senecio subalpinus	0,2		
Stachys sylvatica			0,1
Stellaria graminea	0,1	0,1	
Taraxacum officinale			
Trifolium repens	0,1		
Urtica dioica			0,1
Veronica chamaedrys	0,2	0,2	0,2
Mszaki:			
Brachythecium rivulare		0,1	
Brachythecium salebrosum			0,2
Rhytidiadelphus squarrosus	0,1		0,1
Thuidium philibertii	0,1		
Ekspert	Renata Bula, Agata Kloczkowska, Jerzy Parusel		
Data obserwacji	20.07.2015 r.		

Karta obserwacji siedliska przyrodniczego		
Nazwa obiektu	Krawców Wierch	
Obszar geograficzny	Beskid Żywiecki	
Typ stanowiska	Badawcze	
Numer poletka	1	
Powierzchnia	25 m ²	
Współrzędne geograficzne	N 49,47828° E 19,22087°	
Wysokość n.p.m.	1053 m n.p.m.	
Obszary chronione, na których znajduje się stanowisko	Żywiecki Park Krajobrazowy Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH240006 Beskid Żywiecki	
Data obserwacji	20.07.2015 r.	
Ekspert	Renata Bula, Agata Kloczkowska, Jerzy Parusel	
Kod i nazwa siedliska przyrodniczego	6520 Regłowa łąka mietzykowo-mietlicowa	
Zbiorowisko roślinne	<i>Gladiolo-Agrostietum</i>	
Pokrycie powierzchni	95%	
Zwarcie w warstwach	B – 0%, C - 95%, D - 1%	
Liczba gatunków	42	
Ocena ogólna	FV	
Ocena stanu siedliska		
	Opis	Ocena
Gatunki charakterystyczne	<i>Alchemilla monticola</i> , <i>Centaurea oxylepis</i> , <i>Galium mollugo</i>	U1
Gatunki obce inwazyjne	brak	FV
Gatunki ekspansywne roślin zielnych	<i>Hypericum maculatum</i> 3%, <i>Chaerophyllum aromaticum</i> 3%	FV
Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą	brak	FV

Nalot drzew i krzewów	brak	FV
Wojłok	1,1 cm (1-2 cm, 3 próby bez wojłoku)	FV
Wykonane zabiegi (rodzaj i natężenie)	Wypas o niskim natężeniu	
Potencjalne negatywne wpływy z otoczenia	brak	
Uszkodzenia powierzchni	brak	FV
Informacje dodatkowe	--	

Fot. Krawców Wierch, poletko 1 (J. B. Parusel, 20.07.2015 r.)

Karta obserwacji siedliska przyrodniczego	
Nazwa obiektu	Krawców Wierch
Obszar geograficzny	Beskid Żywiecki
Typ stanowiska	Badawcze
Numer poletka	2
Powierzchnia	25 m ²
Współrzędne geograficzne	N 49,47820° E 19,22063°
Wysokość n.p.m.	1052 m n.p.m.
Obszary chronione, na których znajduje się stanowisko	Żywiecki Park Krajobrazowy Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH240006 Beskid Żywiecki
Data obserwacji	20.07.2015 r.
Ekspert	Renata Bula, Agata Kloczkowska, Jerzy Parusel
Kod i nazwa siedliska przyrodniczego	6520 Regłowa łąka mieczykowo-mietlicowa
Zbiorowisko roślinne	<i>Gladiolo-Agrostietum</i>
Pokrycie powierzchni	100%
Zwarcie w warstwach	B – 0%, C - 100%, D - 1%

Liczba gatunków	24	
Ocena ogólna	FV	
Ocena stanu siedliska		
	Opis	Ocena
Gatunki charakterystyczne	<i>Alchemilla crinita</i> , <i>Alchemilla gracilis</i> , <i>Alchemilla monticola</i>	U1
Gatunki obce inwazyjne	brak	FV
Gatunki ekspansywne roślin zielnych	<i>Deschampsia cespitosa</i> 5%, <i>Rubus idaeus</i> 5%, <i>Hypericum maculatum</i> 3%, <i>Chaerophyllum aromaticum</i> <1%, <i>Senecio ovatus</i> <1%	FV
Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą	brak	FV
Nalot drzew i krzewów	brak	FV
Wojłok	1,2 cm (0,5-3 cm, 0 prób bez wojłoku)	FV
Wykonane zabiegi (rodzaj i natężenie)	Wypas o niskim natężeniu	
Potencjalne negatywne wpływy z otoczenia	brak	
Uszkodzenia powierzchni	brak	FV
Informacje dodatkowe	--	

Fot. Krawców Wierch, poletko 2 (J. B. Parusel, 20.07.2015 r.)

Karta obserwacji siedliska przyrodniczego		
Nazwa obiektu	Krawców Wierch	
Obszar geograficzny	Beskid Żywiecki	
Typ stanowiska	Badawcze	
Numer poletka	3	
Powierzchnia	25 m ²	
Współrzędne geograficzne	N 49, 47794° E 19,22102°	
Wysokość n.p.m.	1052 m n.p.m.	
Obszary chronione, na których znajduje się stanowisko	Żywiecki Park Krajobrazowy Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH240006 Beskid Żywiecki	
Data obserwacji	20.07.2015 r.	
Ekspert	Renata Bula, Agata Kloczkowska, Jerzy Parusel	
Kod i nazwa siedliska przyrodniczego	6520 Regłowa łąka mieczykowo-mietlicowa	
Zbiorowisko roślinne	<i>Gladiolo-Agrostietum</i>	
Pokrycie powierzchni	100%	
Zwarcie w warstwach	B – 0%, C - 100%, D - 3%	
Liczba gatunków	23	
Ocena ogólna	U2	
Ocena stanu siedliska		
	Opis	Ocena
Gatunki charakterystyczne	<i>Alchemilla crinita</i> , <i>Alchemilla monticola</i>	U2
Gatunki obce inwazyjne	brak	FV
Gatunki ekspansywne roślin zielnych	<i>Rubus idaeus</i> 30%, <i>Deschampsia caespitosa</i> 30%, <i>Hypericum maculatum</i> 20%, <i>Senecio ovatus</i> 1%, <i>Urtica dioica</i> 1%	U2
Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą	brak	FV
Nalot drzew i krzewów	brak	FV
Wojłok	1,5 cm (0,5-2 cm, 0 prób bez wojłoku)	FV
Wykonane zabiegi (rodzaj i natężenie)	Wypas o niskim natężeniu	
Potencjalne negatywne wpływy z otoczenia	brak	
Uszkodzenia powierzchni	brak	FV
Informacje dodatkowe	--	

Fot. Krawców Wierch, poletko 3 (J. B. Parusel, 20.07.2015 r.)

Nazwa obiektu	Krawców Wierch		
Obszar geograficzny	Beskid Żywiecki		
Obszary chronione na których znajduje się obiekt	Żywiecki Park Krajobrazowy Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH 240006 Beskid Żywiecki		
Numer poletka	4	5	6
Gatunki roślin:	Pokrycie [skala dziesiętna wg Londo]		
<i>Acer pseudoplatanus</i>			0,1
<i>Achillea millefolium</i>	0,1	0,1	0,1
<i>Agrostis capillaris</i>	4	4	4
<i>Alchemilla acutiloba</i>			0,1
<i>Alchemilla crinita</i>	0,1	0,1	0,1
<i>Alchemilla monticola</i>	2	0,4	0,1
<i>Campanula serrata</i>	0,2	0,1	0,1
<i>Chaerophyllum aromaticum</i>	0,1	0,2	
<i>Chaerophyllum hirsutum</i>			0,1
<i>Cirsium palustre</i>			1
<i>Crepis tectorum</i>			0,1
<i>Cruciata glabra</i>			0,1
<i>Dactylis glomerata</i>	0,2	0,4	4
<i>Deschampsia caespitosa</i>	0,1	0,2	
<i>Epilobium montanum</i>			0,1
<i>Equisetum sylvaticum</i>			0,4
<i>Festuca pratensis</i>	0,1		
<i>Festuca rubra</i>	1	2	0,1
<i>Galeopsis bifida</i>		0,1	
<i>Heracleum sphondylium</i>		0,2	
<i>Hypericum maculatum</i>	2	0,1	0,2
<i>Leontodon autumnalis</i>			0,1

Plantago lanceolata		0,1	
Poa pratensis	1	2	0,1
Ranunculus acris			0,1
Ranunculus repens	0,1	0,1	0,2
Rubus idaeus	0,1	0,1	1
Rumex alpestris	0,1	0,1	0,1
Senecio ovatus			1
Senecio subalpinus			0,1
Stellaria graminea	0,1	0,1	0,1
Urtica dioica		0,1	0,1
Veronica chamaedrys	0,2	0,1	0,2
Mszaki:			
Brachthecium sp.	0,1	0,1	0,1
Plagiomnium elatum			0,1
Rhytidiadelphus squarrosus	0,1		
Ekspert	Renata Bula, Agata Kloczkowska, Jerzy Parusel		
Data obserwacji	20.07.2015 r.		

Karta obserwacji gatunku			
Nazwa obiektu		Krawców Wierch	
Obszar geograficzny		Beskid Żywiecki	
Typ stanowiska		badawcze	
Numer poletka		4	
Powierzchnia		25 m ²	
Współrzędne geograficzne		N 49, 47606° E 19,21904°	
Wysokość n.p.m.		1037 m n.p.m.	
Obszary chronione, na których znajduje się stanowisko		Żywiecki Park Krajobrazowy Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH240006 Beskid Żywiecki	
Data obserwacji		20.07.2015 r.	
Ekspert		Renata Bula, Agata Kloczkowska, Jerzy Parusel	
Nazwa gatunku		Campanula serrata	
Ocena ogólna		U2	
OCENA STANU POPULACJI			
		Opis	Ocena
Populacja gatunku	Liczebność	189 (169 generat. + 20 weg.)	U2
	Struktura rozwojowa	89,4 % pędów generatywnych	FV
	Struktura przestrzenna	Rozmieszczenie skupiskowe	
	Wysokość pędów kwiatowych	40 cm (35-45 cm)	
	Stan zdrowotny	Brak chorób i pasożytów, liczne osobniki generatywne noszą ślady zgryzania	U2
	Uwagi	Płat położony w sąsiedztwie schroniska	
OCENA STANU SIEDLISKA			
Siedlisko	Kod i nazwa siedliska przyrodniczego	6520 Regłowa łąka mieczykowo-mietlicowa	
	Zbiorowisko roślinne	Gladiolo-Agrostietum	
	Pokrycie powierzchni	95%	
	Zwarcie w warstwach	B – 0%, C - 95%, D - <1%	
	Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą	brak	FV
	Nalot drzew i krzewów	brak	FV

Wysokie byliny/gatunki ekspansywne	<i>Hypericum maculatum</i> 20%, <i>Chaerophyllum aromaticum</i> 1%, <i>Deschampsia caespitosa</i> 1%, <i>Rubus idaeus</i> 1%	U1
Obce gatunki inwazyjne	brak	FV
Wojłok	1,6 cm (1-3 cm, 0 prób bez wojłoku)	FV
Miejsca do kiełkowania	5%	FV
Wykonane zabiegi (rodzaj i natężenie)	Wypas o średnim natężeniu	
Potencjalne negatywne wpływy z otoczenia	Bliskość schroniska i związane z tym wydeptywanie	
Uszkodzenia powierzchni	brak	FV
Informacje dodatkowe	--	

Fot. Krawców Wierch, poletko 4 (J. B. Parusel, 20.07.2015 r.)

Karta obserwacji gatunku		
Nazwa obiektu	Krawców Wierch	
Obszar geograficzny	Beskid Żywiecki	
Typ stanowiska	badawcze	
Numer poletka	5	
Powierzchnia	25 m ²	
Współrzędne geograficzne	N 49,47643° E 19,21965°	
Wysokość n.p.m.	1048 m n.p.m.	
Obszary chronione, na których znajduje się stanowisko	Żywiecki Park Krajobrazowy Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH240006 Beskid Żywiecki	
Data obserwacji	20.07.2015 r.	
Ekspert	Renata Bula, Agata Kloczkowska, Jerzy Parusel	
Nazwa gatunku	Campanula serrata	
Ocena ogólna	U2	
OCENA STANU POPULACJI		
	Opis	Ocena

Populacja gatunku	Liczebność	16 (16 generat. + 0 weg.)	U2
	Struktura rozwojowa	100% pędów generatywnych	U2
	Struktura przestrzenna	Rozmieszczenie skupiskowe	
	Wysokość pędów kwiatowych	37,5 cm (30-46 cm)	
	Stan zdrowotny	Dobry, brak śladów chorób, pasożytów i uszkodzeń mechanicznych	FV
	Uwagi	W pobliżu poletka koszar	
OCENA STANU SIEDLISKA			
Siedlisko	Kod i nazwa siedliska przyrodniczego	6520 Regłowa łąka mieczykowo-mietlicowa	
	Zbiorowisko roślinne	<i>Gladiolo-Agrostietum</i>	
	Pokrycie powierzchni	95%	
	Zwarcie w warstwach	B – 0%, C - 95%, D - 1%	
	Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą	brak	FV
	Nalot drzew i krzewów	brak	FV
	Wysokie byliny/gatunki ekspansywne	<i>Chaerophyllum aromaticum</i> 3%, <i>Deschampsia caespitosa</i> 3%, <i>Hypericum maculatum</i> 1%, <i>Rubus idaeus</i> 1%, <i>Urtica dioica</i> 1%	
	Obce gatunki inwazyjne	brak	FV
	Wojłok	1,6 cm (1-3 cm, 0 prób bez wojłoku)	FV
	Miejsca do kiełkowania	5%	FV
	Wykonane zabiegi (rodzaj i natężenie)	wypas o średnim natężeniu	
	Potencjalne negatywne wpływy z otoczenia	Bliskie sąsiedztwo koszar	
	Uszkodzenia powierzchni	Ślady wydeptywania przez owce	FV
Informacje dodatkowe	--		

Fot. Krawców Wierch, poletko 5 (J. B. Parusel, 20.07.2015 r.)

Karta obserwacji gatunku			
Nazwa obiektu		Krawców Wierch	
Obszar geograficzny		Beskid Żywiecki	
Typ stanowiska		badawcze	
Numer poletka		6	
Powierzchnia		25 m ²	
Współrzędne geograficzne		N 49,47657° E 19,21824°	
Wysokość n.p.m.		1042 m n.p.m.	
Obszary chronione, na których znajduje się stanowisko		Żywiecki Park Krajobrazowy Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH240006 Beskid Żywiecki	
Data obserwacji		20.07.2015 r.	
Ekspert		Renata Bula, Agata Kloczkowska, Jerzy Parusel	
Nazwa gatunku		<i>Campanula serrata</i>	
Ocena ogólna		U2	
OCENA STANU POPULACJI			
		Opis	Ocena
Populacja gatunku	Liczebność	19 (14 generat. + 5 weg.)	U2
	Struktura rozwojowa	73,7 % pędów generatywnych	FV
	Struktura przestrzenna	Rozmieszczenie skupiskowe	
	Wysokość pędów kwiatowych	52 cm (42-60 cm)	
	Stan zdrowotny	Dobry, brak śladów chorób, pasożytów i uszkodzeń mechanicznych	FV
	Uwagi	--	
OCENA STANU SIEDLISKA			
Siedlisko	Kod i nazwa siedliska przyrodniczego	6520 Regłowa łąka mietczykowo-mietlicowa	
	Zbiorowisko roślinne	<i>Gladiolo-Agrostietum</i>	
	Pokrycie powierzchni	100%	
	Zwarcie w warstwach	B – 0%, C - 100%, D - 1%	
	Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą	brak	FV
	Nalot drzew i krzewów	<i>Acer pseudoplatanus</i> 1%	FV
	Wysokie byliny/gatunki ekspansywne	<i>Rubus idaeus</i> 10%, <i>Senecio ovatus</i> 10%, <i>Hypericum maculatum</i> 3%, <i>Urtica dioica</i> 1%	U1
	Obce gatunki inwazyjne	brak	FV
	Wojłok	2,6 cm (1-5 cm, 0 prób bez wojłoku)	FV
	Miejsca do kiełkowania	brak	U2
	Wykonane zabiegi (rodzaj i natężenie)	Wypas o niskim natężeniu	
	Potencjalne negatywne wpływy z otoczenia	Ekspansja <i>Rubus idaeus</i> , <i>Senecio ovatus</i> oraz <i>Hypericum maculatum</i>	
	Uszkodzenia powierzchni	brak	FV
Informacje dodatkowe	--		

Fot. Krawców Wierch, poletko 6 (J. B. Parusel, 20.07.2015 r.)

IV.3. Jura Krakowsko-Częstochowska

IV.3.1. Golizna

Nazwa obiektu	Golizna
Obszar geograficzny	Wyżyna Częstochowska
Obszary chronione na których znajduje się obiekt	Park Krajobrazowy Orlich Gniazd
Numer poletka	GOL/AnSyl_1
Stan siedliska	U1
Gatunki roślin:	
Agrimonia eupatoria	0,4
Allium oleraceum	0,2
Anemone sylvestris	0,1
Arrhenatherum elatius	0,1
Asperula cynanchica	0,1
Brachypodium pinnatum	5
Briza media	0,4
Carex caryophyllea	0,1
Carlina acaulis	0,1
Centaurea jacea	0,1
Cirsium acaule	0,1
Convolvulus arvensis	0,1
Coronilla varia	0,1
Crataegus monogyna	0,1
Cruciata glabra	0,1
Dactylis glomerata	0,1
Euphorbia cyparissias	0,2
Festuca rubra	0,4

Fragaria viridis	0,1
Galium boreale	0,1
Galium verum	0,4
Hypericum perforatum	0,1
Linum catharticum	0,1
Medicago falcata	0,2
Peucedanum cervaria	0,1
Poa angustifolia	0,4
Primula veris	0,1
Prunus spinosa	0,1
Pyrus communis (B)	0,2
Rosa canina	0,1
Quercus robur	0,1
Salvia pratensis	0,4
Sanguisorba minor	0,1
Senecio jacobaea	0,1
Vicia hirsuta	0,1
Mszaki	
Homalothecium lutescens	1
Ekspert	Renata Bula, Agata Kloczkowska, Jerzy Parusel
Data obserwacji	4.08.2015 r.

Karta obserwacji gatunku			
Nazwa obiektu		Golizna	
Obszar geograficzny		Wyżyna Częstochowska	
Typ stanowiska		Badawcze	
Numer poletka		GOL/AnSyl_1	
Powierzchnia		25m ²	
Współrzędne geograficzne		N 50,81789 E 19,29858	
Wysokość n.p.m.		268	
Obszary chronione, na których znajduje się stanowisko		Park Krajobrazowy Orlich Gniazd, użytek ekologiczny „Golizna”	
Data obserwacji		28.05.2015 r., 4.08.2015 r.	
Ekspert		Renata Bula, Agata Kloczkowska, Jerzy Parusel, Michał Romańczyk	
Nazwa gatunku		<i>Anemone sylvestris</i>	
Ocena ogólna		U2	
OCENA STANU POPULACJI			
		Opis	Ocena
Populacja gatunku	Liczebność	82 (11 gen. + 71 weg.)	U2
	Struktura rozwojowa – udział pędów generaywnych	13% pędów generatywnych	U1
	Struktura rozwojowa – liczebność siewek	6 (7% populacji)	U1
	Struktura przestrzenna	Rozmieszczenie skupiskowo-losowe	
	Wysokość pędów kwiatowych	23 cm (17-27 cm)	
	Stan zdrowotny	Pojedyncze osobniki zgryzione	FV
	Uwagi	--	
OCENA STANU SIEDLISKA			
Siedlisko	Kod i nazwa siedliska przyrodniczego	6210.3 Kwietne murawy kserotermiczne	
	Zbiorowisko roślinne	<i>Adonido-Brachypodietum pinnati</i> / <i>Origano-Brachypodietum pinnati</i>	
	Pokrycie powierzchni	100%	
	Zwarcie w warstwach	B – 3% C – 95% D – 10%	
	Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą	<i>Pyrus communis</i> 3%	FV

Nalot drzew i krzewów	<i>Prunus spinosa</i> 1%, <i>Quercus robur</i> 1%, <i>Crategus monogyna</i> 1%	FV
Wysokie byliny/gatunki ekspansywne	brak	FV
Obce gatunki inwazyjne	brak	FV
Wojłok	1 cm (1 cm, 8 prób bez wojłoku)	FV
Miejsca do kiełkowania	<1%	U2
Wykonane zabiegi (rodzaj i natężenie)	Wypas o wysokim natężeniu	
Potencjalne negatywne wpływy z otoczenia	Możliwe obsiewanie dębu	
Uszkodzenia powierzchni	Ślady wydeptywania	U1
Informacje dodatkowe	--	

Karta obserwacji siedliska przyrodniczego		
Nazwa obiektu	Golizna	
Obszar geograficzny	Wyżyna Częstochowska	
Typ stanowiska	Badawcze	
Numer poletka	GOL/AnSyl_1	
Powierzchnia	25m ²	
Współrzędne geograficzne	N 50,81789 E 19,29858	
Wysokość n.p.m.	268	
Obszary chronione, na których znajduje się stanowisko	Park Krajobrazowy Orlich Gniazd, użytek ekologiczny „Golizna”	
Data obserwacji	28.05.2015 r., 4.08.2015 r.	
Ekspert	Renata Bula, Agata Kloczkowska, Jerzy Parusel, Michał Romańczyk	
Kod i nazwa siedliska przyrodniczego	6210.3 Kwietne murawy kserotermiczne	
Zbiorowisko roślinne	Adonido-Brachypodietum pinnati / Origano-Brachypodietum pinnati	
Pokrycie powierzchni	100%	
Zwarcie w warstwach	B – 3% C – 95% D – 10%	
Liczba gatunków	36	
Ocena ogólna	U1	
Ocena stanu siedliska		
	Opis	Ocena
Gatunki charakterystyczne	Allium oleraceum, Asperula cynanchica, Brachypodium pinnatum, Carex caryophylla, Cirsium asaule, Euphorbia cyparissias	U1
Gatunki obce inwazyjne	brak	FV
Gatunki ekspansywne roślin zielnych	brak	FV
Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą	Pyrus communis 3%	FV
Nalot drzew i krzewów	Prunus spinosa 1%, Quercus robur 1%, Crataegus monogyna 1%	FV
Wojłok	1 cm (1 cm, 8 prób bez wojłoku)	FV
Wykonane zabiegi (rodzaj i natężenie)	Wypas o wysokim natężeniu	
Potencjalne negatywne wpływy z otoczenia	Możliwe obsiewanie dębu	
Uszkodzenia powierzchni	Ślady wydeptywania	U1
Informacje dodatkowe	--	

Fot. Golizna, poletko GOL/AnSyl_1 (J. B. Parusel, 28.05.2015 r.)

Nazwa obiektu	Golizna	
Obszar geograficzny	Wyżyna Częstochowska	
Obszary chronione na których znajduje się obiekt	Park Krajobrazowy Orlich Gniazd	
Numer poletka	GOL_1	GOL_2
Stan siedliska	U2	U2
Gatunki roślin:	Pokrycie [skala dziesiętna wg Londo]	
<i>Achillea millefolium</i>	0,1	
<i>Agrimonia eupatoria</i>	0,2	0,1
<i>Allium oleraceum</i>	0,1	0,1
<i>Anemone sylvestris</i>		0,1
<i>Arrhenatherum elatius</i>	0,1	0,1
<i>Asperula cynanchica</i>	0,1	0,1
<i>Betonica officinalis</i>	2	
<i>Brachypodium pinnatum</i>	2	5
<i>Briza media</i>	0,1	0,2
<i>Campanula rapunculoides</i>		
<i>Carex caryophylla</i>	0,1	0,1
<i>Carlina vulgaris</i>	0,1	
<i>Cirsium acaule</i>	0,1	0,1
<i>Convolvulus arvensis</i>	0,1	0,1
<i>Coronilla varia</i>	0,1	0,1
<i>Cruciata glabra</i>	0,1	
<i>Dactylis glomerata</i>	0,1	
<i>Euphorbia cyparissias</i>		0,1
<i>Festuca rubra</i>	0,4	0,2
<i>Fragaria viridis</i>	0,1	0,1
<i>Galium boreale</i>	0,1	0,1

Galium verum	0,2	0,2
Hypericum perforatum	0,1	0,1
Juniperus communis (B)		0,2
Knautia arvensis	0,1	
Linum catharticum	0,1	0,1
Lotus corniculatus		0,1
Medicago falcata	0,1	0,2
Peucedanum cervaria		3
Picris hieracioides	0,1	0,1
Plantago lanceolata		0,1
Plantago media		0,1
Poa angustifolia		0,2
Poa pratensis		0,1
Primula veris	0,1	0,2
Prunus spinosa	4	0,5
Prunus spinosa (B)		0,1
Quercus robur	0,1	0,1
Rhamnus catharticus	0,1	0,1
Rosa canina		0,1
Salvia pratensis	0,4	0,4
Sanguisorba minor	0,1	
Solidago virgaurea		0,1
Viola hirta	0,1	0,1
Mszaki:		
Homalothecium lutescens	1	3
Thuidium philibertii		1
Ekspert	Renata Bula, Agata Kloczkowska, Jerzy Parusel	
Data obserwacji	4.08.2015 r.	

Karta obserwacji siedliska przyrodniczego		
Nazwa obiektu	Golizna	
Obszar geograficzny	Wyżyna Częstochowska	
Typ stanowiska	Badawcze	
Numer poletka	GOL_1	
Powierzchnia	25m ²	
Współrzędne geograficzne	N 50,81807 E 19,29832	
Wysokość n.p.m.	283	
Obszary chronione, na których znajduje się stanowisko	Park Krajobrazowy Orlich Gniazd	
Data obserwacji	28.05.2015 r., 4.08.2015 r.	
Ekspert	Renata Bula, Agata Kloczkowska, Jerzy Parusel	
Kod i nazwa siedliska przyrodniczego	6210.3 Kwietne murawy kserotermiczne	
Zbiorowisko roślinne	Adonido-Brachypodietum pinnati / Origano-Brachypodietum pinnati	
Pokrycie powierzchni	100%	
Zwarcie w warstwach	B – 0% C – 95% D – 10%	
Liczba gatunków	32	
Ocena ogólna	U2	
Ocena stanu siedliska		
	Opis	Ocena
Gatunki charakterystyczne	Allium oleraceum, Asperula cynanchica, Brachypodium pinnatum, Carex caryophyllea,	U1

	<i>Carlina vulgaris</i> , <i>Cirsium acaule</i>	
Gatunki obce inwazyjne	brak	FV
Gatunki ekspansywne roślin zielnych	brak	FV
Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą	brak	FV
Nalot drzew i krzewów	<i>Prunus spinosa</i> 40%, <i>Quercus robur</i> 1%, <i>Rhamnus catharticus</i> 1%	U2
Wojłok	1,5cm (1-2 cm, 8 prób bez wojłoku)	FV
Wykonane zabiegi (rodzaj i natężenie)	Wypas o wysokim natężeniu	
Potencjalne negatywne wpływy z otoczenia	brak	
Uszkodzenia powierzchni	brak	FV
Informacje dodatkowe	--	

Fot. Golizna, poletko GOL_1 (J. B. Parusel, 4.08.2015 r.)

Karta obserwacji siedliska przyrodniczego	
Nazwa obiektu	Golizna
Obszar geograficzny	Wyżyna Częstochowska
Typ stanowiska	Badawcze
Numer poletka	GOL_2
Powierzchnia	25m ²
Współrzędne geograficzne	N 50,81794 E 19,29865
Wysokość n.p.m.	274
Obszary chronione, na których znajduje się stanowisko	Park Krajobrazowy Orlich Gniazd
Data obserwacji	28.05.2015 r., 4.08.2015 r.

Ekspert	Renata Bula, Agata Kloczkowska, Jerzy Parusel	
Kod i nazwa siedliska przyrodniczego	6210.3 Kwietne murawy kserotermiczne	
Zbiorowisko roślinne	Adonido-Brachypodietum pinnati / Origano-Brachypodietum pinnati	
Pokrycie powierzchni	100%	
Zwarcie w warstwach	B – 3% C – 95% D – 40%	
Liczba gatunków	38	
Ocena ogólna	U2	
Ocena stanu siedliska		
	Opis	Ocena
Gatunki charakterystyczne	Allium oleraceum, Asperula cynanchica, Brachypodium pinnatum, Carex caryophyllea, Cirsium asaule, Euphorbia cyparissias, Plantago media	FV
Gatunki obce inwazyjne	brak	FV
Gatunki ekspansywne roślin zielnych	brak	FV
Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą	Juniperus communis 3%, Prunus spinosa 1%	FV
Nalot drzew i krzewów	Prunus spinosa 3%, Rosa canina 1%, Quercus robur 1%, Rhamnus catharticus 1%	FV
Wojłok	1 cm (1 cm, 8 prób bez wojłoku)	FV
Wykonane zabiegi (rodzaj i natężenie)	Wypas o wysokim natężeniu	
Potencjalne negatywne wpływy z otoczenia	Ekspansja roślinności krzewiastej i drzewiastej	
Uszkodzenia powierzchni	brak	FV
Informacje dodatkowe	--	

Fot. Golizna, poletko GOL _2 (J. B. Parusel, 4.08.2015 r.)

IV.3.2. Morsko

Nazwa obiektu	Morsko		
Obszar geograficzny	Wyżyna Częstochowska		
Obszary chronione na których znajduje się obiekt	Park Krajobrazowy Orlich Gniazd		
Numer poletka	1	2	3
Stan siedliska	FV	FV	U2
Gatunki roślin:	Pokrycie [skala dziesiętna wg Londo]		
<i>Achillea millefolium</i>	0,1	0,1	
<i>Acinos arvensis</i>			0,1
<i>Agrimonia eupatoria</i>	1	1	0,2
<i>Agrostis capillaris</i>			0,1
<i>Anthemis tinctoria</i>		0,1	
<i>Anthoxanthum odoratum</i>	0,1	0,1	
<i>Arrhenatherum elatius</i>	0,1	2	0,4
<i>Astragalus glycyphyllos</i>	0,1		
<i>Avenastrum pubescens</i>	0,1		
<i>Brachypodium sylvaticum</i>	0,1		3
<i>Briza media</i>		0,1	
<i>Calamagrostis epigejos</i>			3
<i>Calamintha acinos</i>	0,1		
<i>Carex hirta</i>	2	2	
<i>Carlina vulgaris</i>	0,1	0,1	0,1
<i>Centaurea scabiosa</i>	0,1	0,2	0,1
<i>Centaurea stoebe</i>			0,1
<i>Cerastium arvense</i>	0,1	0,1	0,1
<i>Clinopodium vulgare</i>		1	0,1
<i>Cornus sanguinea</i>			0,1
<i>Coronilla varia</i>	0,2	0,1	0,1
<i>Crepis biennis</i>		0,1	0,1
<i>Dactylis glomerata</i>	0,4	0,1	
<i>Dacus carota</i>		0,1	
<i>Echium vulgare</i>			0,1
<i>Elymus repens</i>	0,1		
<i>Euphorbia cyparissias</i>	0,1	0,1	0,4
<i>Euphorbia esula</i>	0,1		
<i>Euphrasia stricta</i>	0,1		
<i>Festuca rubra</i>	0,4	0,2	
<i>Fragaria viridis</i>	0,1	0,2	0,4
<i>Galium mollugo</i>	0,2	1	1
<i>Gentiana cruciata</i>	0,2		
<i>Hieracium pilosella</i>	0,1	0,1	
<i>Holcus lanatus</i>	0,1	0,1	0,1
<i>Juniperus communis</i>	0,1	0,1	0,1
<i>Knautia arvensis</i>		0,1	0,2
<i>Leontodon autumnalis</i>		0,1	0,1
<i>Leontodon hispidus</i>	0,1	0,1	0,1
<i>Linum catharticum</i>			
<i>Luzula campestris</i>	0,1		0,1
<i>Luzula multiflora</i>		0,1	
<i>Medicago falcata</i>		0,1	
<i>Myosotis arvensis</i>			

Petrorhagia prolifera		0,1	0,1
Phleum phleoides			0,1
Picris hieracioides	0,1	0,1	
Pinus sylvestris	0,1		0,1
Plantago lanceolata	0,1		0,1
Plantago media	0,1		
Poa angustifolia	0,4	0,2	0,1
Poa compressa	0,1		0,1
Prunella vulgaris	0,1		
Rhamnus catharticus			0,1
Rosa canina			0,1
Rubus plicatus			0,2
Rumex acetosa	0,1	0,1	,0,1
Rumex acetosella	0,4		0,1
Sanguisorba minor	0,1		
Scabiosa ochroleuca	2	0,4	0,1
Senecio jacobaea	0,1	0,1	0,1
Seseli annuum			0,2
Silene vulgaris			0,1
Thalictrum minus		0,4	
Thymus pulegioides	0,4	1	0,2
Tragopogon pratensis		0,1	
Trifolium arvense	0,2	0,1	0,1
Trifolium campestre	0,1	0,1	
Veronica chamaedrys			0,1
Veronica spicata		0,2	
Vicia sp.	0,1		
Mszaki:			
Brachythecium sp			0,1
Plagiomnium cuspidatum	0,2		0,1
Ekspert	Renata Bula, Agata Kloczkowska, Jerzy Parusel		
Data obserwacji	4.08.2015 r.		

Karta obserwacji siedliska przyrodniczego	
Nazwa obiektu	Morsko
Obszar geograficzny	Wyżyna Częstochowska
Typ stanowiska	Badawcze
Numer poletka	1
Powierzchnia	25m ²
Współrzędne geograficzne	N 50,55502 E 19,50479
Wysokość n.p.m.	360
Obszary chronione, na których znajduje się stanowisko	Park Krajobrazowy Orlich Gniazd
Data obserwacji	4.08.2015 r.
Ekspert	Renata Bula, Agata Kloczkowska, Jerzy Parusel
Kod i nazwa siedliska przyrodniczego	6210.3 Kwietne murawy kserotermiczne
Zbiorowisko roślinne	Trudne do zdiagnozowania - obecne nieliczne gatunki charakterystyczne dla Adonio-Brachypodietum pinnati oraz Origano-Brachypodietum pinnati w zubożałej postaci
Pokrycie powierzchni	85%
Zwarcie w warstwach	B – 0% C – 85% D – 3%
Liczba gatunków	44

Ocena ogólna	FV	
Ocena stanu siedliska		
	Opis	Ocena
Gatunki charakterystyczne	<i>Carlina vulgaris</i> , <i>Centaurea scabiosa</i> , <i>Euphorbia cyparissias</i> , <i>Gentiana cruciata</i> , <i>Plantago media</i> , <i>Poa compressa</i> , <i>Scabiosa ochroleuca</i>	FV
Gatunki obce inwazyjne	brak	FV
Gatunki ekspansywne roślin zielnych	<i>Elymus repens</i> 1%	FV
Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą	brak	FV
Nalot drzew i krzewów	<i>Juniperus communis</i> 1%, <i>Pinus sylvestris</i> 1%	FV
Wojłok	brak	FV
Wykonane zabiegi (rodzaj i natężenie)	brak	
Potencjalne negatywne wpływy z otoczenia	Ekspansja roślinności drzewiastej (sosna zwyczajna) i krzewiastej , a także gatunków zielnych	
Uszkodzenia powierzchni	brak	FV
Informacje dodatkowe	--	

Fot. Morsko, poletko 1 (J. B. Parusel, 4.08.2015 r.)

Karta obserwacji siedliska przyrodniczego		
Nazwa obiektu	Morsko	
Obszar geograficzny	Wyżyna Częstochowska	
Typ stanowiska	Badawcze	
Numer poletka	2	
Powierzchnia	25m ²	
Współrzędne geograficzne	N 50,55455 E 19,50481	
Wysokość n.p.m.	362	
Obszary chronione, na których znajduje się stanowisko	Park Krajobrazowy Orlich Gniazd	
Data obserwacji	4.08.2015 r.	
Ekspert	Renata Bula, Agata Kloczkowska, Jerzy Parusel	
Kod i nazwa siedliska przyrodniczego	6210.3 Kwietne murawy kserotermiczne	
Zbiorowisko roślinne	Adonido-Brachypodietum pinnati / Origano-Brachypodietum pinnati	
Pokrycie powierzchni	95%	
Zwarcie w warstwach	B – 0% C – 95% D – 0%	
Liczba gatunków	39	
Ocena ogólna	FV	
Ocena stanu siedliska		
	Opis	Ocena
Gatunki charakterystyczne	Anthemis tinctoria, Carlina vulgaris, Centaurea scabiosa, Euphorbia cyparissias, Petrorhagia prolifera, Scabiosa ochroleuca, Veronica spicata	FV
Gatunki obce inwazyjne	brak	FV
Gatunki ekspansywne roślin zielnych	brak	FV
Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą	brak	FV
Nalot drzew i krzewów	Juniperus communis 1%	FV
Wojłok	brak	FV
Wykonane zabiegi (rodzaj i natężenie)	brak	
Potencjalne negatywne wpływy z otoczenia	Powierzchnia w sąsiedztwie ugoru, możliwe wnikanie gatunków z ugoru	
Uszkodzenia powierzchni	brak	FV
Informacje dodatkowe	--	

Fot. Morsko, poletko 2 (J. B. Parusel, 4.08.2015 r.)

Karta obserwacji siedliska przyrodniczego		
Nazwa obiektu	Morsko	
Obszar geograficzny	Wyżyna Częstochowska	
Typ stanowiska	Badawcze	
Numer poletka	3	
Powierzchnia	25m ²	
Współrzędne geograficzne	N 50,55533 E 19,50462	
Wysokość n.p.m.	362	
Obszary chronione, na których znajduje się stanowisko	Park Krajobrazowy Orlich Gniazd	
Data obserwacji	4.08.2015 r.	
Ekspert	Renata Bula, Agata Kloczkowska, Jerzy Parusel	
Kod i nazwa siedliska przyrodniczego	6210.3 Kwietne murawy kserotermiczne	
Zbiorowisko roślinne	Adonido-Brachypodietum pinnati	
Pokrycie powierzchni	95%	
Zwarcie w warstwach	B – 0% C – 95% D – 1%	
Liczba gatunków	44	
Ocena ogólna	U2	
Ocena stanu siedliska		
	Opis	Ocena
Gatunki charakterystyczne	Acinos arvensis, Carlina vulgaris, Centaurea scabiosa, Centaurea stoebe, Euphorbia cyparissias, Petrorhagia prolifera, Phleum phleoides, Poa compressa, Scabiosa ochroleuca, Seseli annuum	FV
Gatunki obce inwazyjne	brak	FV
Gatunki ekspansywne roślin zielnych	Calamagrostis epigejos 30%, Rubus plicatus 3%	U2
Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą	brak	FV

Nalot drzew i krzewów	<i>Cornus sanuginea</i> 1%, <i>Rhamnus catharticus</i> 1%, <i>Juniperus communis</i> 1%, <i>Pinus sylvestris</i> 1%, <i>Rosa canina</i> 1%	FV
Wojłok	1 cm (1 cm, 9 prób bez wojłoku)	FV
Wykonane zabiegi (rodzaj i natężenie)	brak	
Potencjalne negatywne wpływy z otoczenia	Rozprzestrzenianie się gatunków ekspansywnych oraz gatunków krzewiastych	
Uszkodzenia powierzchni	brak	FV
Informacje dodatkowe	--	

Fot. Morsko, poletko 3 (J. B. Parusel, 4.08.2015 r.)

IV.3.3. Skarzawa

Nazwa obiektu	Góra Skarzawa (tereny muraw Mstów-Małusy)		
Obszar geograficzny	Wyżyna Częstochowska		
Obszary chronione na których znajduje się obiekt	Park Krajobrazowy Orlich Gniazd		
Numer poletka	GS/ANESYL_1	GS/ANESYL_2	GS/ANESYL_3
Stan siedliska	FV	FV	U1
Gatunki roślin:	Pokrycie [skala dziesiętna wg Londo]		
<i>Achillea millefolium</i>	0,1	0,1	0,1
<i>Acinos arvensis</i>	0,1		0,1
<i>Agrimonia eupatoria</i>	0,4	1	1
<i>Anemone sylvestris</i>	0,1	0,1	0,1
<i>Anthoxanthum odoratum</i>		0,2	0,2
<i>Anthyllis vulneraria</i>	0,1	0,1	0,1

Arrhenatherum elatius	2	1	1
Artemisia campestris	0,1	0,1	0,1
Asperula cynanchica	0,1	0,1	0,1
Avenula pubescens		0,1	
Briza media	0,1	0,1	0,2
Calamagrostis epigejos	0,2		
Carex caryophylla	0,1	0,1	
Carlina vulgaris	0,1	0,1	
Centaurea scabiosa		0,1	
Cerastium holosteoides	0,1	0,1	0,1
Coronilla varia	0,1	0,1	0,1
Crataegus monogyna	0,1	0,1	0,1
Crataegus monogyna (B)			0,2
Dactylis glomerata	0,1	0,1	0,1
Daucus carota	0,1	0,1	0,1
Echinops sphaerocephalus			0,1
Euphorbia cyparissias	0,1	0,2	1
Euphrasia stricta	0,1	0,1	
Festuca rubra		0,1	0,4
Fragaria viridis	0,1	0,1	0,1
Galium mollugo			0,1
Galium verum	0,4	0,4	0,4
Hieracium pilosella		2	0,1
Hypericum perforatum	0,1	0,1	0,1
Juniperus communis		0,1	0,1
Juniperus communis (B)		0,4	
Leontodon hispidus		0,1	0,1
Leucanthemum vulgare	0,1		
Linum catharticum	0,2	0,1	0,1
Lotus corniculatus	0,1		0,1
Luzula campestris			0,1
Medicago lupulina		0,1	
Phleum phleoides	0,1	0,2	
Picris hieracioides	0,1	0,1	0,1
Pinus sylvestris (B)		0,4	
Plantago lanceolata	0,1	0,1	0,1
Plantago media			0,1
Poa angustifolia	0,1		
Poa compressa	0,1		
Poa pratensis			0,1
Polygala comosa		0,1	
Potentilla heptaphylla	0,1	0,1	0,1
Potentilla reptans	0,1		
Prunus spinosa	0,1		0,1
Pyrus communis			,02
Ranunculus bulbosus	0,1		
Rhamnus catharticus			0,1
Rosa canina		0,1	
Rosa canina (B)			0,2
Sanguisorba minor	0,1	0,1	0,1
Scabiosa ochroleuca	0,2	0,1	0,1
Senecio jacobaea	0,1	0,1	0,1
Seseli annuum		0,1	0,1
Thymus pulegioides	5	3	4
Trifolium pratense		0,1	
Trifolium repens		0,1	

Veronica chamaedrys	0,1		0,1
Viola canina	0,1		
Mszaki:			
<i>Abietinella abietina</i>		0,1	
<i>Homalothecium lutescens</i>	1	0,2	0,2
<i>Hypnum cupressiforme</i>	0,2	0,2	
<i>Oxyrrhynchium hians</i>	0,1		0,1
Ekspert	Renata Bula, Agata Kloczkowska, Jerzy Parusel		
Data obserwacji	04.08.2015 r.		

Karta obserwacji gatunku			
Nazwa obiektu		Góra Skarzawa	
Obszar geograficzny		Wyżyna Częstochowska	
Typ stanowiska		Badawcze	
Numer poletka		GS/ANESYL_1	
Powierzchnia		25m ²	
Współrzędne geograficzne		N 50,80674 E 19,28997	
Wysokość n.p.m.		319	
Obszary chronione, na których znajduje się stanowisko		Park Krajobrazowy Orlich Gniazd	
Data obserwacji		28.05.2015 r., 04.08.2015 r.	
Ekspert		Renata Bula, Agata Kloczkowska, Jerzy Parusel, Michał Romańczyk	
Nazwa gatunku		<i>Anemone sylvestris</i>	
Ocena ogólna		U2	
OCENA STANU POPULACJI			
		Opis	Ocena
Populacja gatunku	Liczebność	247 (18 generat. + 229 weg.)	U2
	Struktura rozwojowa – udział pędów generaywnych	7% pędów generatywnych	U1
	Struktura rozwojowa – liczebność siewek	36 (15% populacji)	U2
	Struktura przestrzenna	Rozmieszczenie skupiskowo-losowe	
	Wysokość pędów kwiatowych	22 cm (18-27 cm)	
	Stan zdrowotny	Nieliczne osobniki porażone grzybem, ślady uszkodzeń mechanicznych w wyniku zgryzania.	FV
	Uwagi	--	
OCENA STANU SIEDLISKA			
Siedlisko	Kod i nazwa siedliska przyrodniczego	6210.3 Kwietne murawy kserotermiczne	
	Zbiorowisko roślinne	<i>Adonido-Brachypodietum pinnati</i> / <i>Origano-Brachypodietum pinnati</i>	
	Pokrycie powierzchni	95%	
	Zwarcie w warstwach	B – 0% C – 90% D – 10%	
	Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą	brak	FV
	Nalot drzew i krzewów	<i>Crataegus monogyna</i> 1%, <i>Prunus spinosa</i> 1%	
	Wysokie byliny/gatunki ekspansywne	<i>Calamagrostis epigejos</i> 3%	
	Obce gatunki inwazyjne	brak	
	Wojłok	brak	
	Miejsca do kiełkowania	brak	
Wykonane zabiegi (rodzaj i natężenie)		Wypas o niskim natężeniu	

Potencjalne negatywne wpływy z otoczenia	Ekspansja roślin zielnych i gatunków krzewiastych	
Uszkodzenia powierzchni	brak	FV
Informacje dodatkowe	--	

Karta obserwacji siedliska przyrodniczego		
Nazwa obiektu	Góra Skarzawa	
Obszar geograficzny	Wyżyna Częstochowska	
Typ stanowiska	Badawcze	
Numer poletka	GS/ANESYL_1	
Powierzchnia	25m ²	
Współrzędne geograficzne	N 50,80674 E 19,28997	
Wysokość n.p.m.	319	
Obszary chronione, na których znajduje się stanowisko	Park Krajobrazowy Orlich Gniazd	
Data obserwacji	28.05.2015 r., 04.08.2015 r.	
Ekspert	Renata Bula, Agata Kloczkowska, Jerzy Parusel, Michał Romańczyk	
Kod i nazwa siedliska przyrodniczego	6210.3 Kwietne murawy kserotermiczne	
Zbiorowisko roślinne	Adonido-Brachypodietum pinnati / Origano-Brachypodietum pinnati	
Pokrycie powierzchni	95%	
Zwarcie w warstwach	B – 0% C – 90% D – 10%	
Liczba gatunków	45	
Ocena ogólna	FV	
Ocena stanu siedliska		
	Opis	Ocena
Gatunki charakterystyczne	Acinos arvensis, Artemisia campestris, Asperula cynanchica, Carex caryophyllea, Carlina vulgaris, Euphorbia cyparissias, Phleum phleoides, Poa compressa, Scabiosa ochroleuca	FV
Gatunki obce inwazyjne	brak	FV
Gatunki ekspansywne roślin zielnych	Calamagrostis epigejos 3%	FV
Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą	brak	FV
Nalot drzew i krzewów	Crataegus monogyna 1%, Prunus spinosa 1%	FV
Wojłok	brak	FV
Wykonane zabiegi (rodzaj i natężenie)	Wypas o niskim natężeniu	
Potencjalne negatywne wpływy z otoczenia	Ekspansja roślin zielnych i gatunków krzewiastych	
Uszkodzenia powierzchni	brak	FV
Informacje dodatkowe	--	

Fot. Skarzawa, poletko GS/ANESYL_1 (J. B. Parusel, 28.05.2015 r.)

Karta obserwacji gatunku			
Nazwa obiektu		Góra Skarzawa	
Obszar geograficzny		Wyżyna Częstochowska	
Typ stanowiska		Badawcze	
Numer poletka		GS/ANESYL_2	
Powierzchnia		25m ²	
Współrzdne geograficzne		N 50,80682 E 19,28926	
Wysokość n.p.m.		318	
Obszary chronione, na których znajduje się stanowisko		Park Krajobrazowy Orlich Gniazd	
Data obserwacji		28.05.2015 r., 04.08.2015 r.	
Ekspert		Renata Bula, Agata Kloczkowska, Jerzy Parusel, Michał Romańczyk	
Nazwa gatunku		<i>Anemone sylvestris</i>	
Ocena ogólna		U2	
OCENA STANU POPULACJI			
		Opis	Ocena
Populacja gatunku	Liczebność	323 (14 generat. + 309 weg.)	U2
	Struktura rozwojowa – udział pędów generaywnych	4% pędów generatywnych	U2
	Struktura rozwojowa – liczebność siewek	24 (7% populacji)	U1
	Struktura przestrzenna	Rozmieszczenie skupiskowo-losowe	
	Wysokość pędów kwiatowych	21 cm (14-26 cm)	
	Stan zdrowotny	Nieliczne osobniki porażone grzybem, ślady uszkodzeń mechanicznych w wyniku zgryzania.	FV
	Uwagi	--	
OCENA STANU SIEDLISKA			
S -- 9	Kod i nazwa siedliska przyrodniczego	6210.3 Kwietne murawy kserotermiczne	

Zbiorowisko roślinne	<i>Adonido-Brachypodietum pinnati</i> / <i>Origano-Brachypodietum pinnati</i>	
Pokrycie powierzchni	95%	
Zwarcie w warstwach	B – 10% C – 80% D – 5%	
Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą	<i>Juniperus communis</i> 5%, <i>Pinus sylvestris</i> 5%	FV
Nalot drzew i krzewów	<i>Juniperus communis</i> 1%, <i>Crataegus monogyna</i> 1%, <i>Rosa canina</i> 1%	FV
Wysokie byliny/gatunki ekspansywne	brak	FV
Obce gatunki inwazyjne	brak	FV
Wojłok	brak	FV
Miejsca do kielkowania	1%	U1
Wykonane zabiegi (rodzaj i natężenie)	Wypas o niskim natężeniu	
Potencjalne negatywne wpływy z otoczenia	Ekspansja gatunków krzewiastych	
Uszkodzenia powierzchni	brak	FV
Informacje dodatkowe	--	

Karta obserwacji siedliska przyrodniczego		
Nazwa obiektu	Góra Skarzawa	
Obszar geograficzny	Wyżyna Częstochowska	
Typ stanowiska	Badawcze	
Numer poletka	GS/ANESYL_2	
Powierzchnia	25m ²	
Współrzędne geograficzne	N 50,80682 E 19,28926	
Wysokość n.p.m.	318	
Obszary chronione, na których znajduje się stanowisko	Park Krajobrazowy Orlich Gniazd	
Data obserwacji	28.05.2015 r., 04.08.2015 r.	
Ekspert	Renata Bula, Agata Kloczkowska, Jerzy Parusel, Michał Romańczyk	
Kod i nazwa siedliska przyrodniczego	6210.3 Kwietne murawy kserotermiczne	
Zbiorowisko roślinne	<i>Adonido-Brachypodietum pinnati</i> / <i>Origano-Brachypodietum pinnati</i>	
Pokrycie powierzchni	95%	
Zwarcie w warstwach	B – 10% C – 80% D – 5%	
Liczba gatunków	47	
Ocena ogólna	FV	
Ocena stanu siedliska		
	Opis	Ocena
Gatunki charakterystyczne	<i>Artemisia campestris</i> , <i>Asperula cynanchica</i> , <i>Carex caryophylla</i> , <i>Carlina vulgaris</i> , <i>Centaurea scabiosa</i> , <i>Euphorbia cyparissias</i> , <i>Phleum phleoides</i> , <i>Scabiosa ochroleuca</i> , <i>Seseli annuum</i>	FV
Gatunki obce inwazyjne	brak	FV
Gatunki ekspansywne roślin zielnych	brak	FV
Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą	<i>Juniperus communis</i> 5%, <i>Pinus sylvestris</i> 5%	FV
Nalot drzew i krzewów	<i>Juniperus communis</i> 1%, <i>Crataegus monogyna</i> 1%, <i>Rosa canina</i> 1%	FV
Wojłok	brak	FV
Wykonane zabiegi (rodzaj i natężenie)	Wypas o niskim natężeniu	

Potencjalne negatywne wpływy z otoczenia	Ekspansja gatunków krzewiastych	
Uszkodzenia powierzchni	brak	FV
Informacje dodatkowe	--	

Fot. Skarzawa, poletko GS/ANESYL_2 (J. B. Parusel, 28.05.2015 r.)

Karta obserwacji gatunku			
Nazwa obiektu		Góra Skarzawa	
Obszar geograficzny		Wyżyna Częstochowska	
Typ stanowiska		Badawcze	
Numer poletka		GS/ANESYL_3	
Powierzchnia		25m ²	
Współrzędne geograficzne		N 50,80699 E 19,28910	
Wysokość n.p.m.		318	
Obszary chronione, na których znajduje się stanowisko		Park Krajobrazowy Orlich Gniazd	
Data obserwacji		28.05.2015 r., 04.08.2015 r.	
Ekspert		Renata Bula, Agata Kloczkowska, Jerzy Parusel, Michał Romańczyk	
Nazwa gatunku		<i>Anemone sylvestris</i>	
Ocena ogólna		U2	
OCENA STANU POPULACJI			
		Opis	Ocena
Populacja gatunku	Liczebność	133 (9 generat. + 124 weg.)	U2
	Struktura rozwojowa – udział pędów generacyjnych	7% pędów generatywnych	U1

	Struktura rozwojowa – liczebność siewek	14 (11% populacji)	U2
	Struktura przestrzenna	Rozmieszczenie skupiskowo-losowe	
	Wysokość pędów kwiatowych	31 cm (15-38 cm)	
	Stan zdrowotny	Pojedyncze osobniki porażone grzybem	FV
	Uwagi	--	
OCENA STANU SIEDLISKA			
Siedlisko	Kod i nazwa siedliska przyrodniczego	6210.3 Kwietne murawy kserotermiczne	
	Zbiorowisko roślinne	Adonido-Brachypodietum pinnati / Origano-Brachypodietum pinnati	
	Pokrycie powierzchni	90%	
	Zwarcie w warstwach	B – 3% C – 90% D –3%	
	Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą	Rosa canina 2%, Crategus monogyna 2%	FV
	Nalot drzew i krzewów	Crategus monogyna 1%, Juniperus communis 1%, Prunus spinosa 1%, Pyrus communis 3%	FV
	Wysokie byliny/gatunki ekspansywne	brak	FV
	Obce gatunki inwazyjne	Echinops sphaerocephalus 1%	U1
	Wojłok	brak	FV
	Miejsca do kiełkowania	10%	FV
	Wykonane zabiegi (rodzaj i natężenie)	Wypas o niskim natężeniu	
	Potencjalne negatywne wpływy z otoczenia	Ekspansja gatunków krzewiastych i drzewiastych	
	Uszkodzenia powierzchni	Żerowanie dzików	U1
	Informacje dodatkowe	--	

Karta obserwacji siedliska przyrodniczego		
Nazwa obiektu	Góra Skarzawa	
Obszar geograficzny	Wyżyna Częstochowska	
Typ stanowiska	Badawcze	
Numer poletka	GS/ANESYL_3	
Powierzchnia	25m ²	
Współrzędne geograficzne	N 50,80699 E 19,28910	
Wysokość n.p.m.	318	
Obszary chronione, na których znajduje się stanowisko	Park Krajobrazowy Orlich Gniazd	
Data obserwacji	28.05.2015 r., 04.08.2015 r.	
Ekspert	Renata Bula, Agata Kloczkowska, Jerzy Parusel, Michał Romańczyk	
Kod i nazwa siedliska przyrodniczego	6210.3 Kwietne murawy kserotermiczne	
Zbiorowisko roślinne	Adonido-Brachypodietum pinnati / Origano-Brachypodietum pinnati	
Pokrycie powierzchni	90%	
Zwarcie w warstwach	B – 3% C – 90% D –3%	
Liczba gatunków	48	
Ocena ogólna	U1	
Ocena stanu siedliska		
	Opis	Ocena
Gatunki charakterystyczne	Acinos arvensis, Artemisia campestris, Asperula cynanchica, Euphorbia cyparissias, Plantago media, Scabiosa ochroleuca, Seseli annuum	FV
Gatunki obce inwazyjne	Echinops sphaerocephalus 1%	U1

Gatunki ekspansywne roślin zielnych	brak	FV
Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą	<i>Rosa canina</i> 2%, <i>Crataegus monogyna</i> 2%	FV
Nalot drzew i krzewów	<i>Crataegus monogyna</i> 1%, <i>Juniperus communis</i> 1%, <i>Prunus spinosa</i> 1%, <i>Pyrus communis</i> 3%	FV
Wojłok	brak	FV
Wykonane zabiegi (rodzaj i natężenie)	Wypas o niskim natężeniu	
Potencjalne negatywne wpływy z otoczenia	Ekspansja gatunków krzewiastych i drzewiastych	
Uszkodzenia powierzchni	Żerowanie dzików	U1
Informacje dodatkowe	--	

Fot. Skarzawa, poletko GS/ANESYL_3 (J. B. Parusel, 28.05.2015 r.)

V ROZDZIAŁ

LITERATURA

1. Biolflor - Datenbank biologisch-ökologischer Merkmale der Flora von Deutschland <http://www2.ufz.de/biolflor/index.jsp>
2. Brzeg A., Wika S. 2011. Termofilne ziołorośla okrajkowe z klasy Trifolio-Geranietea sanguinei Th. Müller 1962 na obszarze środkowej części Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej. Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego, Katowice ss.177.
3. Interpretation Manual of European Union Habitats - EUR27 EUROPEAN COMMISSION DG ENVIRONMENT (2007)
4. Korzeniak J. 2010a. Dzwonek piłkowany *Campanula serrata*. W: Perzanowska J. (red.) 2010. Monitoring gatunków roślin. Biblioteka Monitoringu Środowiska IOŚ, część I: 193–206.
5. Korzeniak J. 2010b. Bogate florystycznie górskie i niżowe murawy bliźniczkowe Nardetalia – płaty bogate florystycznie. W: Mróz W. (red.) 2010. Monitoring siedlisk przyrodniczych. Biblioteka Monitoringu Środowiska IOŚ, część I: 131-144.
6. Korzeniak J. 2012a. Ekstensywnie użytkowane niżowe łąki świeże (Arrhenatherion). [w:] Mróz W. (red.) Monitoring siedlisk przyrodniczych. Przewodnik metodyczny. Część III. GIOŚ, Warszawa, s. 79-94.
7. Korzeniak J. 2012b. Górskie łąki konietlicowe i mietlicowe użytkowane ekstensywnie (Polygonotrisetion i Arrhenatherion). [w:] Mróz W. (red.) Monitoring siedlisk przyrodniczych. Przewodnik metodyczny. Część III. GIOŚ, Warszawa, s. 95-108.
8. Kucharski L. 2004. Łąka rajgrasowa. [w:] Herbich J. (red.) Murawy, łąki, ziołorośla, wrzosowiska, zarośla. Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 - podręcznik metodyczny. Ministerstwo Środowiska, Warszawa. T. 3., s. 194-198.
9. Matuszkiewicz W. 2005. Przewodnik do oznaczania zbiorowisk roślinnych Polski. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
10. Parusel J. B., Urbisz An. (red.) 2012. Czerwona lista roślin naczyniowych województwa śląskiego. Raporty Opinie, 6.2: 105-177. Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska, Katowice .
11. Perzanowska J. 2004a. Regłowa łąka mieczykowo-mietlicowa. [w:] Herbich J. (red.) Murawy, łąki, ziołorośla, wrzosowiska, zarośla. Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 - podręcznik metodyczny. Ministerstwo Środowiska, Warszawa. T. 3., s. 203-207.
12. Perzanowska J. 2004b. Zachodniokarpackie murawy bliźniczkowe. [w:] Herbich J. (red.) Murawy, łąki, ziołorośla, wrzosowiska, zarośla. Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 - podręcznik metodyczny. Ministerstwo Środowiska, Warszawa. T. 3., s. 146-150.
13. Perzanowska J., Kujawa-Pawlaczyk J. 2004. Kwietne murawy kserotermiczne. w:] Herbich J. (red.) Murawy, łąki, ziołorośla, wrzosowiska, zarośla. Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 - podręcznik metodyczny. Ministerstwo Środowiska, Warszawa. T. 3., s.132-139.
14. Piękoś-Mirkowa H., Mirek Z. 2006. Flora Polski. Rośliny chronione. Multico O. W., s. 417.